SLOVENSKI Jadran

KOPER — PETEK, 22. JUNIJA 1956 POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI LETO V. — ŠT. 26

Izhaja vsak petek. Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Ivan Renko. Izdaja časopisno založniško podjetje »Slovenski Jadran« v Kopru. Uredništvo in uprava v Kopru, Santorjeva ul. 26, tel. št. 170. Tiska tiskarna »Jadran« v Kopru. Posamezni izvod 10 din. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejemajo naročniki brezplačno. Celoletna naročnina 500, polletna 250, četrtletna pa 130 din. Za inozemstvo letno 1000 din ali 3 in pol dolarja. Bančni račun 65--KB-1-Ž-181.

Pelan Igor
Ljudsko gledališče
Koper

Preberite tudi to:

Poročilo o okrajni konferenci SZDL
Naš tedenski sprehod po svetu
Zunanje politični komentar »Jugopresa«
Kako upravljamo
O kritiki zadružnikov
V Filovcih bruha nafta
Kaj pravi Barba Vane
Kulturne novice
O modni reviji
Šport in objave
Roman in nove zanimivosti

Govor Vide Tomšičeve v Kopru

Slednji delavec odgovoren za podjetje, kmet pa za zadrugo

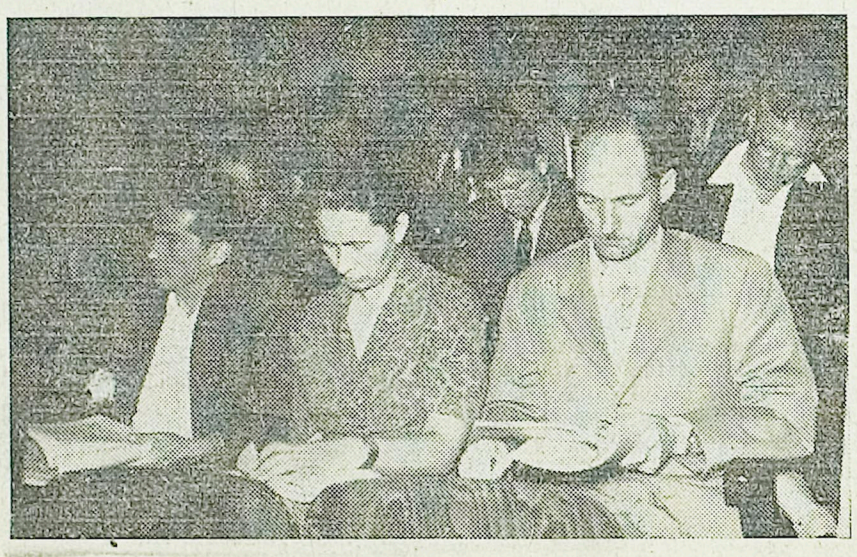

Referatu predsednika okrajne SZDL tovariša Kajtimira so delegati pazljivo sledili na osnovi razmnoženega in pred konferenco razdeljenega besedila. Na podobi tovarišica Vida Tomšičeva (v sredini), prvi pa je Tine Remškar, predsednik SZDL sosednjega goriškega okraja.

V petek in soboto, 15. in 16. t. m., se je v Kopru zbralo 197 izvoljenih delegatov na Okrajno konferenco Socialistične zveze, ki je zasedala v dvorani Gledališča Slovenskega Primorja.

Predsednik OO SZDL Albert Jakopič - Kajtimir je uvodoma pozdravil vse delegate, posebno pa še člana predsedstva SZDL Slovenije in organizacijskega sekretarja Izvršnega komiteja ZKS Vido Tomšičevo, predsednika Okrajnega odbora SZDL iz Nove Gorice Tineta Remškarja, predstavnika Ljudske armade ter vse ostale goste.

Za redni potek konference so delegati na njegov predlog izvolili delovno predsedstvo, ki ga je dva dni uspešno vodil tov. Tone Sturm. Po izvolitvi vseh organov konference so se delegati porazdelili v tri komisije, katerim so izvolili delovna predsedstva. Tako je komisijo za organizacijsko politična vprašanja vodil Ivan Mavsar, komisijo za družbeno upravljanje Jože Žižek in komisijo za delo na vasi Franc Kralj - Petek. Delo v komisijah se je razvijalo v petek popoldne in deloma v soboto dopoldne. V petek zvečer so si gostje in delegati ogledali gledališko premiero, v soboto od desete ure dalje pa je spet zasedala plenarna konferenca, na kateri so sprejeli končne predloge vseh treh komisij in na kateri so delegati izvolili novi Okrajni odbor SZDL, ki je sestavljen takole:

Abram Mario, ing. Aljančič Peter, Biloslav Narcis, Brezavšček August, Bubnič Danica, Caharija Leopold, Čeligoj Alojz, Dujc Albin, Gec Ida, Guštin Jože, Jakopič Albert-Kajtimir, Jerala Jože, Jerman Ernest, Jurca Boris, Kovšca Zdravko, Kenič Bojana, Knez Ivan, Kodrič Avguštin, Kolenc Črtomir, Korošec Ivan, Dr. Kovačič Stanko, Kralj Darinka, Lavrenčič Stane, Lesjak Lojze, Marion Sikst, Mavsar Ivan, Dr. Polič Svetozar, Pirnat Jože, Rapotec Ciril, Raktelj Franc, Renko Ivan, Santin Mario, Simčič Albin, Smrkolj Stojan, Škrbec Ivan, Straus Fani-Nataša, Škrinjar Slavko, Šturm Anton, Šturm Amalija, Vehar Katarina-Jura, Vilhar Srečko, Vogrič Marija, Zakrajšek Milan, Zornada Albert in Žižek Jože.

V nadzorni odbor OO SZDL pa so bili izvoljeni naslednji tovariši:

Venturini Oskar, Sosič Rado, Bradaškja Rastko, Dr. Grom Pavel in Černelič Slavko.

Spričo dejstva, da je bilo temeljito organizacijsko poročilo o dosedanjem delu in problemih Okrajnega odbora SZDL pred časom razmnoženo in dostavljeno vsem delegatom v proučitev, so sklenili, da se to poročilo ne čita. V uvodnem delu konference pa je imel predsednik Okrajnega odbora SZDL Albert Jakopič-Kajtimir izčrpen referat o nalogah SZDL okraja Koper, pri čemer si je izbral nekaj najaktualnejših vprašanj, ki jih je v svojem poročilu obdelal (objavljamo jih v izvlečku na tretji in četrti strani).

Razveseljivi oceni te dobro pripravljene in vsebinsko zelo bogate politične konference okrajnega merila vsekakor doprinaša dejstvo, da je bilo delo v komisijah izredno razgibano, saj je tamkaj poseglo 93 delegatov v razpravo, pri čemer ne računamo primerov, ko so nekateri delegati po večkrat prosili za besedo. Vsebinski višek pa je konferenca brez dvoma dosegla, ko se je drugega dne na zaključnem plenarnem zasedanju priglasila k besedi Vida Tomšičeva, ki je v prisrčno sproščeni obliki pridobila polno dvorano političnih delavcev našega okraja za svojo prepričevalno in jasno razlago nekaterih vprašanj o izgradnji socializma in nekaterih napak, ki jih imamo v našem političnem delu. V bistvenem povzetku navajamo njena izvajanja:

Ob nastopu tolikega števila diskutantov je brez dvoma vtis o tej okrajni konferenci razveseljiv, posebno glede napredka v organizacijskem in političnem pogledu, ki ga je dosegla SZDL koprskega okraja, ta pa je seveda eden takšnih okrajev v Sloveniji, ki ima v bližnji in daljni preteklosti vrsto posebnih dogodkov, saj vplivajo na to, da je to področje izredno pestro, polno različnih gospodarskih, socialnih in kulturnih vprašanj, ki jih je treba pospešeno reševati. SZDL tega okraja je postala nosilka razvoja socialističnih družbenih odnosov, bila je nosilka organiziranja komun in družbenega upravljanja, nastopi delegatov pa kažejo, da se naše osnovne organizacije zavedajo svojih bistvenih nalog. To ponovno potrjuje, da so naši zunanjepolitični uspehi in da je mesto, ki ga Jugoslavija v socialističnem gibanju v svetu ima, tipičen odraz te izredne enotnosti, moralnopolitične enotnosti delovnega ljudstva socialistične Jugoslavije.

Ne varajmo sami sebe!

Po nekaj mesecih uveljavljanja naše nove gospodarske smeri čutimo, da so se dejansko stvari usmerile tako, kakor smo želeli. Začele so se stabilizirati cene predvsem industrijskemu blagu, začele so se nabirati zaloge, ki pritiskajo na ekonomičnost v proizvodnji, saj zahtevajo vedno večjo skrb v to smer, da bodo morale povzročiti tudi znižanje cen. Če pogledamo naše gospodarstvo, vsepovsod ugotavljamo borbo za večjo storilnost, za zmanjšanje investicij, pa tudi borbo za to, da ne bi vključevali tolikšnega števila polproletarcev v našo industrijo, v naše gradbeništvo itd., kajti tem dajemo vse prednosti delavca, to se pravi, vse ugodnosti socialne zakonodaje, obenem pa uživajo tudi prednosti privatnega lastnika zemlje. Gre za to, da omejimo ta dotok, ker je pri nas sprememba socialne strukture prenagla, kajti družba ne more v desetih letih napraviti tako hitrega skoka. Tako hitra sprememba socialne strukture je namreč zmanjšala standard mestnega prebivalstva, oziroma ga stagnirala.

V naši borbi za pravilnejše izkoriščanje delovne sile, za dvig storilnosti dela, naletimo včasih tudi na primere prikritega reševanja socialnih vprašanj. V koprskem okraju so bili primeri podjetij, ki so odpustili eno četrtino, eno tretjino ali celo polovico delovne sile, izdelujejo pa danes isto količino izdelkov in v isti kvaliteti kot prej. To se pravi, da je bila v teh podjetjih storilnost dela izredno nizka pri prejšnjem staležu delovne sile, to pa pomeni, da so bile po teh podjetjih »mrtve brigade«, da je bila tamkaj delovna sila neizkoriščena. To je sploh eden najtežjih naših gospodarskih problemov, kajti če bomo držali določeno število delovne sile po tovarnah samo iz socialnih razlogov, potem bomo sami sebi žagali vejo, na kateri sedimo. Na ta način socialnega problema itak ne moremo rešiti, po drugi strani pa s takim prikritim reševanjem socialnih problemov destimuliramo celoten delovni kolektiv. Če je namreč na določenem delu preveč delavcev, če pri njih ugotavljamo na dan le po 5 do 6 ur efektivnega dela, potem seveda pridni delavec ne bo delal za tistega, ki je len, ampak bodo vsi postali leni. To se pravi, da imamo na primer pri 100 delavcih isti delovni učinek kakor pri 60, to se pa tudi pravi, da bi mogli plačni fond za 100 ljudi razdeliti le na 60 delavcev. V tem primeru odvišnih 40 ljudi nismo zaposlili na drugem mestu, morda važnejšem delu, kajti istočasno ko govorimo o »mrtvih brigadah«, imamo pomanjkanje delovne sile na drugih objektih, gradbiščih, cestah in tako dalje. To je tipična mezdna miselnost, to je miselnost iz kapitalistične dobe, kako nekoga »prinašati okoli«. Takšna miselnost reševanja socialnega vprašanja na prikrit način tolče edinole nas, ker mi pač ne moremo »prinašati okoli« nikogar drugega kot nas same, saj v Jugoslaviji kapitalistov ni.

Prav tako tolčejo sama sebe tista podjetja, ki ob pomanjkanju dela nekako usmerjajo svoje delavce — še več se pa le-ti sami javljajo — na bolniško zavarovanje. Če bi namreč zmanjšali bolniške dneve v koprskem okraju (na primer posebno v času poljskih del to število bolniških dni sumljivo narašča), samo za en procent, bi to zneslo 40 do 50 milijonov din v okraju. Ali nismo v stanju dopovedati našemu delavskemu razredu, da teh 40—50 milijonov ne jemljemo iz kapitalistovega žepa, ker teh v Jugoslaviji ni več, ampak iz svojih lastnih žepov?! Namesto takšnega načina prikritega reševanja socialnih problemov se pobrigajmo za ljudi, ki so socialne podpore potrebni, tako da jim damo socialno podporo in še druge stvari, ki jih družba socialno ogroženemu delavcu daje, ne pa na tak prikrit način. Zato, ker si takšne stvari prikrivamo, imamo nepravilno računico glede tega, koliko nas dejansko delovna sila stane, saj le-ta ne stane samo plačo, temveč razen tega še 40 odstotkov za socialno zavarovanje itd. Tudi najemnina stanovanj znaša samo 20 do 30 odstotkov dejanske ekonomske cene stanovanja — razliko pa sveda trpi družba iz svojega žepa. Vsepovsod kričijo, da družba delavcu stanovanja ne daje, družba pa dejansko daje za stanovanja trikrat toliko kot delavec danes zanj plača. (Nad. na 4. strani)

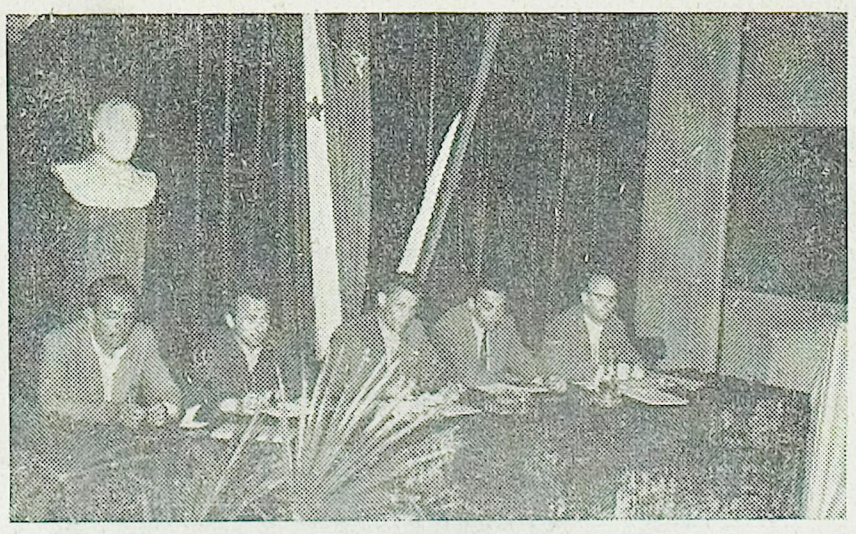

Predsedstvo komisije za družbeno upravljanje (Boris Jurca, Ivan Knez, Jože Žižek, Davorin Ferligoj in Črtomir Kolenc) je imelo oba dneva razprave vrsto diskutantov, ki so pozneje na plenumu predlagali konferenci svoje sklepe, pomembne za poglobitev družbenega upravljanja v okraju.

Sovjetsko-jugoslovanska deklaracija ob zaključku razgovorov v Moskvi

Ob zaključku uradnega obiska jugoslovanske vladne delegacije v Sovjetski zvezi so 20. junija podpisali v Moskvi skupno jugoslovansko-sovjetsko izjavo. V imenu sovjetske vlade je podpisal izjavo predsednik vlade Bulganin, v imenu jugoslovanske vlade pa Josip Broz-Tito. Hkrati so podpisali tudi deklaracijo o odnosih med Zvezo komunistov Jugoslavije in Komunistično partijo Sovjetske zveze. Deklaracijo sta podpisala prvi sekretar Komunistične partije Sovjetske zveze Nitika Hruščov in generalni sekretar Zveze komunistov Jugoslavije Josip Broz-Tito.

V skupni izjavi je rečeno, da so se razgovori odvijali v prisrčnem in prijateljskem ozračju ter v duhu odkritosti in popolnega medsebojnega razumevanja. Nudili so priložnost za široko izmenjavo gledišč o razvoju mednarodnega položaja lani in o nadaljnjem razvoju odnosov in vsestranskega sodelovanja med obema državama.

Glede mednarodnega položaja sta obe vladi mnenja, da je mednarodna napetost popustila, kar je treba pripisati predvsem povečanju mednarodnih stikov in vedno večji tendenci, da je potrebno nerešena mednarodna vprašanja reševati s sporazumi. Obe vladi menita, da je treba začeti pogajanje med predstavniki Vzhodne in Zahodne Nemčije za združitev Nemčije in da so zreli pogoji za pospešeno reševanje vprašanja razorožitve. Večja prizadevnost posameznih držav pri zmanjševanju oboroženih sil bi vsekakor prispevala k hitrejši sklenitvi vsaj delnega sporazuma o razorožitvi. Obe vladi izražata obžalovanje, ker še ni bila sprejeta Ljudska republika Kitajska v OZN in zatrjujeta, da bosta v tej smeri povečali napore. Poudarjata tudi, da je treba razširiti mednarodno gospodarsko in kulturno sodelovanje in povečati pomoč nerazvitim deželam. V zvezi s tem je potrebno v mednarodni trgovini ukiniti vse oblike diskriminacije, vštevši strateške embarge. Jugoslavija in Sovjetska zveza se strinjata, da je treba atomsko orožje prepovedati in povečati napore za razširitev uporabe atomske energije v miroljubne namene.

Sprehod PO SVETU

Dan neodvisnosti Egipta so letos še posebno svečano proslavili, ker so ga združili hkrati s proslavo ob zaključku 74-letne britanske okupacije sueškega področja. Štiri dni so trajale v Egiptu proslave z zborovanji, sprejemi in prireditvami. Največjo pozornost je vzbudila velika vojaška parada v Kairu, ki je bila največja v zgodovini dežele. Svečanosti se je udeležil tudi sovjetski zunanji minister Šepilov, ki je na zborovanju v Domu oficirjev v Kairu poudaril, da sedanja sovjetska politika na Bližnjem vzhodu ni posledica nikakršnih začasnih ali taktičnih pobud, marveč je v skladu s temeljnimi načeli sovjetske zunanje politike. Šepilov je imel tudi več razgovorov s predsednikom vlade Naserjem, pri katerih je prišlo do široke izmenjave misli o perečih političnih vprašanjih, kakor tudi o gospodarskih stikih med obema državama. Nekateri komentatorji na Zahodu so sicer skušali prikazati obisk Šepilova v Egiptu kot novo sovjetsko ofenzivo na Bližnjem vzhodu, čeprav ne gre za nič drugega, kakor za zboljšanje in razvijanje stikov med Moskvo in Kairom, za poglobitev sodelovanja, ki koristi Egiptu in Sovjetski zvezi in ki nikomur ne more škodovati. Egipt je že dovolj dokazal, da želi imeti dobre stike z Zahodom in Vzhodom, oziroma z vsemi državami, ki žele mir in sodelovanje na enakopravni podlagi.

Stiki med Jugoslavijo in Japonsko se ugodno razvijajo. To je bila glavna misel izjave japonskega ministra za delo Kuraišija pred odhodom iz naše države, kjer se je mudil dva dni. G. Kuraiši je izjavil, da je bil glavni namen njegovega obiska izboljšanje prijateljskih stikov med Jugoslavijo in japonsko na političnem, gospodarskem in drugih področjih in da se je prepričal, da jugoslovansko ljudstvo vroče želi prispevati k izboljšanju razumevanja in tesnega sodelovanja med obema državama.

Vse kaže, da bo prišlo do pomiritve v Alžiru. Francoska vlada je namreč izrazila pripravljenost, pogajati se z alžirskimi uporniki o prenehanju sovražnosti. Ministrski predsednik Mollet pa je poudaril, da mora biti navezava stikov z voditelji alžirskega uporniškega gibanja »uradna in neposredna«. Če bo prišlo do pogajanj, bo to vsekakor pomemben korak za pomiritev napetosti na tem področju, hkrati pa bo v celoti rešeno vprašanje Severne Afrike, ki je v zadnjem stoletju zahtevalo toliko človeških žrtev in materialne škode. Seveda bi bilo prav, da bi se pogajanj udeležili predstavniki širših plasti alžirskega prebivalstva, kajti alžirsko osvobodilno gibanje ni edini predstavnik prebivalstva dežele.

Medtem se je v New Yorku sestal Varnostni svet Združenih narodov, da bi proučil zahtevo 13 arabskih in azijskih držav za vpis alžirskega vprašanja na dnevni red prihodnjega zasedanja Glavne skupščine. Če bo prišlo prej do sporazuma, bo seveda ta akcija arabskih in azijskih držav le bolj moralna podpora alžirskemu odporniškemu gibanju. Francozi pa so v zvezi s sestankom Varnostnega sveta poudarili, da je alžirsko vprašanje notranja zadeva Francije in da ne spada v njegovo pristojnost.

Adenauer pripravlja predloge za ureditev nemškega vprašanja. V Bonnu so izjavili, da bo kancler Adenauer v kratkem poslal posebno noto zahodnim velesilam in Sovjetski zvezi s predlogi o ureditvi nemškega vprašanja. O vsebini note ni hotel dati novinarjem nobene izjave. Vsekakor pa je Adenauerjeva pobuda dokaz, da je zahodnonemško javno mnenje vedno bolj nezadovoljivo z njegovo politiko popuščanja. Zlasti je prišlo to do izraza po njegovi vrnitvi iz ZDA, kjer se je zopet zadovoljil s formalnimi izjavami ameriških državnikov o pomoči pri reševanju nemškega vprašanja, medtem ko o konkretnih korakih ni bilo govora.

Glavni tajnik KP Italije Togliatti je ocenil poročilo Hruščeva na XX. kongresu KP SZ. V odgovorih na vprašanje revije »Argomenti Nuovi«, ki jih je objavil list »Unità«, je poudaril, da je kritika Stalinovih napak napotila KPI k samostojnejšemu presojanju dogodkov in k izdelavi lastnih metod in poti. Obsodba Stalinovih napak — je dejal me drugim Togliatti — je bila absolutno nujna. Vzpodbudila je k razmišljanju in ponovno oživila vse organizme, na katerih sloni komplicirani sistem naše socialistične družbe. To bo prispevalo k boljšemu sporazumevanju med vsemi narodi, k mednarodni pomiritvi in k napredku socializma v svetu. Togliattijeve izjave so vzbudile velik odmev v Italiji in tudi v svetu. Napredno časopisje meni, da je Togliatti nakazal samostojno pot italijanskih komunistov ter dokazal vitalnost in sposobnost stranke, ki jo vodi. Na tej podlagi se bodo razvijale tudi razprave na bližnjem kongresu KP Italije.

Predsednik indijske vlade Nehru bo odpotoval v Evropo in ZDA. 22. junija bo prispel v Atene, kjer bo seznanil grško vlado o indijskem stališču do ciprskega vprašanja, nato pa se bo udeležil konference ministrskih predsednikov držav Britanske skupnosti narodov (Commonwealtha). Po zaključku konference bo obiskal ZDA, vendar še lahko pride do odpovedi tega obiska, če Eisenhower zaradi bolezni ne bi mogel prisostvovati daljšemu razgovoru.

Indijski ministrski predsednik bo 18. junija odpotoval na Brione, kjer se bo razgovarjal s predsednikom Titom. Predtem bo obiskal še Pariz in Bonn.

PREDSEDNIK TITO NA POTI V BUKAREŠTO

Jutri bo predsednik Tito po tritedenskem bivanju zapustil Sovjetsko zvezo in odpotoval v Bukarešto, kjer se bodo v začetku tedna začeli jugoslovansko-romunski državniški razgovori.

V sredo dopoldne sta predsednik Tito in predsednik sovjetske vlade Bulganin podpisala skupno izjavo o sovjetsko-jugoslovanskih razgovorih. Takoj po podpisu izjave pa je predsednik Tito izročil maršalu Sovjetske zveze Žukovu jugoslovansko odlikovanje Red svobode. Razen tega je predsednik Tito odlikoval z visokimi jugoslovanskimi odlikovanji še številne sovjetske vojaške voditelje, med njimi maršala Konjeva, Malinovskega, Sokolovskega, Timošenka in Moškalijenka ter admirala Goškova.

Povojni izumi in tehnični napredek FLRJ

Pod pokroviteljstvom člana Zveznega izvršnega sveta Franca Leskoška je bila te dni odprta v prostorih Gospodarskega razstavišča v Ljubljani razstava povojnih izumov in tehničnega napredka Jugoslavije. Razstavljenih je 333 izumov, ki se nanašajo na najrazličnejše panoge proizvodnje, tehnike, prometa in na številne tehnične izpopolnitve. Posebno pozornost vzbujajo izumi naših inštitutov in večjih podjetij, dalje razstava »Otrok, tehnika in šola« in prikaz tehničnega napredka naše države. Razstava bo odprta do 24. junija in vzbuja veliko zanimanje obiskovalcev.

Ob tej priložnosti pa je bil v Ljubljani kongres iznajditeljev Jugoslavije, ki so razpravljali o problemih njihovega dela in sklenili ustanoviti v okviru Ljudske tehnike organizacijo izumiteljev Jugoslavije.

O delu in življenju v politični šol pri CK ZKS v Ljubljani

Štejem si v dolžnost, da napišem nekaj vrstic o pomenu politične šole, v kateri si človek pridobi osnovno znanje iz politične ekonomije in marksizma-leninizma, znanje, ki je zelo potrebno pri nadaljnji izgradnji socializma v naši deželi.

Sam program politične šole je zelo obširen in vsakemu članu ZK odpira obširno obzorje za spoznavanje politične ekonomije in znanstvenega socializma ter drugih ved, ki sta jih utemeljila Marx in Engels. Znanje, ki ga človek pridobi v Politični šoli pri CK ZKS je zelo potrebno v naših podjetjih in ustanovah, povsod tam, kjer obstoja delavsko samoupravljanje, kjer so ljudje istočasno upravni in politični funkcionarji, v delavskih svetih in upravnih odborih podjetij, v sindikalnih in drugih organizacijah.

Da bi se bolje seznanili z našo šolo je potrebno, da omenim še nekatera izredna predavanja, v katerih se vsak slušatelj te šole seznani še z drugimi vprašanji iz družbenega življenja kakor so glasba, filmska umetnost, itd., kar vse članu ZK dosti koristi.

Šola organizira tudi ekskurzije in oglede umetniških razstav, težke industrije itd. Da bi postali dobri ponih, mladinskih in kulturno-prosvetnih organizacij, si moramo šteti v litični delavci partijskih, sindikalnašo največjo dolžnost, da se neprenehoma vzgajamo v duhu, ki so ga začrtali Marx — Engels — Lenin, šele potem bomo sposobni pomagati pri vzgoji v kulturno-prosvetnih in drugih organizacijah.

Še posebej pa je treba poudariti pomen — delavskih svetov in upravnih odborov ter pravilnega gospodarjenja v podjetjih, borbi proti špekulativnim namenom, ki se vedno pogosteje pojavljajo v naših podjetjih in ki onemogočajo pravilen potek gospodarjenja v naši socialistični družbi.

Da bomo vse to pravilno pojmovali, nam je potrebno, da si poleg političnega znanja pridobimo tudi ekonomsko, kar nam bo lažje pri izvajanju vseh nalog, ki nas še vedno težijo.

Zato je nujno potrebno, da bi čim več delavcev obiskalo Politično šolo pri CK ZKS ter si v njej pridobilo osnovno znanje, ki je tako potrebno za pravilno delo in graditev socializma.

Naj omenim Primorsko, ki je petindvajset let ječala pod fašistično okupacijo in se ni mogla razvijati, zato tudi delavski razred še ni bil številen, njegovo gibanje pa je bilo ovirano in zatirano, zato ni dosegel takega razvoja kakor v ostalih krajih naše dežele. Z ozirom na o, da se Primorska počasi razvija v industrijsko pokrajino, bomo še mnogokrat naleteli na vsakodnevne težave, tako na ekonomskem, kakor tudi na političnem polju. Vendar pa se vedno več mladih ljudi vključuje v razvijajočo se industrijo, pri tem pa ne opaža pri posameznikih nezadostno razvita zavest. Predvsem člani ZK bi morali postati mnogo bolj budni in pozorni na to, da bi naši mladini nudili več pomoči prav na kulturnem in političnem polju, ker mislim, da prav tukaj tiči tista politična hiba, ki popolnoma jasno priča, kako pomanjkljiva je včasih zavest samih naš članov ZK.

Zato bi bilo potrebno, da bi zlasti nas Primorcev več obiskovalo politično šolo ter si tu pridobilo potrebno politično podlago, da bi znali bolj politično misliti in pravilno reševati probleme na področju gospodarstva ter nuditi pomoč pri vzgoji naših kadrov, pri kulturnoprosvetnih delih, posebno pri vzgoji naše maldine.

Trebec Anton
slušatelj v Politični šoli
pri CK ZKS, v Ljubljani

OBISKI V WASHINGTONU

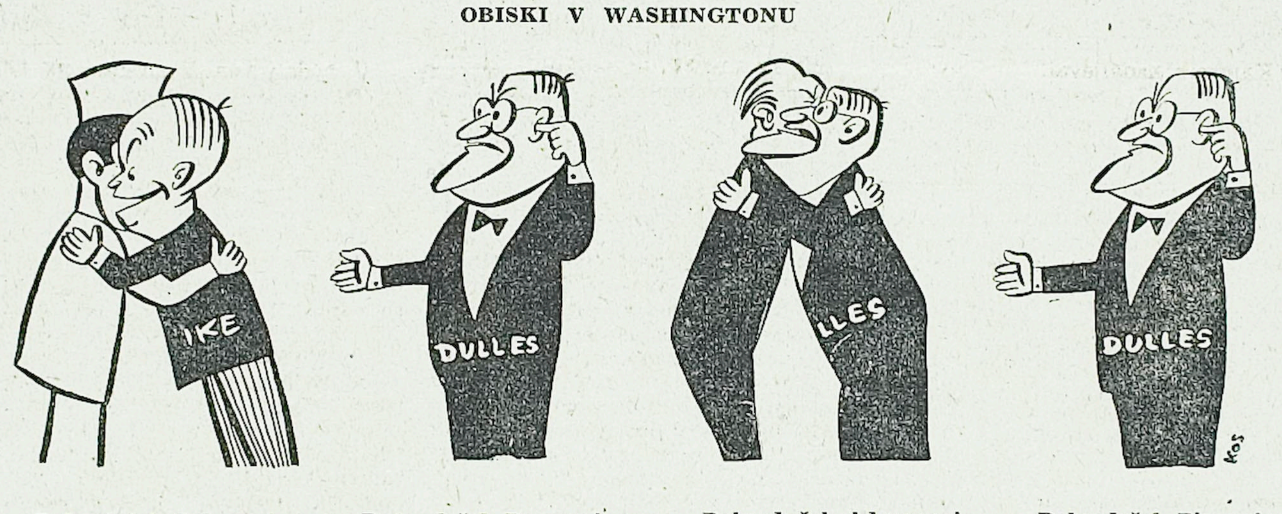

Dobrodošel, Sukarno! Dobrodošel, Pearson! Dobrodošel, Adenauer! Dobrodošel, Pineau!

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR »JUGOPRESA« ZA »SLOVENSKI JADRAN«

Velika Britanija na Srednjem Vzhodu - danes

Medtem ko si Atene in odgovorni predstavniki ciprskih Grkov prizadevajo, da bi angleški politični javnosti objasnili nevzdržnost sedanjega stališča Londona v ciprskem vprašanju, Edenova vlada nadaljuje s politiko »pomirjevanja« ciprskih upornikov s silo. Končni rezultat takih divergentnih prizadevanj postaja iz dneva v dan vse bolj jasen: položaj na Cipru se nenehno slabša in britanska politika glede tega otoka vzhodnega Sredozemlja je vse bolj nevzdržna. Represalije proti vstajnemu ciprskemu prebivalstvu dajejo popolnoma druge rezultate, kot pa jih Angleži pričakujejo.

Ta brezmejna vztrajnost britanske politike na Cipru se precej razlikuje od gotove elastičnosti, s katero se odlikujejo poteze Foreign Officea v ostalih predelih Srednjega Vzhoda v zadnjem času. Ne more se namreč zanikati, da je Velika Britanija pokazala precej razumevanja za nekatere druge težnje, ki so se v zadnjem času pokazale na Srednjem Vzhodu. Čeprav je forsirala Bagdadski pakt kot čisto vojaško organizacijo zaradi zaščite svojih ekonomskih in strateških interesov na področju Perzijskega zaliva in Srednjega Vzhoda sploh, Anglija ni mogla ostati popolnoma slepa do sprememb, ki se dogajajo na tem področju, niti gluha do zahtev, ki jih postavljajo njeni partnerji v Bagdadskem paktu. Uvidela je nujnost podreditve takim spremembam in zahtevam kot posledici teh sprememb in je pristala, da je Bagdadski pakt sprejel nov sistem prioritetnih ciljev: da posveti večjo pozornost gospodarskemu in socialnemu razvoju držav-članic tega pakta, namesto da bi bil ta kot doslej samo vojaški sporazum. To novo stališče, ki se je formiralo v zadnjih šestih in več mesecih, je nedvomno radikalna sprememba prvotnih namenov pakta, čeprav — politično vzeto — ostaja še tudi vnaprej nesprejemljiv.

Če imamo pred očmi to relativno elastičnost angleške politike v vprašanju Bagdadskega pakta, potem je nerazumljivo, zakaj ne gre po taki poti tudi v vprašanju Cipra, katerega okupacija naj bi — po prikazovanju Londona — služila istim ciljem in namenu, kakor Bagdadski pakt. Trditev, da je obdržanje Cipra kot oporišča v izključno angleških rokah nujno za obvarovanje britanskih gospodarskih, političnih in strateških interesov na vsem Srednjem Vzhodu, precej spominja na staro kolonialno politiko Londona, ko je z vojaško intervencijo pritiskal na en ali drug narod, da se je vključil v okvir splošnih interesov britanskega imperija ali pozneje Commonwealtha. Z vsem tistim, kar sta minuli dve svetovni vojni prinesli podjermljenim narodom, je doba takih vojaških intervencij na Srednjem Vzhodu za vedno mimo. Saj pa tudi uradna angleška politika v vseh minulih desetih povojnih letih ni upala praktično uporabiti te doktrine za zavarovanje svojih interesov na Srednjem Vzhodu. In če je tako, potem postaja danes povsem nerealna in neutemeljena trditev, da ima Ciper še vedno isti pomen za Veliko Britanijo, kot ga je imel pred toliko desetimi leti.

Danes ni več mogoče nekemu narodu, s katerim ima nekdo skupne interese, tako lahko vsiliti njemu škodljivo politiko.

Popolnoma jasno je, da je politika prijateljstva in sodelovanja na enakopravni podlagi edina alternativa Londonu, da bi se lahko izmotal iz položaja, ki ga je v minulem letu ustvaril na Cipru. Minimalna podlaga, na kateri bi se taka politika morala oblikovati, bi bila pogajanja z zakonitimi predstavniki Ciprčanov in Grčije — pod pogojem, da se ciprskemu prebivalstvu vnaprej prizna pravica do samoodločbe. In v Angliji je vse večji pritisk na Edenovo vlado, naj bi se odločila za to alternativo.

Vnebaj vrstah

BEOGRAD — Japonski minister za delo Tadao Kuraiši je po dvodnevnem bivanju v naši državi dejal, da je močno prevzet od velikanskih naporov in pomembnega napredka, ki so ga dosegli jugoslovanski narodi v obnovi in razvoju svoje države. Izrazil je prepričanje, da Jugoslavija iskreno želi prispevati k medsebojnemu razumevanju in tesnemu sodelovanju med narodi ter s tem dati prispevek k ohranitvi miru na svetu.

TEL AVIV — Zvedelo se je iz dobro obveščenih krogov, da je izraelska vlada povabila sovjetskega zunanjega ministra Šepilova, ki se že nekaj dni mudi v Egiptu, naj obišče Izrael.

NIKOZIJA — Britansko sodišče v Nikoziji je obsodilo dva ciprska mladeniča na smrtno kazen, enega pa na dosmrtno ječo. Obdolžili so jih, da so streljali na nekega Britanca.

KAIRO — Pred zgradbo Arabske lige v Kairu, kjer se razgovarjata maroški prestolonaslednik Mulaj Hasan in generalni sekretar lige Hasuna, so bile te dni demonstracije proti Franciji. Demonstranti so zahtevali umik francoskih čet iz Severne Afrike.

PEKING — Delegacija Ljudske mladine Jugoslavije, ki se je delj časa mudila v LR Kitajski kot gost Centralnega komiteja kitajske mladine, je v torek zjutraj odpotovala iz Pekinga v Jugoslavijo. Del delegacije bo na povratku v domovino obiskal še Burmo.

LA PAZ — Po uradnih podatkih o predsedniških volitvah v Boliviji je zmagalo Nacionalno-revolucionarno gibanje, ki je po doslej preštetih glasovih dobilo nad 402.000 glasov. Na drugem mestu je bolivijska Socialistična falanga s 108.205 glasovi.

»Slovenski Jadran« je tudi Vaš list — zato ga redno berite, in tudi dopisujte vanj!

Z OKRAJNE KONFERENCE SOCIALISTIČNE ZVEZE V KOPRU

SZDL povezuje delovno ljudstvo v zgodovinska dejanja

Iz poročila predsednika OO SZDL Alberta Jakopiča - Kajtimira

Ko je tovariš Jakopič po svojih uvodnih besedah poudaril pomembnost dogodkov v naši zunanji in notranji politiki, je nadaljeval:

»Če pa bi ljudske množice vse to dogajanje doumele, bi bili vsi ti dogodki že sami po sebi močan mobilizator za nadaljnje napore pri izvajanju nalog v naši notranji politiki. Kakor je med narodnoosvobodilno vojno Osvobodilna fronta, predhodnica današnje Socialistične zveze, najširšim množicam sproti tolmačila vse dogodke tako, da so že sami po sebi pojasnjevali smisel in upravičenost naše borbe, prav tako bi morala biti v današnji dobi SZDL tista, ki bi bolj kot doslej ljudem razlagala našo stvarnost tako, da bi razumeli vsak ukrep ljudske oblasti kot nadaljnji prispevek v izgradnji socializma, z drugo besedo, v izgradnji boljšega življenja. V tem smislu mora biti SZDL danes naša najaktivnejša organizacija. S tem ne mislim reči, da naše organizacije SZDL v obdobju, za katero je poročilo podano, niso dosegle vidnih rezultatov. Nasprotno, z zadovoljstvom lahko ugotavljamo organizacijsko utrditev, večjo aktivnost, razširitev naših vrst, bolj disciplinirano pobiranje in odvajanje članarine, in kar je posebno razveseljivo, naše članstvo je osvojilo komunalni sistem in ga razvilo v taki meri, da je skoro v celoti zadostil našim pričakovanjem, bilo v pogledu razvijanja državne uprave, oblastnih organov ali drugih društvenih in družbenih forumov našega socialističnega sistema. Okrog 12 tisoč ljudi, t. j. ¼ našega celotnega članstva, je danes na takšnih položajih najrazličnejših forumov našega družbeno-političnega sistema, da tamkaj kot izvoljeni predstavniki odločilno uveljavljajo voljo ljudstva pri našem družbenem upravljanju.

Nedvomno so doseženi uspehi — rezultat naših delovnih ljudi, za katere, po velikih uspehih v zadnjih nekaj letih, socializem ni več samo obljuba ali perspektiva, temveč že postaja stvarnost, ki jo ljudje vsak dan bolj ugodno tudi občutijo. Istočasno pa so to rezultati dosledne politike ZK Jugoslavije, ki nenehno išče najrazličnejše oblike družbenega mehanizma, preko katerih daje množicam naših delovnih ljudi vsak dan širše možnosti sodelovanja, soodločanja in upravljanja«.

Nato je predsednik okrajne SZDL nakazal nekatere osnovne naloge organizaciji, ki so v toliko važnejše, v kolikor napredne sile v svetu spremljajo našo pot v socializem z izrednim zanimanjem. To pa nalaga članom naše SZDL, da čim temeljiteje razumejo vsebino vseh raznovrstnih oblik našega družbenega upravljanja. Ob nalogah in vlogi SZDL se je zadržal zaradi tega, ker »SZDL, ki glede na članstvo v okraju predstavlja 76% prebivalstva, ne daje dovolj poudarka Socialistični zvezi kot osnovnemu mobilizatorju naših ljudi pri izvajanju nalog naše socialistične graditve.«

Ob vprašanju osnovne vloge SZDL pa je tovariš Jakopič dejal:

»O tem, da Socialistična zveza nima o čem razpravljati ali odločati, je sploh nesmiselno razpravljati. Ali ni prav Socialistična zveza tista, ki naj na osnovi naših socialističnih principov odloči, kakšna naj bo n. pr. politika v krajevnih odborih, zadružnih odborih, svetih itd. Na žalost seveda mnogokrat ni tako. In zato so prenekateri krajevni odbori povsem nedelavni, namesto, da bi reševali pereče probleme, ki se nam dnevno kažejo.«

»In dalje — kdo naj povezuje na določenem področju številne delovne kolektive v enotno akcijo za reševanje skupnih občinskih problemov, če ne Socialistična zveza? Iniciativa, ki je dana po naših sredi-ščih, da bi to povezovanje delovnih kolektivov, ki so še vedno preveč zaprti sami vase, dosegli preko klubov proizvajalcev, je pohvale vredna, posebno zato, ker še nimamo zborov proizvajalcev, toda zopet bi morala dajati ton in vsebino dela tem klubom proizvajalcev prav SZDL skupno s sindikati. Ali delajo in kako naj delajo potrošniški sveti, šolski odbori, hišni sveti, vse to je zopet odvisno od Socialistične zveze!«

RAZBIJMO KONSERVATIZEM NA VASI — MLADINA NAM BO SLEDILA

Ob dejstvu, da je vrsta mladincev izvoljena v razne forume upravljanja, v delavske svete, zadružne odbore, šolske odbore itd., ne smemo dopustiti, da bi mladi ljudje ostali zapostavljeni. Vedeti je treba, da je mlad človek hitro dovzeten za napredek. To misel je tovariš Kajtimir nadaljeval:

»Posebno v zadružnih odborih, v aktivih mladih zadružnikov, imamo sile, ki se ne bodo ustavile pred težavami, pred katerimi se marsikdaj ustavi star konservativen zadružnik, ki misli, da je samo tisto prav, kar je delal njegov oče in celo praded. Mladini je treba pokazati samo perspektivo, in socializem ji jo daje v polni meri. Prav glede na kmečko mladino je polno črnogledih diskusij. Kaj bo? Mladina uhaja v mesto in v industrijo. To je za nekatere danes največji problem. Toda zakaj uhaja? Poglejmo samo nekatere vzroke! Razvija se kulturno-prosvetno življenje, tehnika, industrija, promet, šport itd. Mladina si vsega tega želi. Ona je sita primitivizma na vasi, sita je krampov in lopat, hoče se ji strojev, razgibanega življenja. Tisti, ki tarnajo, se pa bojijo moderniziacije, tehnike, preobrazbe kmetijstva. Jaz pa mislim, stroje na vas, modernizirajmo kmetijsko proizvodnjo, organizirajmo kulturno-prosvetno dejavnost, razbijmo konservatizem na vasi, in mladina nam bo rada sledila in pomagala.«

»In če bomo čas, ki ga porabimo za tarnanje porabili za to, da take pogoje ustvarimo, tedaj nam mladina ne bo nikamor uhajala, nasprotno, vračala se bo izza tovarniških strojev in odigrala glavno vlogo v mehanizaciji našega kmetijstva. In dalje. Poglejmo, kaj smo naredili za izobrazbo naše mladine? Skoro vse zadruge tožijo, da nimajo kmetijskih strokovnjakov, računovodskega in komercialnega kadra, traktoristov, kmetijskih tehnikov, vse hoče agronome in inženirje, skratka vseh vrst strokovnjake, toda pregled nam kaže, da niti ena zadruga nikogar ne štipendira.«

»Samo vprašanje mladine in problemi okrog nje zahtevajo polno iniciativnost SZDL, da ne govorim o vseh drugih problemih, za katere bi morala biti iniciator Socialistična zveza.«

Okrajna konferenca SZDL brez dvoma pomeni važen mejnik v delu te množične politične organizacije v našem okraju. To je predvsem podčrtala bogata vsebina konference, njenemu pomenu ustrezno pa je bila tudi okusno urejena velika gledališka dvorana v Kopru, kot jo prikazuje gornja podoba.

Naša gospodarska preusmeritev že kaže prve rezultate

»V zvezi s preorientacijo v našem gospodarstvu zahteva letošnje leto, kot nam kažejo sprejeti družbeni plani po občinah in v okraju, da se vse naše politične organizacije čim močneje angažirajo na usmerjanju naših ljudi k iskanju vseh rezerv bodisi v podjetjih, ustanovah ali v našem kmetijstvu. Polletni potek izvajanja letošnjega družbenega plana nam kaže, da so se naši delovni kolektivi resno zavzeli za izpolnjevanje plana, občinski ljudski odbori pa so preko svojih družbenih planov poiskali vse možnosti, da pridejo do sredstev za reševanje svojih občinskih problemov. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je preorientacija v načelu in tudi konkretno že pokazala nekatere rezultate. Ugotoviti pa moramo vendarle, da še vsepovsod obstojajo neizkoriščene rezerve. To velja v dokajšnji meri za naše delovne kolektive, saj se ugotavlja, da so marsikje materialni stroški še preveliki, da imamo v podjetjih še vedno odveč delovne sile, da je po nekaterih, po našem mnenju, dobrih podjetjih še vedno slabo izkoriščanje delovnega časa. Primeri, da imamo samo po 5,5 ur efektivnega izkoriščanja delovnega časa, kažejo na ogromne rezerve, ki morajo ob boljši organizaciji dela, pravilnem nagrajevanju in premiranju, nujno dvigniti proizvodnost in storilnost ter povzročiti tudi padanje cen. Primer nekaj naših podjetij, ki so morala zaradi slabe organizacije dela, slabega poslovanja in prevelikega števila delovne sile skoro v likvidacijo, a so se sanirala, ko so število delovne sile skoro razpolovila, nam prav tako na eni strani kaže na rezerve, na drugi pa na dejstvo, da izgub, ki so jih ta podjetja ustvarila, ne bi bilo, če bi naše subjektivne politične sile v podjetju kot izven njih z vso odgovornostjo izvajala postavljena načela.«

IZPOPOLNIMO DRUŽBENO UPRAVLJANJE V STANOVANJSKIH SVETIH

Nato je tovariš predsednik govoril o stanovanjski izgradnji ter o kompetencah hišnih svetov in stanovanjskih skupnosti, ki se ne zavedajo svojih pravic ter dolžnosti, v tem ko stanovanjske uprave ne morejo obvladati vse obširne problematike. Popravila stanovanjskih zgradb, nadzor nad samolastnimi prezidavami stanovanj, zastarele terjatve na najemninah, slabo upravljanje s hišnim inventarjem, slaba kontrola nad izvrševanjem popravil na zgradbah in v stanovanjih — vsa ta ogromna škoda, če bi jo izrazili v vrednosti, bi predstavljala samo v našem okraju presenetljivo vsoto. Kdo je za to odgovoren?

»Eden glavnih vzrokov za takšno stanje je nedvomno v tem, da hišni sveti pri nas kljub jasnim zadevnim predpisom še ne upravljajo s finančnimi sredstvi, ki predstavljajo ekonomsko bazo družbenega upravljanja s stanovanjskim skladom.«

»Odnos naših gospodarskih organizacij do stanovanjskega vprašanja je dostikrat sila ravnodušen. Malone vsako podjetje hoče imeti svoj stanovanjski sklad, seveda na račun skupnosti. Resnica je, da zaradi pomanjkanja stanovanj marsikatero podjetje ne more priti do potrebne kvalificirane delovne sile in da zaradi tega ne more v redu vršiti te ali one službe v podjetju. Toda res je tudi, da mnoge gospodarske organizacije vidijo najprej potrebo po izgradnji kakega drugega objekta ter dalje delitev dobička, razne izlete in podobno, namesto da bi predvsem razmišljala o tem, kako in kje si bodo zagotovila sredstva za izgradnjo ali izboljšanje razpoložljivih stanovanj.«

»Ko postavljam stanovanjski problem pred Socialistično zvezo, pred članstvo v hišnih svetih, občinskih odborih in ostalih organizacijah, želim poudariti, da je potrebno gledati na stanovanjski sklad z isto odgovornostjo kot na družbena sredstva, s katerimi upravljajo delavski sveti in sindikalne organizacije po naših podjetjih. Saj gre tudi pri stanovanjskem skladu za vrednosti, ki gredo v milijarde in za katere nam ne more biti vseeno, kdo z njimi upravlja, gospodari in kako!

Pri vsem tem pa ne gre spregledati vzgojnega pomena organov družbenega upravljanja s stanovanji, ki na tem področju prav tako kot delavski sveti v tovarnah, šolski sveti pri vzgoji in šolah, ter potrošniški sveti na področju blagovnega prometa doprinašajo k razvijanju socialistične zavesti in odnosov med ljudmi. Če torej večkrat slišimo, da naše terenske organizacije SZDL nimajo o čem razpravljati, tedaj se velja spomniti tudi na pomanjkljivo delovanje potrošniških in hišnih svetov, pred katerimi je dolga vrsta konkretnih in za vse nas življenjskih problemov.«

»Skratka, hišni sveti morajo glede skrbi in vzdrževanja naših zgradb nadomestiti in celo izboljšati vlogo bivšega privatnika in lastnika. Če na vseh področjih uspešno dokazujemo nadmoč družbenega upravljanja in zakaj bi ga ne tudi v potrošniških in hišnih in drugih družbenih forumih. Če se je uspešno uveljavilo delavsko samoupravljanje v industriji, kjer so zadeve mnogo bolj komplicirane, zakaj bi tedaj naše organizacije Socialistične zveze ne mogle doseči vzornega upravljanja z našim stanovanjskim skladom, z našo trgovsko mrežo, da ne govorim o mnogih drugih dejavnostih, ki jih vodijo naši družbeni organi.«

Zatem je tovariš Jakopič izčrpno obdelal vprašanje privatnega in socialističnega sektorja v našem obrtništvu ter o nalogah SZDL s tem v zvezi, zanimivo in analitično pa je razvil poglavje o družbenem upravljanju s pomočjo potrošniških svetov, tudi potrošniških svetov v naši grosistični trgovini. Obe poglavji bomo v nadaljevanjih objavili v naših prihodnjih številkah na strani »Kako upravljamo«.

Za vskladitev napredka v kmetijski proizvodnji z napredkom v industriji

V nadaljnjem je predsednik OO SZDL govoril o odločilni vlogi našega zadružništva v zvezi z dvigom kmetijske proizvodnje ob istočasnem razvijanju socialističnih odnosov na vasi. O tem je med drugim dejal:

»Letošnji družbeni plan, posebno pa gospodarski instrumenti, ki kmetijstvu prepuščajo skoro vse dohodke, nadalje Zakon o agrarni skupnosti, dalje velike možnosti, ki jih daje preko zadrug organiziran odkup, vse to ustvarja zadružnim organizacijam široke možnosti nadaljnega razvoja in krepitve, individualnemu kmetijskemu proizvajalcu pa odpira široke možnosti, kako priti do lažjega načina obdelovanja, večjih hektarskih in drugih donosov, ter s tem do večje kmetijske proizvodnje. Finančna sredstva, ki se bodo v letošnjem in naslednjih letih stekala v vrsto fondov za pospeševanje kmetijstva, bodo našemu kmetijskemu zadružništvu omogočila nabavo vsega tistega, kar si naš kmetovalec želi, da bi bolje in hitreje obdeloval svojo zemljo in bolj ekonomično izkoriščal svojo proizvodnost. Torej vse tisto, kar si posameznik, predvsem mali in srednji kmet, nikdar ne bi mogel privoščiti, in kar ga nemalokrat vodi v izkoriščevalsko naročje večjega, v zaostalost, bedo in brezperspektivnost.«

V nadaljevanju svojih izvajanj o perspektivi razvoja našega kmetijskega zadružništva in razvijanju socialističnih odnosov na vasi je tovariš Jakopič obširno govoril o zadrugah kot ekonomskih organizatorjih kmetijske proizvodnje tudi na individualnih posestvih. Ne da bi posegali v odnose zemljiške lastnine, naj zadruge razen povezovanja zemlje privatnega lastnika z zadružnimi proizvajalnimi sredstvi organizirajo večjo in boljšo kmetijsko proizvodnjo, zadružno in privatno. S svojo dosledno politiko socializacije naše vasi socialistična družba dejansko ščiti malega kmečkega proizvajalca pred kapitalističnim izkoriščanjem. Glede privatne lastnine je referent prepričevalno utemeljil napačno tolmačeno vprašanje o privatni zemljiški posesti. Privatna lastnina ob pravilni ekonomski politiki na vasi v absolutnem smislu ne more postati ovira slehernemu razvoju socializma na vasi. Individualne kmete naj zadruge v obojestransko korist povežejo z družbenimi proizvajalnimi sredstvi.

Tovariš Jakopič je nadaljeval:

»Pregled večine zadrug nam je pokazal, da je v mnogih zadrugah tudi znotraj zmagala linija okoriščanja zadružnih sredstev, namesto jačanja zadružnih sredstev, s katerimi bi zadruga pomagala predvsem pri dvigu kmetijske proizvodnje. V vrsti zadrug niso obstojali pospeševalni odbori in odseki, marsikje, kjer pa so bili, so bili mrtvi, brez programov, ker zadrugi niso dajali tiste interesantne vsebine, ki bi našega kmetijskega proizvajalca privabljala v zadrugo.«

»Danes gre predvsem za to, da čim hitreje vskladimo napredek kmetijske proizvodnje z industrijsko, stabiliziramo naše celotno gospodarstvo ter tako ustvarimo boljše življenjske pogoje tako za delavca kot za kmeta.«

Ko je nato predsednik okrajne SZDL obširno govoril o premalem družbenem življenju, je dejal: »Boriti se moramo torej ne samo za zakonitost, za družbeno disciplino, marveč tudi in zlasti še za spoštovanje osnovnih načel socialistične morale. Pri tem se moramo posluževati seveda predvsem vzgojnih mer in prijemov, če pa je potrebno, tudi najodločnejših in ostrih ukrepov.«

V poslednjem poglavju, v katerem je referent razvil perspektivo nadaljnjega razvoja socialističnih sil v svetu, je poudaril posebno odgovorne naloge slednjega člana SZDL, ki obstajajo v stalnem proučevanju našega družbenega upravljanja in vseh možnosti poglabljanja socialističnih odnosov. »Složno in enotno se boreč za nadaljnji razvoj socialističnih odnosov v domači deželi se hkrati borimo za iste principe tudi v svetovnem merilu — to pa šele pomeni zanesljivo lepšo, delovnega človeka res dostojno bodočnost v koristnem, prijateljskem sodelovanju z vsemi delovnimi množicami sveta.«

Po končanem referatu so vsi delegati predsednika OO SZDL Alberta Jakopiča — Kajtimirja navdušeno nagradili s ploskanjem.

Nadaljevanje govora Vide Tomšičeve

Celoten kolektiv je odgovoren za poslovanje podjetja - zato pa mora poslovanje tudi poznati

ČUVAJMO PRVE PRIDOBITVE NOVE GOSPODARSKE SMERI!

Kapitalistična miselnost je razvita zlasti pri vodstvah naših podjetij. Imamo celo vrsto podjetij, ki se bojijo zalog in ki bi najraje dobivala družbene regrese ali pa začela po ameriškem načinu metati zaloge v morje, da bi lahko obdržala cene, namesto da bi v prvi vrsti mislili na potrošnika — na človeka, da bi mu dostavili na dom cenejše in lepše blago. Doslej smo morali hoditi v trgovine in prosjačiti, da so nas sploh postregli, kajti bilo je veliko kupcev, blaga pa malo. Po vseh teh letih je zdaj prvič prišlo do tega, da imamo zaloge, pa že nekateri smatrajo, da je to »kriza« — kriza pa je dejansko v glavah tistih ljudi, ki mislijo, da bodo z manjšim delom imeli večje dobičke. Za nas pa je to stanje dokaz, da bomo v bodoče blago lahko izbirali, zahtevali boljšo kvaliteto, in zato pozdravljamo pojave večanja zalog v našem gospodarstvu.

V razpravah o naših gospodarskih vprašanjih se moramo varovati dveh skrajnosti, ki sta pravzaprav odraz stare miselnosti: pri delovnih ljudeh, pri delavcih, obstaja miselnost, da je podjetje socialna ustanova, pri vodilnih ljudeh v podjetju pa obstaja miselnost, da se da s komercialnimi in kapitalističnimi ekonomskimi prijemi zadržati v škodo potrošnika velike dobičke. Nekateri ljudje v našem gospodarstvu so navajeni ocenjevati uspeh podjetja po višini ustvarjenega dobička. Mi pa se moramo navaditi meriti uspeh podjetja po tem, koliko je ono doprineslo k višjemu občemu standardu, koliko je razširilo svojo proizvodnost, koliko je dalo dela našim ljudem, toda ne »dela« za to, da bi se v podjetju po glavi delavca naredilo manj, temveč več. To se pravi, da moramo v naših glavah napraviti preobrat od iskanja dobička na iskanje uslug in prosperitete naše celote.

Interes posameznika v socializmu je lahko skladen samo z družbenimi interesi. Mi nismo drug drugemu volk in mi tudi ne pravimo: skrbimo zase, bog bo pa za vse, ampak mi moramo skrbeti za vse, ker bomo samo tako poskrbeli tudi zase.

CELOTEN KOLEKTIV JE ODGOVOREN ZA POSLOVANJE PODJETJA — ZATO PA MORA POSLOVANJE TUDI POZNATI

Tu in tam je kritika o naših novih gospodarskih instrumentih. Le-ti so nekako pometali vse delovne kolektive v vodo. Tisti, ki ne znajo plavati, začno gagati in vpiti na pomoč. Družba tak delovni kolektiv sicer lahko potegne na suho, toda na suhem bo stradal in živel samo od socialne pomoči. Zato se mora kolektiv v našem družbenem življenju brezpogojno naučiti plavati. Mi ga ne bomo navadili plavanja samo z lepimi besedami. Vzemimo primer pogostega izgovora, češ da kolektiv ni vedel, kaj je direktor vse počel. Če je direktor v podjetju karkoli zagrešil na škodo kolektiva, morajo za njegova dejanja odgovarjati vsi v kolektivu. Člani kolektiva — to jim je končno treba dopovedati! — odgovarjajo za vse stvari v podjetju, pa če vedo zanje ali ne. Predvsem odgovarjajo za tisto, česar ne vedo. Mi ne moremo pred sodiščem zahtevati preiskave glede tega, kdo je kaj vedel. Imamo zakone, ki nalagajo delavskim svetom in delovnim kolektivom dolžnosti. Med temi dolžnostmi pa je bistvena odgovornost za poslovanje podjetja, zato pa je treba poslovanje podjetja tudi poznati. Naši instrumenti so pozitivni prav zaradi tega, ker nalagajo vsakemu državljanu Jugoslavije odgovornost za te stvari. Pri izgovarjanju glede odgovornosti se nikar ne postavljajmo v obrambo z argumentom o »zaostalosti« delavskega razreda. Če smo marksisti, bodimo marksisti do kraja! Marks, Engels in Lenin so se najostreje borili proti zaostalosti delavskega razreda. Niso oboževali proletariata samega po sebi, ampak ugotavljali, da je proletariat zadnji izkoriščani razred, ki se mora boriti za svoje osvobojenje, za osvobojenje človeka sploh in da je zgodovinsko določeno, da je nosilec te borbe prav proletariat, toda razredno zaveden proletariat. Komunistična partija je bila tudi ustanovljena zato, da vnaša delavskemu razredu to zavest. Marks ima ostre besede na račun proletariata, ki se pusti voditi od drugih in ne jemlje svojih stvari v svoje roke. Prav zato smo se dolžni boriti proti zaostalosti. Zmeraj se moramo boriti za večjo odgovornost delavca v podjetju, ne pa za manjšo! Kadar dobijo delavci v podjetju, recimo, po direktorjevi krivdi, samo 60 odstotkov plače, tedaj jim razložimo njihovo sokrivdo za to in nikdar se ne bo zgodilo v tem kolektivu, da bi morali delavci še plačevati ceho za to, če ga je direktor polomil!

Razen razvijanja socialističnih odnosov v naših podjetjih je delavski razred odgovoren tudi za prodornejše vnašanje socialističnih odnosov na vasi.

Glede vprašanja zakonitosti: naši zakoni morajo biti temelj socialistične morale, predvsem tam, kjer je zavest premajhna. Za zakon, ki se nam zdi, da je slab, lahko zahtevajo naši poslanci popravek, dokler pa velja, ga moramo izvajati! V našem družbenem upravljanju je treba vzgojiti trdno-moralo, trdoto do sebe, saj nismo nikakršni socialni varovanci, smo državljani socialistične Jugoslavije in odgovarjamo za svoja dejanja.

KMETJE MORAJO SAMI POSTATI UPRAVLJALCI SVOJIH VASI

Na naši vasi čujemo včasih tarnanje, kako da so vaščani prepuščeni sami sebi in da nihče ne pride k njim. Saj so to vendar naši državljani, so pismeni ljudje in člani SZDL! V njih moramo vzbuditi občutek samozavesti — pojavljajo naj se v javnosti, pišejo naj v naše časopise, zahtevajo naj odgovore od svojih poslancev! Kmetje morajo sami postati upravljalci svojih vasi. Narod mora do kraja vzeti svojo usodo v svoje roke, politične organizacije mu pa morajo k temu samo pomagati, ne pa namesto njega držati njegovo usodo v rokah. To je že jedro birokratizma. Stalin je držal narodovo usodo v svojih rokah, pa smo videli, kam je pripeljal.

Kmet ima premajhna lastna sredstva za pospeševanje kmetijstva v takšni meri, da bi mogel iti v korak s potrebami našega razvoja. Za to so potrebna ustrezna sredstva. Družba bo ta sredstva kmetu dala, toda ne kot posamezniku, pač pa preko zadruge kot družbena sredstva, ki naj jih kmet upravlja kot organ družbe, v družbeni upravi.

V KAPITALIZMU CELA VAS NE MORE OBOGATETI, VEČINA JIH PROPADE — MI ODPIRAMO POT BLAGOSTANJA ZA VSE KMETE

Razen nacionalnega momenta je šel kmet v narodnoosvobodilno borbo tudi zato, ker je čutil, da mu kapitalizem koplje jamo. Na vasi je običajno zelo malo kmetov, ki morejo računati na to, da obogatijo. V kapitalističnih odnosih cela vas ne more iti v prosperiteto, mi pa odpiramo pot blagostanja — po poti zadružništva — za celo vas. Mi odpiramo edino možno pot za kmeta. Našim ljudem na vasi je treba povedati te stvari tako, da ne branimo naše politike pred njimi, temveč da branimo kmeta pred propadom. Gre za blagostanje cele vasi, v kapitalizmu pa za uničenje večine kmetov in za blagostanje peščice kulakov. Pravijo, da je v Ameriki lepo. Seveda je, toda na takem področju, kot je naša vas, sta tamkaj samo po dva farmarja. To pomeni perspektivo, po kateri bi se morali ostali delavci odseliti. Mi pa take perspektive ne odpiramo. Na Angleškem so ovce požrle kmete, ker so razvijali tekstilno industrijo. Kmeta so s silo pognali v mesta, mi pa ne gremo po teh poteh, ker nočemo kmeta uničiti: hočemo mu zagotoviti lep obstoj doma, dajemo mu moderna proizvajalna sredstva, toda le preko kmetijskih zadrug — v družbeno upravljanje. Kmetje se morajo zavedati, da je to samo njim v korist in da je to edina pot, po kateri se bodo obdržali na zemlji. Edino na takšen način kmet ne more propasti, kakor je to v kapitalističnem razvoju. Zaradi tega delavski razred tudi ne sme dopustiti, da bi se kapitalizem na vasi vsidral, ne glede na to, da imamo proti temu tudi zakone, med katerimi je najvažnejši zakon o maksimumu 10 ha, s katerim preprečujemo porast kmečke posesti in prehod te posesti v roke kapitalista, s tem pa hkrati tudi krepimo porast kmečkih proizvajalnih sredstev v zadružništvu.

Tovariš Kardelj je v svojem nedavnem referatu o zadružništvu zlasti poudaril, da bo morala biti zadruga, ki bo dobivala od družbe proizvajalna sredstva, odprta vsej vasi, to se pravi, da bodo ta družbena sredstva proizvodnje, stroji, agrotehnični pripomočki itd., v zadrugi omogočila čim večjemu številu kmetov uporabo ter jih na ta način še bolj pritegovala v zadružništvo. V socialistične odnose na vasi torej ne gremo na sektaški način, pač pa na takšen način, da se zadruga odpre nasproti vsej vasi in jo v celoti spreminja, ne glede na to, kdo je zadružnik in kdo ni.

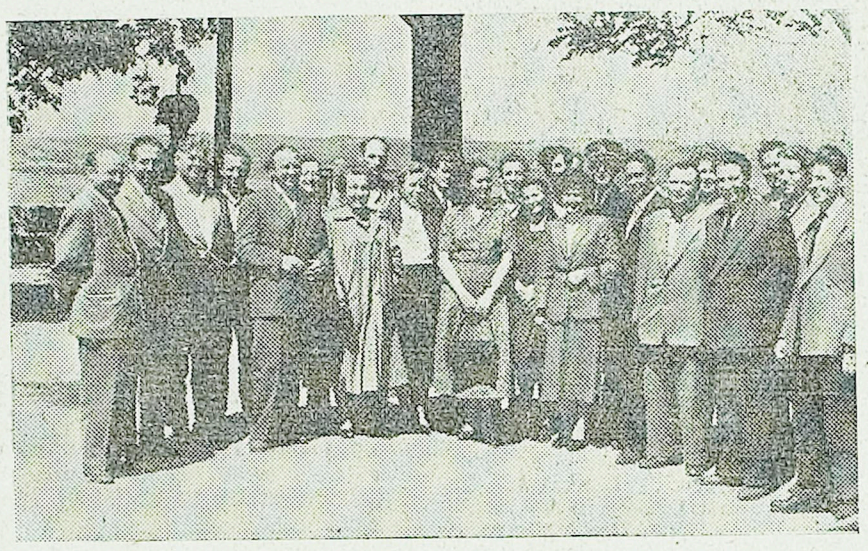

Po končani okrajni konferenci je starejša delegatka prisrčno naprosila tovarišico Vido Tomšičevo, naj se fotografira s skupino delegatov s Pivke. Na podobi je prvi Albin Dujc, drugi Albert Jakopič, v sredini Vida Tomšičeva, ostali pa so delegatke in delegati s Pivke.

MLADINA HOČE NAPREDKA, NIKDAR NI BILA ZADOVOLJNA S TISTIM, KAR JE NAŠLA

Mladina hoče napredka. Mladina ni bila nikdar zadovoljna s tistim, kar je našla. Iz tega so revolucije črpale svojo moč, iz tega mora črpati svojo moč tudi naša graditev. Odvračajmo mladino, da samo gleda v tuje izložbe! Pokažimo ji, da bo mogla v naši državi napraviti s svojimi rokami več kot kjerkoli na svetu! Kaj pa je bilo karakteristično za našo revolucionarno generacijo? Zavest možnosti in odgovornosti, da gremo z glavo skozi zid in da bomo prodrli. Odprimo naši mladini vso perspektivo, navdušimo jo in pokažimo ji romantiko borbe za boljše življenje! Pokažimo ji, na kako visokem vrhu se Jugoslavija sedaj nahaja, in na kateri vrh je treba še priplezati, če hočemo, da obdrži naša Jugoslavija glede razvijanja socialističnih odnosov svoje častno mesto v svetu! Mladine ne moremo vzgajati samo na oboževanju preteklosti; preteklost naj spoštuje, vzgajati pa jo moramo v pripravljenosti na nove žrtve. Razumeti moramo, da hoče mlad človek ustvarjati velike stvari — če kje, pri nas jih lahko ustvarja! Mladinskega vprašanja ne smemo zožiti samo na mladinsko organizacijo, na redke funkcije v družbenem upravljanju, ampak stopiti pred vso mladino in ji odkrivati perspektive in ji pokazati pot naprej, da ji ne bodo vabljivi glasovi od vseh strani zamegljevali oči. Predvsem moramo pristopiti k mladini na širši fronti, saj bo jutri vsa današnja mladina upravljala družbo, ne samo trije mladinci v delavskem svetu itd. Danes imamo v okraju vključenih v družbeno upravljanje že 12.000 ljudi, ki soupravljajo državo. Mi moramo vso mlado generacijo vzgojiti za naše namestnike, mladino moramo napraviti navdušeno za graditev socializma tako, kot je bila naša generacija navdušena, da je tudi za ceno lastnega življenja izvršila revolucionarne naloge.

SZDL USMERJEVALKA DRUŽBENIH VPRAŠANJ

Čeprav je bilo v razpravi povedanega že dosti o družbenem upravljanju, še nekaj besed o tem. Iskati moramo vse novih in novih oblik v razširitvi in poglobitvi družbenega upravljanja. Hišnim svetom je na primer treba po oblastveni liniji omogočiti materialno osnovo. Drugod hišni sveti že imajo lastna finančna sredstva. Treba pa je iti še dalje: po okrepitvi hišnih svetov je treba določeno število hiš v določenem rajonu združiti v stanovanjsko skupnost, ki naj za svoje prebivalce oskrbi otroške vrtce, servise za gospodinjske stroje (sesalce za prah, pralne stroje itd., ki bi jih gospodinje lahko uporabljale po določenem vrstnm redu ter se tako osvobajale mnogih napornih del, ki jim zavirajo družbeno udejstvovanje). Tudi pravočasno planiranje trgovin, mlekarn, mesnic in tako dalje v okvirih posameznih stanovanjskih skupnosti bo pospešilo razvoj organov družbenega upravljanja (povezava hišnih in potrošniških svetov, vključevanje večjega števila žena vanje).

Pri izvajanju vseh svojih pomembnih nalog mora SZDL razmišljati o izpopolnitvi obstoječih in o novih organizacijskih prijemih. Najbolj važno je vedeti, da imamo danes vse možnosti dejanskega razvijanja socialističnih odnosov, pri čemer pa naj se SZDL ne obremenjuje toliko z operativnimi posegi v gospodarstvu, ljudskem odboru, delavskem svetu, kakor z diskusijo in usmerjevanjem teh vprašanj. Za takšno diskusijo pa si mora SZDL priskrbeti potrebne podatke, da z njimi oboroži svoje člane, ki delajo v delavskih svetih, ljudskih odborih itd.

Ob koncu svojih izvajanj je tovarišica Vida Tomšičeva spričo mnogih koristnih sklepov konference opomnila, da se bo ob letu videlo, koliko je bilo od sprejetih sklepov tudi izvršenega. V tem delu je zaželela delegatom veliko uspeha.

Ali so kritike koprskih zadružnikov objektivne?

Zadnje dni se po naših vaseh med kmetovalci veliko kritizira in godrnja kar vse vprek. Pripisujejo vse mogoče krivde oblastem, zadrugam in trgovskim podjetjem in to v glavnem zaradi tega, ker so cene kmetijskim pridelkom »prenizke«. Najbolj ogorčeni grozijo z napovedmi, da bodo opustili obdelovanje zemlje, češ da se jim ne splača več proizvajati. Širijo malodušnost in pesimizem, češ da so vsi ukrepi oblasti in ostalih organov naperjeni proti kmetu. Najbolj žalostno je pa to, da so temu podvrženi celo nekateri, ki so poklicani, da zadevo obrazložijo tako kot je v resnici, toda tega ne delajo.

Kaj je na stvari? Naša javnost dobro ve, da je letošnja huda zima povzročila poleg pozebe tudi zakasnitev proizvodnje. Vsi kmetje prav dobro vedo, da letos izvozna podjetja njihove pridelke niso mogla plasirati kot normalno zgodnje, in vendar so bile cene do konca prejšnjega tedna zadovoljive.

Razumljivo je, da bi proizvajalci imeli radi še naprej dobre cene, posebno za krompir. To utemeljujejo s tem, da so utrpeli škodo zaradi pozebe graha, semenskega krompirja, da so češnje slabo obrodile itd. Neobjektivno pa je kritikarstvo in zahteve. Upoštevati moramo dejanske razmere na zunanjem in notranjem trgu in ne smemo pozabiti, da smo 20. junija letos šele začeli z izkopom krompirja. Izvoz v inozemstvo po visokih cenah je zapadel, domači trg pa se še redno zalaga s krompirjem iz Dalmacije, Vojvodine in ostalih predelov Jugoslavije. Potrebno je razumeti, da smo za letos izgubili položaj »primicije«. Istrski kmet se v takšnem položaju ni znašel prvič, čeprav so hude zime, kakršna je bila letošnja redkost. Letošnje razmere so torej izjemne in so zaradi tega zahteve po obdržanju cen krompirja nerealne, ker jih tržišče ne more upoštevati.

Bolj koristno bo, če bodo »diskutanti« zasukali diskusijo v notranje rezerve ki obstojajo v tem, da sami čimbolje sortirajo in kalibrirajo svoje blago. S tem bodo prištedili stroške za sortiranje zadrugi in podjetju, ki jih lahko sami zaslužijo.

Koprski kmetje morajo tudi vedeti. da se odkupuje krompir za izvoz tudi v Italiji, kjer je odkupna cena 12.— lir za kg. Umetna gnojila pa stanejo 27—30 lir na kilogram. V Italiji odkupujejo krompir v mnogo večjih količinah. Ta krompir se srečuje z našim v inozemstvu v močni konkurenci. Jasno je, da inozemski trgovci prav gotovo ne morejo upoštevati kritik proizvajalcev krompirja in jim plačati več kakor pa je dnevna tržna cena.

Nastopajo časi v katerih delovni ljudje upravičeno pričakujejo, da bo blaga na trgu vedno več. Naloga kmetijskega zadružništva je prav v tem, da se zaveda, da v novih razmerah nastajajo nove naloge in skrbi, ki jim zadružništvo mora biti kos. Pred seboj imamo še en dokaz več, ki zgovorno kaže, da kmet brez svoje dobro organizirane zadruge, ki bi bila sposobna obvladati nove in ne prav lahke naloge organizacije proizvodnje, odkupa in prodaje kmetijskih pridelkov, ne more obstojati.

Na kratko

Ljubljana: Na osmi plenarni seji Glavnega odbora SZDL Slovenije je podal tov. Viktor Avbelj poročilo o našem kmetijskem zadružništvu. Analiziral je uspehe in slabosti v dosedanjem delu, poudaril potrebo po enotni socialistični akciji za pospešeni vsestranski razvoj kmetijskega gospodarstva, pri čemer so kmetijske zadruge nosilec razširjene reprodukcije, in obravnaval organizacijske probleme kmetijskega zadružništva. Tako referat kakor tudi razprava o njem sta postavila jasne smernice za nadaljnjo krepitev zadružništva v Sloveniji.

Socialno zavarovanje in družbeni plan

Za kritje izdatkov socialnega zavarovanja predpisuje uredba o financiranju socialnega zavarovanja troje vrst prispevkov: prispevek po splošni stopnji, prispevek po posebni stopnji in dodatni prispevek.

Prvi od teh prispevkov je za vse zavezance prispevka enak (razen za one kategorije zavarovancev, kjer je predpisan drugačen prispevek) in znaša letos 40% od plačnega sklada. Od tako zbranega sklada za socialno zavarovanje gre 12% okrajnim zavodom, 27.60% republiškim zavodom, 0,10% zveznemu zavodu in 0.30% posredovalnicam za delo.

Prispevek po posebni stopnji, ki sme znašati največ 4% od plačnega sklada, plačujejo tisti zavezanci prispevka, ki imajo nad 30 oseb v delovnem razmerju in imajo višji odstotek bolnikov od republiškega povprečja.

Dodatni prispevek plačujejo tisti zavezanci prispevka, pri katerih se ugotoviti, da se je število obolenj ali trajanje bolezenskih dopustov pri njih zaposlenih zavarovancev zelo dvignilo zaradi tega, ker niso bili izvedeni ali so bili izvedeni nezadostni zdravstveni in tehnični ukrepi za varstvo zaposlenih oseb. Ta dodatni prispevek sme znašati največ 2% od osnove za obračunavanje prispevka.

Prispevek za socialno zavarovanje po splošni stopnji se plačuje iz istega dela celotnega dohodka, iz katerega se izplačujejo plače, medtem ko bremenita ostala dva prispevka dobiček podjetja. Če se torej na tak, nepredviden način, zniža dobiček podjetja, je nujno, da bo to znižanje imelo svoj odmev tudi na onem delu dobička, ki je planiran v predračunih ljudskih odborov (proračunski prispevek). Nekateri strokovnjaki predlagajo, naj bi se plačeval dodatni prispevek iz fonda za samostojno razpolaganje, pri čemer bi bili interesi podjetja in zaposlenih delavcev bolj neposredno zadeti.

Glede na to torej občinski LO ne bodo mogli priti do planiranih dohodkov in s tem v zvezi tudi ne bodo mogli realizirati svojih izdatkov. Kaj to pomeni, je lahko vedeti.

In kakšen je pri nas položaj letos?

Najnižji določeni prispevek v LRS za I. polletje 1956 bo predvidoma 3.50% bolnikov. Vsa ona podjetja, ki bodo imela v tem polletju višji odstotek bolnikov, bodo plačevala poleg splošnega prispevka še prispevek po posebni stopnji. Vsem tem podjetjem bo Okrajni zavod za socialno zavarovanje koncem tega meseca poslal zadevne odločbe in bodo morala plačevati od 1. VII. 1956 tudi prispevek po posebni stopnji. Takih podjetij je na območju OLO Koper 58%.

Okrajni zavod za socialno zavarovanje je te dni razposlal vsem Občinskim sindikalnim svetom seznam zavezancev prispevka njihovega območja z navedbo števila obolenj in bolnikov za minulo polletje z vabilom, naj vplivajo na sindikalne podružnice teh podjetij za znižanje števila obolenj.

Borba za zmanjševanje števila obolenj mora biti naša skupna naloga. Z znižanjem odstotka bolnikov na normalno višino znižamo izdatke socialnemu zavarovanju, omogočimo nemoteno uresničitev občinskih družbenih planov in dvignemo produktivnost naših podjetij.

B. Biteznik

KAKO BODO V POSTOJNI PORABILI NEGOSPODARSKE INVESTICIJE?

Te dni je sklical občinski ljudski odbor v Postojni posvetovanje predsednikov krajevnih odborov in občinskih svetov, na katerem so razpravljali o uporabi 21 milijonov dinarjev, ki so v letošnjem občinskem družbenem planu predvideni za negospodarske investicije. Med daljšo razpravo so udeleženci posvetovanja poročali o najnujnejših komunalnih delih, ki jih bo potrebno izvršiti letos. V prvi vrsti gre za popravila nekaterih vaških poti, za ureditev kanalizacije, vodovodne napeljave, javne razsvetljave, pokopališč in šolskih poslopij. Predlagali so ureditev pokopališč v Razdrtem, Hrenovicah, Landolu, Orehku, Rakitniku in Malem Ubeljskem, popravilo šolskih zgradb v Hruševju in Hraščah, dalje ureditev kino dvoran v Studenem, Planini in Prestranku, ureditev dvorane Zadružnega doma v Hruševju in Bukovju ter kulturnega doma v Postojni. Na posvetovanju so tudi naglasili potrebo po ureditvi Zdravstvenega doma, higienske postaje ter dispanzerja v Postojni in zdravstvene postaje v Prestranku. Potrebno bi bilo nabaviti opremo za šolsko ambulanto.

Ko so udeleženci posvetovanja sestavili seznam nujno potrebnih del, ki bi jih izvedli z denarjem, predvidenim za negospodarske investicije so ugotovili, da ta vsota ne zadostuje potrebam. Zato so sklenili priporočati vaščanom, da bi sodelovali s prostovoljnim delom in bi iz proračuna plačali le strokovno delovno silo, material in izdelavo načrtov. Tako bi vrednost letošnjih komunalnih del znašala okrog 80 milijonov dinarjev.

Na posvetovanju so razpravljali tudi o delu krajevnih odborov. Medtem, ko sta krajevna odbora v Planini in Razdrtem na rednih sejah temeljito razpravljala o problemih z njihovega področja, sedem drugih krajevnih odborov še ni izvedlo niti konstituiranja. Sklenili so te napake prej ko mogoče odstraniti.

ŠTINA

RESNICA
O GRADBENEM PODJETJU
1. MAJ

Prejeli smo:

»Gradbeno podjetje 1. Maj Koper ugotavlja, da se širijo zlonamerne govorice o skorajšnji likvidaciji podjetja. Te govorice izhajajo delno iz nepoučenih krogov, delno pa so plod zlonamernih intrig posameznikov. Zato ima podjetje za potrebno, seznaniti javnost s tem problemom, da bi tako zaustavilo nadaljnje širjenje te škodljive kampanje.

Vsled zoženja investicijske politike kreditiranja v letu 1956 je gradbeništvo kot celota moralo zmanjšati obseg svojih kapacitet. Ta sprememba je še posebno vplivala na koprsko področje, ki je bilo doslej privilegirano in je zato zlasti gradbeništvo še bolj prizadeto. Treba je bilo nujno misliti na preorientacijo gradbene dejavnosti. S tem problemom so se že ukvarjali tako okrajni kot občinski gospodarski orogani. V načelu je bilo obravnavanih več variant — med njimi tudi fuzija gradbenih podjetij GRADBENIK iz Izole in 1. MAJ iz Kopra, oziroma redna likvidacija obeh ter ustanovitev novega podjetja. Ta predlog je bil v bistvu tudi sprejet, vendar pa je ostalo sporno vprašanje sedeža podjetja.

Ker se je z rešitvijo celotnega vprašanja zavlačevalo in je nastalo vprašanje utemeljenosti takšnega gospodarskega stanja, je delavski gospodarski organi. V načelu zaciji podjetja 1. MAJ, tako da se začasno zmanjša kapaciteta gradbene operative ter izpopolni dejavnost podjetja z usposobljenem za izvedbo drugih del. Ta predlog je bil od pristojnih gospodarskih organov ljudske oblasti tudi sprejet in se v tej smeri v 1. MAJU že pripravljajo na reorganizacijo dela. Ker se je pri tem sprostilo nekaj delovne sile, je podjetje odpuščenim delavcem, razen nekaj izjem, že preskrbelo zaposlitev drugod. Tako pripravljeni smo v podjetju prepričani, da bomo lahko premostili trenutno kritično obdobje in ni bojazni, da bi padli v breme skupnosti — obenem pa so ostali vsi pogoji, da se lahko v primeru potrebe takoj ponovno razvijemo do stare moči in gradbene zmogljivosti.

Gradbeno podjetje 1. MAJ iz Kopra pričakuje zato tudi vnaprej zaupanje investitorjev in se priporoča!

Gradbeno podjetje 1. MAJ Koper

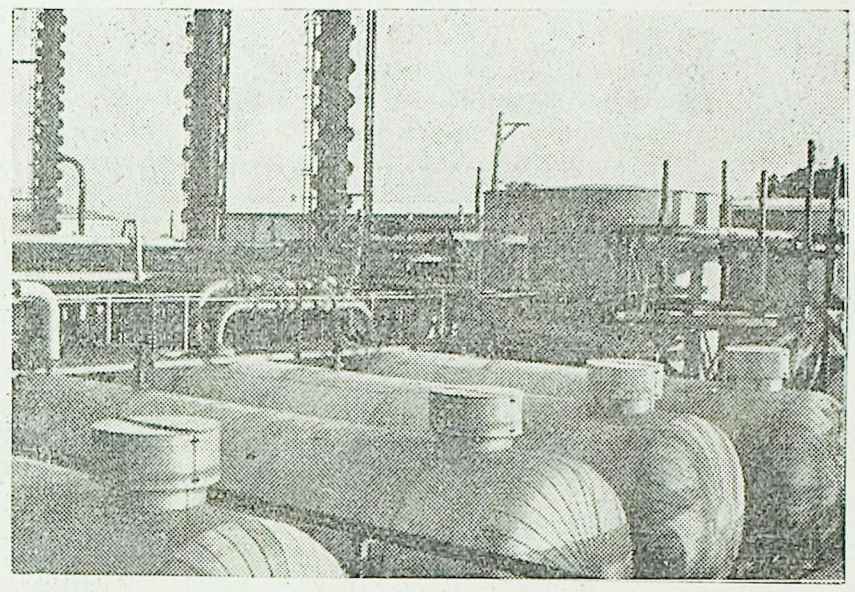

Na sliki: naprave nove degazolinaže rafinerije nafte v Dolnji Lendavi

V Filovcih bruha nafta

Naši beli rudarji so te dni zabeležili nov, doslej največji uspeh — iz vrtine v Filovcih v Prekmurju je z velikansko silo začela bruhati nafta! Ko je lani iz globine 2200 m začel bruhati plin, so strokovnjaki pravilno domnevali, da bo za njim prišla tudi nafta, kar se je zdaj uresničilo: ko so dosegli globino 2403 m, je po vrtalni cevi udarila na dan nafta in brizgala pod silnim pritiskom nad 40 m visoko. Seveda so jo delavci takoj ukrotili in zdaj popolnoma kontrolirano teče po ceveh v pripravljene cisterne. Nafta je med najboljšimi na svetu po svoji kakovosti, vrelec pa je tako močan, da daje na dan že zdaj pod lastnim pritiskom nad 20 vagonov nafte. Strokovnjaki pričakujejo, da bo vsak čas bruhnila nafta tudi iz drugih vrtin. Tako se bodo stomilijonske investicije v najkrajšem času rentirale, saj gre za pridobivanje ene najvažnejših gospodarskih surovin, ki jo moramo sicer uvažati.

Razvoj hranilno-kreditnih odsekov

Sklepi upravnih odborov Glavne zadružne zveze in Zveze zadružnih hranilnic in posojilnic v Ljubljani glede poživljenja zadružnih hranilnih in posojilnih odsekov so močno odjeknili tudi v koprskem okraju.

Tako Okrajna zadružna zveza, kot tudi Zadružna hranilnica v Kopru z obema podružnicama, v Sežani in Postojni, sta sledili navodilom in pričeli takoj s poživljenim delom na svojem terenu.

Dejstvo je, da so bili pri večini zadrug na tem terenu že pred leti osnovani hranilno-kreditni odseki, vendar ugotavljamo, da ti odseki pri veliki večini zadrug niso bili dovolj aktivni (z izjemo nekaterih zadrug, ki so dosegle že doslej velike uspehe). Hranilno-kreditni odseki se niso mogli razviti tako, kot je bilo zamišljeno in kot bi bilo za razvoj štednje na vasi potrebno in koristno. Izkušnje in praksa pa so nasprotno kazali, da leže na vasi še velike rezerve neizkoriščenega kapitala, ki je za napredek naše vasi, našega kmeta in našega gospodarstva — mrtev, zamrznjen kapital.

Velik vzrok takemu stanju na vasi po drugi strani pa je v pretežni večini primerov tud nezaupanje kmeta v hranilne ustanove. V premnogih krajih in primerih — žal, vsaj do pred kratkim, upravičeno. Propaganda oživljenja hranilnih in posojilnih odsekov v Istri in Slovenskem Primorju je v začetku zadevala na precejšnjo mero nezaupanja in pasivnega zadržanja na vasi. Ta pasivnost je umljiva, če upoštevamo preteklost.

No, ta je zdaj za nami. Nezaupanje se umika razumevanju koristnosti začetih akcij in štednja na vasi si osvaja teren. Predvsem se že kažejo precejšnji uspehi v tem pogledu na postojnskem in sežanskem področju, medtem ko koprsko področje(razen nekaj izjem) še precej zaostaja.

Zaupanje v sedanjo hranilno službo se je v zadnjem času posebno okrepilo, ko so se zadružniki prepričali, da je vsakočasna likvidnost hranilnih vlog po obstoječih uredbah absolutno zajamčena in vloge varne ne glede na trenutno finančno stanje posameznih zadrug. To slednje močno vpliva na vračanje zaupanja našega kmeta v hranilno-kreditne odseke pri naših zadrugah.

Pri večini zadrug so vzpostavljeni hranilno-kreditni odbori, ki bodo, ločeni v svojem delu od upravnih odborov zadrug, povsem samostojno delali na tem, da se štednje na vasi uveljavi v čim večjem obsegu. Ti odbori sproti pobijajo vse neutemeljene pojave bojazni pri posameznikih in krepijo zaupanje v akcije hranilno-kreditne službe. Prvi uspehi so znak, da trud teh odborov ni brez haska in da bodo v nadaljnjem delu dosegli cilj, ki gre za tem, da se naše vasi gospodarsko osamosvoje in čimbolj okrepe.

Nemajhnega pomena je tudi predlog, ki je izšel iz vrst zadružnikov samih, da se po šolah v vaseh razdeli hranilnike, da bodo že šolski otroci imeli priložnost, da začnejo hraniti na najbolj simpatičen način že v zgodnji mladosti.

Danilo Herkov
predsednik Zadružne hranilnice v Kopru

ZAŠČITA POLJ PRED BURJO

Gozdna uprava v Izoli je nasadila na področju bivše občine Šmarje 15 tisoč cipres v treh vzporedno tekočih vrstah, ki bodo ščitili kmetijske kulture pred burjo. Zaščitni pasovi se začenjajo pri mlinu na križišču cest Šmarje—Puče—Nova vas in gredo do križišča za Padno. Drugi zaščitni pas je na Poljanah, tretji pa za vasjo Puče.

Tudi na kmetijskem posestvu Brič so nasadili v dolžini dveh kilometrov po dve vrsti cipres, ki bodo ščitile nove vinograde in sadovnjake tega posestva.

To so zaščitni pasovi v Slovenski Istri. Prihodnjo pomlad bodo z deli še nadaljevali.

G.

Gospodarstvo koprskega okraja

Manjši industrijski obrati na področju okraja so Tovarna mesnih izdelkov v Postojni, opekarni v Il. Bistrici in v Izoli, tiskarna v Kopru in tovarna steklene galanterije v Kozini. V Sežani je bila v teh letih zgrajena moderna mlekarna, prav tako ima tudi Il. Bistrica večji sodoben mlekarski obrat, ob katerem je bila odprta nova tovarna mlečne kisline in hladnega kleja.

Gradbeništvo zavzema spričo precejšnjega obsega investicijskih del vidno mesto v gospodarstvu okraja. Zaposluje 2360 delovnih moči, od tega polovico iz gradbenih podjetij na področju okraja, polovico pa iz gradbenih podjetij drugih okrajev. Važnejša lokalna gradbena podjetja so: »Kraški zidar« v Sežani, »Sloga« v Ilirski Bistrici, »Mestno gradbeno podjetje« v Postojni, »Gradbenik« v Izoli, »1. Maj« v Kopru in »Konstruktor« v Piranu. Od tujih gradbenih podjetij so največ udeležena »Slovenija ceste«, »Gradis« in »Primorje«. V strukturi gradbenih del prednjačijo ceste (modernizacija ceste Koper—Ljubljana), stanovanjske gradnje (stanovanjsko naselje v Semedeli) in industrijske gradnje (TOMOS v Kopru).

Potniški cestni promet v okraju opravljata podjetji »Slavnik« v Kopru in »Primorje« v Piranu. Velik del avtobusnih prog vzdržujejo podjetja iz tujih okrajev: »Slovenija avtopromet« iz Ljubljane in »Avtotrans« iz Reke, Istra auto iz Umaga, »Avtopromet« iz Gorice in avtobusno podjetje iz Poreča. S tovornim cestnim prometom se razen »Slavnika« in »Primorja« ukvarjajo še podjetja »Transport« v Ilirski Bistrici, »Avtoprevoz« v Postojni, »Avtoprevoz« v Sežani in »Interevropa« v Kopru. Vozila so večinoma nemškega in italijanskega izvora in že precej izrabljena.

Obrtna proizvodnja v okraju je nekoliko pod ravnijo LRS, posebno v elektrotehnični in kemični stroki, ki sta običajno razmeščeni v večjih središčih. Tako ima okraj po popisu 30. 9. 1955:

Stroka obrti	število obratov	del. sile	na 100 obratov odpade prebivalcev okraj	LRS	v	na 1 obrat odpade delovne sile okraju	LRS v	FLRJ
kovinska	180	290	5,8	6,5	6,1	1,61	1,57	0,92
elektrotehnična	12	43	87,5	95,7	137,1	3,58	4,65	3,4
kemična	2	6	525	148,2	120,7	3	2,72	1,24
predelava zemlje	13	83	80,7	35,5	35,4	6,4	3,67	2,1
gradbena	65	366	16,2	22,4	10,6	5,65	7,72	13,5
lesna	138	435	7,6	52,8	6,4	3,15	2,08	0,97
papirna	2	7	525	432	862,5	3,5	1,71	1,50
tekstilna	180	97	5,8	4,7	5,8	0,54	0,99	0,71
usnje	133	69	7,9	7,3	9,7	0,52	0,95	0,76
živilska	178	344	5,9	4,9	2,8	1,93	1,40	0,56
osebne usluge	62	64	16,9	23,8	18,5	0,74	1,41	0,71
usluž.-komunalne	86	25	12,2	13,7	14,2	0,29	0,5	0,32
druge	36	60	29,2	27,7	36,2	1,67	1,97	0,13
mešane	30	60	35	3,6	39,8	2	2,29	2,12
Skupaj	1,120	1,930	0,94	0,85	0,78	1,73	1,72	0,84

Začeli so z delom

V petek popoldne se je sestal na svoji prvi redni seji novoizvoljeni občinski komite LM Koper. Iz svoje srede je izvolil za predsednika Draga Hrvatina, za sekretarja Marijana Piška; za tehničnega sekretarja Jožico Ferligoj ter devetčlanski sekretariat. Izvolili so tudi komisijo, ki bo izdelala sklepe občinske mladinske konference, ki je bila 2. junija v Kopru.

Na svoji prvi seji so razpravljali o bodočih nalogah, med drugim o okrepitvi novoustanovljenih mladinskih aktivov, predvsem pa o formiranju osnovnih mladinskih organizacij na sektorju Gračišče-Socerga-Graden.

Kako upravljamo

OB USTANAVLJANJU KLUBOV PROIZVAJALCEV

Glavni namen - izboljšati gospodarjenje

Klubi proizvajalcev morajo pripomoči k dokaj hitrejšemu stopnjevanju storilnosti

Vedno večje potrebe in želje po znanju so dnevni pojav med člani delovnih kolektivov. To jih je privedlo do primerne organizacije in združevanja v klubih proizvajalcev, ki niso namenjeni samo članom organov delavskega upravljanja, marveč vsem članom delovnih kolektivov. Naš razvoj nam narekuje vedno bolj tak način dela, medsebojnega spoznavanja, menjavanja delovnih izkušenj in končno širjenja obzorja. To je vsak dan tesnenjša vez med kolektivi, ki ustvarjajo skupnosti potrebne dobrine. Pravilno socialistično pojmovanje proizvajalcev, delovnih ljudi, močno vpliva tudi na kakovost in količino proizvodov. Ni dovolj, razpravljati samo o količini, ampak tudi o kakovosti proizvodov in primernih cenah, pa tudi o cenah uslug v obrtnih delavnicah, katerih je še vedno premalo v primerjavi s potrebami. Važno je videti, kako proizvajamo in kako izkoriščamo strojni park, kaj vse vpliva na lastno ceno proizvodnje. Pri cenah običajno skomignamo, češ, ekonomski inštrumenti so taki, sami pa nočemo biti ničesar krivi. Dobro pa bi bilo, če bi se vprašali, koliko imamo dejansko koristno porabljenih delovnih ur. Lahko trdimo, da je redek kolektiv, ki ima ta pregled, ki pa je nujen predvsem za organizacijo proizvodnje in je osnova za sistematizacijo mest v proizvodnji.

Večkrat se pritožujejo člani kolektivov raznim okrajnim ali občinskim forumom, češ, imamo le 60% plače. Zelo redko upoštevajo lastno krivdo in dejanske vzroke, ki so jih privedli do 60% plač. Izmenjavanje izkušenj in misli v klubih proizvajalcev nam bo pojasnilo vzroke, ki so običajno v podjetjih. Organi delavskega upravljanja oziroma celotni kolektivi odgovarjajo pred družbo za proizvodna sredstva, ki so jih od nje dobili v izkoriščanje; obenem pa so se obvezali vračati družbi določene proizvode in seveda razvijati proizvodnjo. Malokdaj je zabeležiti klicanje organov delavskega upravljanja, da podajo poročilo o njihovem delu pred kolektivom, da pojasnujejo opravičenost sklepov in s tem zagotovitev njihove izvedbe. Videti je treba tudi zakonito osnovo vseh sklepov, ker jih v nasprotnem slučaju oblastni organi zavrnejo. (Okrajni zbor proizvajalcev potrjuje zaključne račune gospodarskih organizacij).

Vsebinskemu in organizacijskemu delu organov upravljanja bi tudi mnogo pripomogli poslovniki delavskih svetov. Sleherni kolektiv bi moral imeti poslovnik delavskega sveta, ki zagotavlja lažje in boljše vodenje gospodarstva podjetja. Mimo teh vprašanj klubi proizvajalcev ne morejo. Ne bi škodovalo, če bi v klubih proizvajalcev ne morejo. Ne bi škodovalo, če bi v klubih proizvajalcev razpravljali o občinskem, okrajnem, republiškem in zveznem družbenem planu, ker bi tako najlažje ugotovili, kakašno vlogo ima tudi njihovo podjetje v gospodarstvu občine itd. Tako bomo intenzivneje sodelovali tudi pri delu ljudske oblasti, saj bomo vedno vedeli, kako se ta sredstva zbirajo, vlagajo in izkoriščajo. Aktivneje bomo torej mogli sodelovati pri razdeljevanju teh sredstev in odpravljanju nezdravih pojavov lokalizma in partikularizma.

V klubih se bodo torej zbirali proizvajalci zato, da bodo temeljiteje razpravljali o vsem, kar jih teži, kar je potrebno za izhod iz težav, kar pomaga stopnjevati odgovornost in pravilni odnos do družbenega imetja in do skupnosti.

Marsikdo bo vprašal, kako naj se v klubih proizvajalcev lotimo dela, da bomo hitro izboljšali razmere v naših gospodarskih organizacijah. Mogli bi vzeti za primer Klub proizvajalcev v Piranu, ki je sestavil 20-dnevni večerni program predavanj in pomenkov. Program obsega naslednje teme: Zakon o upravljanju državnih podjetij po delovnih kolektivih, družbeni plan za leto 1956, Uredba o formiranju in delitvi dohodkov, Uredba o gospodarjenju z osnovnimi sredstvi, Uredba o knjigovodstvu in finančnem poslovanju, šolska reforma, Uredba o ustanovitvi in prenehanju delovnega razmerja, Zakon o socialnem zavarovanju, Uredba o disciplinski in materialni odgovornosti delavcev in uslužbencev v gospodarskih podjetjih, Uredba o oskrbnini in drugih pravicah zavarovanih nezaposlenih delavcev in nameščencev, Uredba o dopustih, predpisi o otroških dodatkih, o varstvu noseče žene in doječe matere, higiensko tehnična zaščita, bančno poslovanje, zavarovanje osnovnih in obratnih sredstev itd. Klubi proizvajalcev morejo torej imeti zelo bogato vsebino dela, saj razen tega tudi lahko organizirajo obravnavanje tarifnih pravilnikov in premij ter primerjajo razmere v različnih podjetjih, od česar bo imela neposredno korist vsa skupnost.

S. B.

Nov klub odbornikov

Dne 18. t. m. je bila na pobudo občinskega odbora SZDL na Pivki sklicana skupna seja članov občinskega ljudskega odbora, predsednikov vaških odborov, predsednikov svetov, članov domačih članov okrajnega ljudskega odbora in ljudskih poslancev, ki živijo na področju občine. Na skupni seji je bil sprejet sklep o ustanovitvi in takojšnjem pričetku delovanja kluba odbornikov. Za predsednika so izvolili Jožeta Guština, za sekretarja pa Jožeta Buha-Boruta. Zbrani zastopniki so sprejeli tudi sklep, naj klub organizira politično-gospodarski seminar, ki bo nudil članom potrebne podatke in napotke za njihovo javno delo ter jih sproti seznanjal z vsemi aktualnimi problemi. —h

Bilo bi prav . . .

. . . če bi člani šolskih odborov na sejah občinskih svetov za šolstvo točno poročali o delu njihovih odborov. Če bi bilo tako, potem šolski odbor v Barki (občina Divača) ne bi bil prikazan kot neaktiven, temveč kot šolski odbor, ki se trudi vestno opravljati svoje dolžnosti.

. . . če predstavnik »Slavnika« ne bi spremljal njihovega modernega avtobusa, ki je nedavno tega začel voziti na progi Koper—Graz, še s svojim osebnim avtomobilom, ker je v avtobusu — kot utemeljeno propagira »Slavnik« — zadosti udobnega prostora za vse — torej tudi za vodilne uslužbence njihovega podjetja!

. . . če bi delavski svet tovarne »Steklena galanterija« v Herpeljah, končno le enkrat pošteno pretresel vprašanje njihove točilnice, v kateri naraščajo primanjkljaji iz meseca v mesec že več kot pol leta.

. . . če bi Kmetijske zadruge v Zabičah, Jelšanah, Premu in Knežaku (Občinski ljudski odbor Ilirska Bistrica) izdelale gospodarske programe za leto 1956 ob širšem sodelovanju kmetov-zadružnikov, kot je storila to Kmetijska zadruga Ilirska Bistrica. Zakaj le na ta način bo možno programe spraviti s papirja v življenje.

. . . če bi upravni odbor »Gostišča pri ribiču«, v Izoli, skupno z upravnim odborom podjetja »Tapetnik«« Koper, pregledal račun, ki ga je »Tapetnik« Koper izstavil »Gostišču pri ribiču« za šivanje in montažo sončnih ponjav. Če bodo pri tem delu dosledni in natančni, bo račun po vsem sodeč vsaj za polovico nižji! Sicer pa naprošamo upravni odbor »Gostišča pri ribiču«, če bi v naši rubriki »Kako upravljamo« objavil rezultat predlagane revizije računa.

. . . če bi občinski ljudski odbor Postojna posvetil več skrbi arondaciji državnih posestev. Državno posestvo »Landol« na območju te občine meri npr. 100 ha in se sestoji iz 280 parcelnih številk in približno iz 100 kompleksov. Podoben primer je tudi v Hruševju.

. . . če bi Zadružno podjetje Agraria v Postojni skušalo najti primerno, če ne drugače pa vsaj zasilno skladišče, da ji umetnih gnojil ne bi bilo potrebno shranjevati v kolodvorskih skladiščih, kar znatno podražuje cene umetnim gnojilom.

. . . da bi KZ Pivka po dveh letih obljub prizanesla prebivalcem Pivke s tem da bi odprla še drugo poslovalnico z mesom nekje v centru Pivke, ker mora večina prebivalcev hoditi po meso daleč ven k postaji.

Kako bi v tem primeru upravljal ti?

V pomožno skladišče izven sedeža nekega večjega trgovskega podjetja s prehrambenimi artikli (A) je prispela pošiljka okoli 400 sodov sadne pulpe. Ker v omenjenem pomožnem skladišču ni bilo potrebnega števila strokovnih delavcev prizadetega podjetja, je prevzemalec najel priložnostno delovno silo, ki je bila za svoje delo, to je za vskladiščenje pulpnih sodov, tudi primerno nagrajena.

Po preteku določenega časa pa je neki vestni delavec iz podjetja B, (podjetje B je v bližini pomožnega skladišča podjetja A), samoiniciativno sporočil upravi podjetja A, da z vskladiščenjem pulpnih sodov nekaj ni v redu. Sporočil je, da se mu zdi, da bo vsled pomanjkljivega vskladiščenja nastala večja škoda, ker so nekateri sodi obrnjeni z zamaškom navzdol, (torej narobe) in da že puščajo . . .

Ko je omenjeni vestni delavec iz podjetja B videl, da njegovo prvo telefonsko sporočilo ni imelo odziva, to je, da s strani podjetja A ne pride nihče, da bi si stvar vsaj ogledal, je s samoiniciativnim priznanja vrednim opominjanjem v naslednjih dneh nadaljeval še štirikrat.

Po omenjenih štirih neuspelih urgencah pri upravi podjetja A, pa je ta delavec z vseskozi pravilnim čutom odgovornosti sporočil zadevo pristojnemu oblastnemu organu.

Šele po intervenciji oblastnega foruma se je prikazal v pomožnem skladišču zastopnik prizadetega podjetja, in po pregledu zaloge ležerno izjavil, da bo podjetje A pulpo vrnilo dobavitelju. Škode je denimo za 100.000 dinarjev.

*

S tem prispevkom nudimo v okviru naše rubrike »Kako upravljamo« organom delavskega samoupravljanja in družbenega upravljanja, kakor seveda tudi vsem bralcem, že v tretjič priložnost, da nam pismeno sporoče, **kdo** je v opisanem primeru slabega gospodarjenja v podjetju A nepravilno postopal in zakaj, ter dalje, kdo bi moral nositi škodo in kako bi se bilo mogoče v bodoče izogniti tovrstnim napakam.

Tri najboljše odgovore bo uredništvo »Slovenskega Jadrana« zopet nagradilo in to s 1500, 1000 in 500 dinarji, enega ali dva najboljša odgovora, pa bomo v eni izmed naslednjih številk zopet objavili.

Uredništvo

Kaj in kako so delali šolski odbori

(Nadaljevanje)

Nekateri šolski odbori (n. pr. Postojna-gimnazija), so si tudi prizadevali, kako bi zboljšali gmotna vprašanja učiteljstva (stanovanja).

Čeprav se je večina šolskih odborov ukvarjali z gmotnimi vprašanji šole, tega v prvi fazi razvoja šolskih odborov ne gre ocenjevati kot negativno, saj je to delo predpriprava za izpolnjevanje ostalih nalog, ki zahtevajo globlje poznavanje šole, njenih učnih načrtov in ostale vzgojne problematike.

Glede učnega in vzgojnega dela na šolah ugotavljamo, da se je leto razvijalo ob delu in prizadevanjih učiteljstva. Le redki šolski odbori so posegali na to področje. Res, da so zahtevali nekateri šolski odbori, naj jim šolski upravitelji poročajo o učnih uspehih ob polletju, ali ob zaključku šolskega leta, vendar le redki so razpravljali (Plavje), ali globlje razglabljali na primer o vzrokih slabih učnih uspehov na šoli. Bolj so se zanimali za delo in rast dijakov šolski odbori gimnazij (Koper).

Skrbnejši so bili šolski odbori osnovnih šol glede šolskega obiska šoloobveznih otorok. Prav na tem področju so tudi dosegli lepe uspehe. Šolski obisk na naših obveznih šolah je zelo dober, saj dosega 96%. Člani šolskih odborov so v mnogih krogih z osebnim prepričevanjem vplivali na starše in skrbnike šoloobveznih otrok ter s tem dosegli, da so jih pošiljali redno k pouku.

O vzgojnih problemih so razpravljali le nekateri šolski odbori gimnazij. Na osnovnih šolah pa le tedaj, kadar so morali reševati kak pereč vzgojni problem. (Piran). Sicer pa se na to področje šolski odbori ne spuščajo radi, ker pač niso docela seznanjeni z vzgojnimi načeli naše šole in družbe. Ustavljajo se kvečjemu pri vprašanju lepega vedenja, obnašanja otrok medtem, ko jim je neznano vprašanje moralnega lika, oblikovanja našega učenca in dijaka. V kolikor pa se člani šolskih odborov zavedajo, da morata biti prežeta pouk in vzgoja z duhom socialistične morale in humanizma, da bi ne vedo, kakodgovniadgovniagovv moralo biti vse življenje šole beno stvarnostjo, pa ne vedo, kako to je na kak način bi posegli na to področje, da bi bile te zahteve realizirane. O nepravilni idejni usmerjenosti učno vzgojnega kadra ter s tem v zvezi o metodah in uspehih vzgojnega dela v šolah, so se ukvarjali le redki šolski odbori in še to le v toliko, da so nekatere pomanjkljivosti ugotovili, ukrepali pa niso.

Šolski odbori osemletk in srednjih šol, so razpravljali tudi o socialnih in zdravstvenih vprašanjih učencev. V Dekanih in Ravnem (občina Piran), niso ostali zgolj pri ugotovitvah, da se dijaki doma ne učijo, ker za to nimajo dovolj pogojev, marveč so uspešno posegli v ta problem na ta način, da so odprli za take učence dnevne internate.

METODE ŠOLSKIH ODBOROV

O šolskih odborih še ne moremo reči, da so pri svojem delu povsem samostojni. Naslanjajo se v glavnem na šolskega upravitelja ali ravnatelja ter mu prepuščajo vso iniciativo in vodstvo. Dogaja se, in to v večini primerov, da sklicuje sejo šolskega odbora šolski upravitelj brez predhodnega soglasja ali vednosti predsednika. V veliki meri člani šolskih odborov na sejah pasivno spremljajo izvajanja šolskega upravitelja ter navadno potrdijo njegovim predlogom. Večina šolskih odborov se strinja z iniciativo šolskega upravitelja odnosno z njegovo vodstveno vlogo. Člani šolskih odborov le redko dajejo šolskemu upravitelju pobud, samostojnih predlogov, kako naj bi se boljše opravilo to ali ono delo.

Kje so razlogi tega pasivnega spremljanja dela? Navedli bi le nekaj glavnih momentov:

1. člani šolskih odborov ne poznajo izobraževalnih in vzgojnih smotrov naše šole in šolskega sistema sploh;

2. ne poznajo bistva in nalog družbenega upravljanja v šolah;

3. v neki meri je potrebno iskati razlogov tudi v nesmotrnem izboru članov šolskih odborov. Često so v teh odborih ljudje, ki so že v drubori, zlasti ne osnovnošolski.

Če hočemo, da bodo člani šolskih odborov uspešno odločali o šoli ter o vzgojnih vprašanjih, ki zahtevajo določeno znanje, se bodo morali seznaniti z nalogami, učnimi in vzgojnimi smotri naše šole, a prav tako s sistemom našega šolstva, a posebej še s problematiko šole, ki jo zastopajo. Prav tako bi morali spoznati vsaj glavne uredbe in predpise, ki reguliraj življenje in delo v šolah. O vprašanjih šolske reforme so razpravljali doslej le redki šolski odbori (Koper, Postojna).

Prav bi bilo, če bi šolski upravitelji seznanjali člane šolskih odborov vsaj s poglavitnimi vprašanji, ki smo jih zgoraj navedli. Zato naj bi občinski svet za šolstvo skupno s šolskimi upravitelji prirejali seminarje, kjer bi s člani obdelali vsa navedna vprašanja. Doslej so organizirali seminar za šolske odbore osnovnih in srednjih šol v Kopru.

ALI SE KRAJEVNE ORGANIZACIJE ZANIMAJO ZA DELO ŠOLSKIH ODBOROV

Krajevne družbene organizacije se še vse premalo zanimajo za delo šolskih odborov, kaj šele, da bi pomagale, da bi jih podprle v njihovem delu. Sicer pa tudi šolski odbori niso v stikih s SZDL, Društvom prijateljev mladine, ali katerokoli drugo organizacijo, ki se ukvarja z vzgojo mladine. Člani šolskih odborov bi morali na javnih sestankih SZDL ter na zborih volivcev poročati o svojem delu v šolskem odboru, od državljanov pa bi morali sprejemati navodila, predloge in pobude za nadaljnje delo. Vendar do te prakse v glavnem še niso prišli naši šolski odbori, zlasti ne v osnovnošolski.

M. S.

Razpis

Ravnateljstvo Ženske obrtne šole v Kopru, Kombijeva ulica 5, razpisuje vpis za prvi letnik za šolsko leto 1956/57. Pogoji za sprejem v šolo so: dovršena osnovna šola, starost od 14 do 17 let.

Vpisovanje bo dne 22. in 23. junija 1956 v pisarni šole.

Prednost za sprejem v šolo imajo učenke z višjo izobrazbo in da stanujejo v okraju Koper.

kultura·prosveta

Gostovanje Mestnega gledališča iz Ptuja

John Patrick: »Vroča kri«

Ko je šel letos ansambel našega Gledališča Slovenskega Primorja na turnejo po Sloveniji, je bil prvi kraj, ki so ga obiskali, Ptuj. Uspeh, ki so ga tam doživeli, je bil prijetna spodbuda za nadaljnjo turnejo. Vendar tako odkritosrčnega sprejema s strani teatrskih kolegov in občinstva niso doživeli nikjer več. Prijateljske vezi med prijaznimi Ptujčani in nami so še okrepile ob njihovem gostovanju v krajih Slovenskega Primorja (v Kopru, Izoli in Piranu v dneh od 12. do 15. junija t. l.).

Gledališke tradicije so v prijaznem mestecu na Dravsko-ptujskem polju zelo stare. V Ptuju imajo menda najstarejšo gledališko hišo v Sloveniji, saj beležijo njeno otvoritev v l. 1786. Od takrat se je veliko spremenilo, gledališka stavba ni več lesena, je pa žal zelo poškodovana in potrebna restavracije. V desetih letih po osvoboditvi se je kulturno življenje v Ptuju zelo razmahnilo, in za to ima nemale zasluge med drugimi ustanovami tudi ptujsko gledališče. Sprva je bilo amatersko, od avgusta lani pa je poklicno. Podatke o njihovem delu mi je dal tajnik in igralec tov. Franjo Gunžer.

Letos so imeli v Ptuju stalno angažiranih 10 igralcev (7 moških in 3 ženske), režiserji pa so bili sami gostje (Peter Malec, Ciril Debevec, Jože Tiran, Jože Gale, Hinko Košak, Emil Frelih). V prihodnji sezoni bo Hinko Košak, ki ga poznamo po gostovanjih v našem GSP, stalni režiser in umetniški vodja. Ptujsko mestno gledališče je uprizorilo v tej sezoni 9 premier in odigralo 150 predstav, doma in na odrih, kjer redno gostujejo (v Slovenskih goricah, na Dravskem polju, v Halozah). Gledališče je imelo letos 5 abonmajev, od teh ima 3 doma v Ptuju, ostale pa v Ljutomeru, Majšperku in Ormožu. Težave z gostovanji, prav tako kot pri nas, so predvsem v tem, da nimajo lastnega prevoznega sredstva. Kot posebno odliko ptujskega gledališča naj omenim še izredno lepo in skrbno urejen gledališki list.

Za svoje prvo gostovanje v Kopru so izbrali Ptujčani komedijo ameriškega pisatelja Johna Patricka »Vroča kri«. Jugoslovanska praizvedba tega dela, za katero je dobil avtor v Ameriki leta 1952 znano Pulitzerjevo nagrado, je bila novembra 1955 prav v Ptuju. Delo je prevedel naš znani književnik Janko Moder, režiral pa je kot gost Peter Malec.

John Patrick je ameriški pisatelj irskega porekla. Preživel je trpko in žalostno mladost, svojo pisateljsko pot pa je začel kot pisec radijskih slušnih iger. Po prvih neuspehih, ki jih je doživel s svojimi odrskimi deli, se je lotil pisanja filmskih scenarijev — brez umetniških pretenzij. Tudi danes piše največ za film, ki mu je tudi prinesel toliko denarja, da si je kupil farmo in jo opremil z najmodernejšimi stroji. Za Patricka pravijo njegovi znanci, da je čudak, ljubi živali in fizično delo, je nagle jeze in zagrizeno sovraži vsako družabno življenje. Med drugo svetovno vojno je bil višji oficir v slavni Montgomeryjevi osmi armadi. Njegove najbolj znane drame so: Mala čajnica, Vroča kri, Nenavadna dama in Komični ljudje.

Zgodba drame »Vroča kri« se dogaja med drugo svetovno vojno, v angleški bolnišnici v zaledju assamsko-burmanskega bojišča. Ljudje v bolnišnici so skoraj ozdraveli vojaki, ki jih muči domotožje. Med nje pride na smrt bolan Škot, kateremu je usojena le še kratka življenjska doba. Tovariši mu hočejo lajšati zadnje ure, toda to jim otežkoča ljudomrzni Škot s svojo odrezavostjo, namerno izoliranostjo in izredno razvitim čutom za lastnino. Šele tik pred smrtjo spozna tovarištvo in začne ceniti človeško vrednost in lepoto življenja. Dejanje je prepleteno s komičnimi in tragičnimi momenti, s psihološko mučnimi razpoloženji, pa nas kljub vsej življenjski tragiki ne pretrese premočno in tudi ne prepriča popolnoma. Verjetno je amerikanizirani škotizem le predaleč našemu čustvovanju in okusu. Žal nam je, da si niso izbrali Ptujčani za gostovanje umetniško kvalitetnejšega dela.

Zaradi tega seveda ne gre zmanjševati uspeha ansambla pri uprizoritvi. Režiser je imel pri tem težavno nalogo, ki jo je prav uspešno rešil. Škota z vsemi njegovimi karakternimi lastnostmi je zelo uspelo prikazal Boris Kočevar, med njegovimi tovariši pa se je odlikoval Franjo Vičar, ki mu je najbolj uspelo združiti in povezati komične in tragične momente. Tudi igra ostalih igralcev je bila zadovoljiva.

Ptujčani so obljubili, da nas bodo obiskali tudi v prihodnji sezoni. Resnično želimo, da to ne bi bilo prvo in zadnje gostovanje.

Z. L.

Pretekli teden je bila v Kopru zadnja premiera letošnje sezone. Ansambel Gledališča Slovenskega Primorja je uprizoril Bréalovo komedijo v treh dejanjih »Napoleonovi huzarji« v režiji Djurdjice Flerè in Igorja Pelana. Igrali so: Tone Albreht, Romana Lemut, Majda Skrbinšek, Edo Martinuzzi, Oskar Venturini, Filipina Jerman, Igor Pelan, Majda Gorinšek, Tiberij Lemut, Marjan Bačko, Karlo Marsel, Janez Klasinc in Jože Zalar. Sceno je izdelal ing. arch. Niko Matul, kostume Mija Jarčeva.

Po uspelih predstavah v Kopru, je gostovalo GSP z »Napoleonovimi huzarji« v bližnji okolici, te dni pa bodo odpotovali na kratko turnejo. O uspehu zadnje premiere bomo še poročali.

Na sliki: prizor iz II. dejanja Bréalovih »Napoleonovih huzarjev« v uprizoritvi GSP v Kopru.

ZGODOVINSKA NAJDBA V PIRANU

Meseca oktobra lani so delavci pri prekopavanju trga ob mestnem piranskem obzidju naleteli na približno 17 skeletov. Prekopavanje so takoj ustavili in arheologi so začeli z raziskavami. Ugotovili so, da je bila na istem mestu nekoč cerkev Sv. Mohorja in Fortunata, toda podatkov o pokopališču na tem mestu ni niti v najstarejših arhivih. Prvi podatki namreč govore o pokopališču zunaj starega obzidja leta 1301 pod cerkvijo Sv. Frančiška, to se pravi, da so nove skeletne najdbe še starejšega datuma.

Pri tej najdbi je več zanimivih dejstev: skeleti ležijo 20 do 100 cm globoko, in sicer brez vsakega reda, tesno drug nad drugim, vendar v isti legi vzhod—zahod. Navadno imajo roke prekrižane v naročju ali pa levo dlan pod hrbtenico. Skoraj vsi skeleti so posuti z drobno plastjo apna, kar nam razen vsega drugega potrjuje mnenje, da je nastalo pokopališče v času, ko je razsajala kuga in je služilo apno kot razkuževalno sredstvo.

Sondažna dela na terenu še niso zaključena in Mestni muzej v Piranu se je omejil na glavne izsledke. Najdba je vsekakor arheološko zelo zanimiva in bo lahko služila za dokaz kontinuitete od predzgodovine do poznega srednjega veka.

Na sliki: skelet v predzgodovinskem pokopališču ob starem mestnem obzidju v Piranu.

Nove revije

NAŠA SODOBNOST štev. 5

Iz vsebine:

Boris Ziherl: Slovenski pisatelj in socialist, **Alfonz Gspan:** Štirideset Cankarjevih pisem Štefki in Albini Löffler I, **Matej Bor:** Pri samotni mizi kraj plesišča (pesmi), **Andrej Hieng:** Tri samote, **Ivan Seničar:** Večer (pesem), **Ciril Kosmač:** Balada o trobenti in oblaku V.

KNJIŽNE OCENE — **Jože Kranjc: Sreča v temni ulici** (Mitja Mejak), GLASBA — **Starejša in novejša glasbena dela v novih edicijah** (Marijan Lipovšek), ARHITEKTURA — **Kontrasti ljubljanskega središča** (Saša Sedlar), ZAPISKI — **Politično življenje na Svobodnem tržaškem ozemlju in italijanska fronta** (L. Č.).

OBZORNIK št. 6

Iz vsebine:

Mimi Malenšek: Konj, **T. Mende:** Pakistan, najmlajša republika, **M. Y. Ben-Gavriel:** Beduinovo pismo, **L. Marden:** S kamero pod morjem; Pred 85 leti je umirala pariška komuna; **K. Lerbs:** Poslednji smehljaj, **Tone Seliškar:** Noč pred ustrelitvijo, Italijanska narodna: Vojakova vrnitev, **Marička Žnidaršič:** Tvoje srce in ti, **A. Polenec:** Posebnosti globokomorskega živalstva, **Sergej Žuškin:** Kravata; Žena v stari Grčiji; Konec umetnega miru v Francovi Španiji; **Dr. S. Mikuž:** Dva mrtva Kurenta, **Lili Novy:** Novi slovenski film »Dolina miru«, **M. Ogrin:** Monaco, San Marino, Liechtenstein, Andora — evropski muzej, **Sergej Žuškin:** Bomba, **S. D. Ripley:** Po Assumu; Drugi narodi, druge navade; Od kod izvirajo in kaj pomenijo imena evropskih držav; Ali se znamo vesti? Spanje ni manj potrebno kot jed; O pravšni in nepravšni telesni teži; Slikovne pri-

Pomembna vloga Primorske založbe LIPA

V ponedeljek je bila v Kopru seja Založniškega sveta Primorske založbe »Lipa«, na kateri so razpravljali tudi o programu založbe za prihodnje leto. Založba želi dobiti več rokopisov s partizansko tematiko, ter več znanstvenih in kvalitetnih domačih leposlovnih del. Ta sklep je pomemben, ker bo nedvomno vzpodbudil naše književnike k poglobljenemu obravnavanju partizanske tematike ter ne manj bogatega in dinamičnega obdobja povojne graditve in sodobnih poblemov. Nedvomno je, da si velika večina bralcev — in »Primorska založba« jih nima malo — želi kvalitetnih umetniških del prav iz tistega življenja, ki ga je sama preživela in ga vsakodnevno doživlja. Dokončni sklep, kateri domači in tuji avtorji bodo uvrščeni v program, ki bo obširnejši kot preteklo leto, pa bo svet sprejel na svoji prihodnji seji v septembru.

Sedanje seje so se poleg predsednika založniškega sveta Primorske založbe pisatelja **dr. Bogomirja Magajne**, udeležili še člani sveta književnik **France Bevk**, ljudski poslanec **Anton Ukmar**, pisatelj **Matevž Hace, Ivan Mauser, Stane Škrabar, Srečko Vilhar, Ida Gec** ter direktor založbe **Marcel Rožanc.**

V prodaji svojih knjig je imela Primorska založba, v primerjavi z drugimi slovenskimi založbami, zelo lep uspeh. Tako je na primer Slodnjakov roman o Prešernu »Neiztrohnjeno srce«, ki je izšel za Prešernov teden letos, že skoraj popolnoma razprodan. Pozitivno je tudi dejstvo, da je lani LIPA tiskala 4 pesniške zbirke, ki so bile vse razprodane v zelo kratkem času, prej kot prozna dela, kar je edinstven primer v našem založništvu. Povprečno je založba »LIPA« prodala nad 80% svojih doslej tiskanih knjig, kar je višji odstotek od ostalih slovenskih založb.

Program za prihodnje leto predvideva tudi veliko prevodov iz jugoslovanske in svetovne književnosti, med njimi ruske in bolgarske.

Želja »Primorske založbe« je tudi zdati kvalitetna dela italijanskih avtorjev, vendar to precej ovirajo težave glede avtorizacije pri italijanskih založnikih. Člani sveta so ugotovili tudi uspeh Vestnika Primorske založbe, posebno pa še nedavno izdanega Zbornika za leto 1956, ki je bil zelo pohvalno ocenjen tudi s strani uglednih kulturnih in znanstvenih delavcev Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter Univerze v Ljubljani. Glede revije »BORI« so spre-

(Nadaljevanje na 10. strani)

STANE SUHADOLNIK: 4

Pomorsko izrazoslovje

Včasih obesimo na jambor še eno jadro, **špinaker**, ki bi ga zaradi velikanskega trebuha imenovali **trebuhar.** Na naših ribiških čolnih so jadra posebne vrste, pa pravimo, da imajo **logarsko** opremo.

Jadro dvignemo z **vzdižnico**, potem pa spodaj nategnemo, glavno jadro z **uzdo**[63] ali škoto, prečko s **prednjo uzdo**[59] ali škotico. Po deblu glavnega jadra se premika uzda s **podkvico**[66]. Na nasprotno stran lahko vežemo jadra z **natezo.** Vrv, ki pomaga nositi deblo, je **debelnica.**

Za uspešno jadranje sta potrebni še kobilica (plavutna hrbtica) in krmilo. **Premična kobilica**[50] je železna plavut, ki jo iz posebnega, sredi čolna stoječega **panja**[51] pogreznemo v vodo, kadar vozimo. **Stalna kobilica**[62] pa je s svincem obremenjeni gredelj, da drži smer in veča stojnost plovila.

Krmilo[60] ima naslednje dele: **rudo**[71] z **držajem**[72] in **ušesom;** vanj vtaknemo **glavo**[70] krmila (ali tudi narobe). Pod njo je **vrat**[74] in na njem **perut**[75], ki je spodaj utrjena z **robnikom**[77]. Krmilo se obrača na **tečajih;** na vratu se priviti **dedci**[73], na zadku ali statvi čolna pa **babice**[76]. Je pa pri tem mogočih več variant. Med njimi se odlikuje tista, pri kateri imata krmilo in statava le babice; vse so povezane z **zatičem.** Boljše jadrnice imajo **uravnoteženo krmilo,** pri katerem je os nekje sredi peruti.

Kadar hočemo, da plovila mirujejo, jih moramo zasidrati: v pristanišču jih privežemo s premca ob **priveznice** (koli na obali) ali vzidane obroče, s krme pa na **plavače** (boje). Na odprtem uporabimo **sidro** ali pa **mačka**[78]. Ta dva imata po vrsti: **prstan**[54], **oko**[79], **život**[80], **krono**[82], **krake**[82], **lopate** in **kremplje**[81]. Da privezne vrvi (kabliji) po robu čolna ne plešejo, jih namestimo v **vodila**[46].

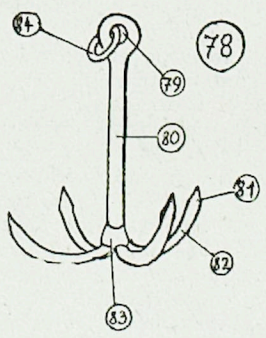

Tak je predlog za poimenovanje sestavnih delov čolna in jadrnice.

Ostalo lahko počaka. Pomorščake in poznavalce jezika vabimo, naj sodelujejo pri zbiranju in primerjanju; od vseh pa, ki jim je morje pri srcu, pričakujemo, da se bodo z besedjem seznanili in ga uporabili ali pa ugovarjali in nasvetovali nove, boljše oblike. Le tako bo dosežen naš skupni namen: Slovencem čimprej živo, enotno pomorsko izrazoslovje!

(Konec)

Pedagoško društvo v Kopru

je razpravljalo o uresničevanju šolske reforme v našem okraju

Pedagoško društvo v Kopru, ki povezuje vidnejše prosvetne delavce v okraju, je pred kratkim razpravljalo o uresničevanju šolske reforme. Društvo soglaša s predlogom enotne osemletne šole, ki naj bi bila notranje pestra, prilagojena tako otrokom, ki bodo nadaljevali šolanje, kot tudi onim, ki se po osemletni šoli vključijo v obrt, industrijo ali kmetijstvo. Cilji šolske reforme pa ne bodo uresničeni z nekimi odloki, temveč le z vztrajnim izvajanjem njenih načel v šolskem delu. V našem okraju imamo mnogo odličnih šolnikov, katerih vzgojni in izobrazbeni rezultati se približujejo ciljem, ki jih postavlja šolska reforma, to je naloga, ki čaka vse prosvetne delavce in Svete za šolstvo.

Največ povdarka je posvetila razprava vprašanju povezave osemletne šole na vasi s kmetijstvom. V tem pogledu bo treba približati šole življenjskim potrebam. Učitelji, ki so začeli s sistematičnim obdelovanjem šolskega vrta, so morali najprej premagati negativni odnos do kmečkega dela, ki se pojavlja pri doraščajočih učencih. Učenci izjavljajo: »Ne bom delal na vrtu, ne hodim zato v šolo. Tega dela imam že doma dovolj«. Tak odpor kaže, da je bilo v vzgoji nekaj opuščenega.

Priznati moramo, da tudi le redki mladi učitelji čutijo veselje do šolskega vrta. Učiteljišča so žal zanemarila ta del učiteljske izobrazbe. S praktičnimi tečaji za učiteljstvo bi to mogli nadoknaditi.

Sveti za šolstvo, pa tudi gospodarski sveti in kmetijske zadruge, bi se morale lotiti dveh neposrednih nalog: ob vsaki šoli organizirati vzoren šolski vrt in vzbuditi v mladini na podeželju interes do naprednega kmetovanja. Tako bi šola tudi na tem področju postala mnogo bolj življenjska, kot je danes.

J. V.

V znamenju lepega in praktičnega oblačenja?

Beležka ob II. modni reviji v Kopru

Zadnja prireditev koprskega Turističnega tedna je bila modna revija v restavraciji hotela Triglav. Bila je to obenem druga tovrstna prireditev pri nas.

Blago za izdelavo oblek so prispevali: trgovska podjetja Slavica, Soča in Trgovski dom iz Kopra, Moda iz Izole, Oblačilo-obutev iz Portoroža; čevlje: Oblačilo-obutev iz Portoroža in Trgovski dom in Soča iz Kopra. Modele so izdelali: Ženska obrtna šola v Kopru (20 modelov), Elegant v Kopru (6 modelov), Kroj v Izoli (3 modele), Dama v Izoli (5 modelov), Oblačilo-obutev v Porotorožu (3 modele) in Žensko krojaško podjetje v Piranu (3 modele).

Konferansje revije je bil, kakor tudi lansko leto, tov. Jože Lavrenčič, spremljala ga je plesna kapela. Ob koncu revije so izžrebali po vstopnicah 7 nagrad, ki so jih prispevale obrtne krojaške delavnice in frizerski saloni.

Namen modnih revij v svetu je, da prinesejo nekaj novega, revolucionarnega, zaradi česar bodo modne hiše zaslovele, petične in mondene ženske pa zavrgle stare obleke in se pokorile novim modnim muham. Pri tem so že izkoristili oblike najrazličnejših črk abecede in vse mogoče barve in odtenke.

Čeprav naša delovna žena ne more in tudi nima interesa korakati vštric z diktaturo velikih modnih hiš, vendar si želi biti lepo in okusno oblečena. Zato smo tudi pri nas vse žene z veseljem pozdravile prirejanje modnih revij. Toda namen naših revij ni najti še neznano in neizkoriščeno črko abecede ali prav posebno barvo, temveč je njen namen pomagati delovni ženi, da se obleče primerno času in okolju, v katerem živi. Obenem pa so naše modne revije odraz uspehov domače tekstilne industrije in sposobnosti krojaških, čevljarskih in drugih mojstrov. Glavno besedo pri izbiri modelov imajo oz. naj bi imeli torej pri nas okus, praktičnost in trezna presoja. Žal pa prav te elemente pogrešamo.

Svetovne modne revije poznam le po opisovanju in pripovedovanju, pa tudi ni potrebno, da bi jih poznala praktično zaradi primerjave z našimi. Videla pa sem ljubljansko in mariborsko modno revijo. Čeprav so imele svoje pomankljivosti in je letelo največ kritike na račun praktičnosti in uporabnosti pokazanih modelov, so vendar imele nekaj odlik: modeli so bili okusni, izdelava brezhibna, vsa oprema odgovarjajoča. Skratka, iz revije so napravili seriozno prireditev, ki je bila manifestacija obrtništva in posebno v Mariboru domače tekstilne industrije. Tudi konferansje s svojim predstavljanjem in reklamami ni zdrknil pod to raven.

Prireditelji modne revije v Kopru, kar velja zlasti za Žensko obrtno šolo, so se izkazali kot zelo požrtvovalni in ambiciozni (saj so govorili celo o novi »koprski liniji«, ki ne posnema nobene doslej znane!) in vendar uspeh ni bil enakovreden vloženemu trudu. Vzrok za to je iskati predvsem v izbiri neprimernih modelov, v pomanjkanju praktičnih in vzgojnih idej, ki naj bi jih dobila žena pri gledanju take revije. Na zadnjem mestu ni niti slaba izdelava nekaterih modelov (v krilih so bili vstavljeni deli, spredaj so bila krila krajša kot zadaj, život na hrbtu neprilegajoč). Motili so tudi n. pr. čevlji, saj so nosile manekenke pri vseh, razen pri enem modelu izredno visoke pete, tudi pri kuhinjskem predpasniku. Prav tako so imeli manekeni iste čevlje pri temni večerni obleki, kot pri platnenem delovnem »pajacu«. Najbolj pa je motilo, da nismo videli razen dveh predpasnikov nobenega praktičnga oblačila za gospodinjo (japonske jutranjke pač ne moremo prištevati v to zvrst) ali zaposleno ženo, prav tako ne za otroke in starejše ljudi. Človek dobi nehote vtis, da mora biti čedno oblečen samo na sprehodu in pri družabnih prireditvah, ne pa tudi doma in v službi.

In še nekaj: nisem zagovornik A, B, V, H ali ne vem kakšne še linije, toda tudi ne ponemčenih kreacij znanega francoskega modnega »kralja« Diorja. Prav ta čudna zmesna kombinacija pa je prevladovala na naši koprski modni reviji. Ne vem, ali je bil to kompromis, s katerim so hoteli ustvariti novo »koprsko linijo« ali slabo izbrani modeli iz nemških časopisov. Nisem nikak modni strokovnjak, vendar vem, da je v Sloveniji pred vojno močno vplivala na način oblačenja nemška, pravzaprav avstrijska moda, kar je bilo pogojeno zaradi uvoza njihovega blaga in poplave nemških modnih listov na naših tržiščih. Nikdar pa se ni nemška ali avstrijska moda uveljavila v našem Primorju, ki mu je bil mnogo bližji italijanski način oblačenja. V svetovnem merilu ni imela nemška moda, z majhno izjemo dunajske, nikoli kdove kake veljave, zdaj po vojni pa nima prav nobene. Vedno bolj pa se uveljavija italijanska in pravijo, da že celo resno ogroža priznane francoske modne diktatorje. Tudi naše tekstilne tovarne posnemajo v vzorcih italijansko modo. To je znano dejstvo. Zato je popolnoma zgrešeno, da se prav v Kopru, v neposredni bližini Trsta, oklepamo nemških smernic, čeprav zaradi pomanjkanja lastnih idej posnemajo in se okoriščajo s francoskimi domislicami.

S temi pripombami ne bi rada zmanjšala priznanja in uspeha prireditelјev. Njihova zasluga je, da modne revije sploh imamo. Toda zdaj, ko jih že imamo, naj bo njihova skrb, da bodo čim kvalitetnejše in da bodo dosezale svoj bistveni namen: vzgoja potrošnikov in pomoč pri lepem, praktičnem, pa tudi modernem oblačenju.

Z. L.

Dve poletni bluzi: za vroče dneve in tople večere

Prvi uspeh

Pred kratkim ustanovljeno Društvo za napredek gospodinjstva v Postojni je te dni priredilo tridnevni tečaj za vlaganje češenj in graha, ki ga je vodila Zora Jeremejeva v sodelovanju s Pavlo Butinar in Marijo Štefančič. Za tečaj je vladalo veliko zanimanje in kaže, da se jih bo v prihodnje udeležilo še več žena. Ština

Tečaj za konserviranje češenj in graha

Zavod za pospeševanje gospodinjstva in Zveza zadružnic v Kopru sta organizirala dvodnevni seminar za konserviranje češenj in graha. Tečaj je bil v Kopru 12. in 13. junija, vodila ga je tov. Marija Slokan, učiteljica gospodinjske šole.

Seminarja se je udeležilo 20 tovarišic iz različnih krajev našega okraja. Po poklicu so bile udeleženke učiteljice, medicinske sestre in gospodinje. Konservirale so 40 kg graha in 60 kg češenj, tako da je lahko vzela vsaka s seboj vzorce vseh načinov konserviranja.

Udeleženke so bile s seminarjem zelo zadovoljne in so izrazile željo, da bi se lahko udeležile v jeseni še seminarjev za konserviranje drugih vrst zelenjave. Obenem so se udeleženke tudi obvezale, da bodo vsaka v svojem kraju organizirale podobne tečaje, na katerih bodo posredovale pridobljeno znanje. D. K.

kaj bi kuhala?

JUHA IZ POMLADANSKIH ZELIŠČ

(za 5 oseb)

40 dkg pomladanskih zelišč (špinača ali mlade koprive, kislica, tropotec, regrat, rman, vijolični listi, majaron, šetraj, meta, bazilika, timjan, zelen peteršilj), v poljubnem razmerju, slan krop, 5 dkg surovega masla; 5 dkg moke, 1/2 l mleka, sol; 10 dkg kruha, 1 dkg masti.

Vsa zelišča dobro operemo, zrežemo oziroma na drobno sesekljamo in skuhamo v 1 litru slanega kropa. Med tem časom pripravimo masleno prežganje, ki ga zalijemo z mlekom, dobro prevremo in dodamo k juhi.

Ko vse skupaj prevre, zlijemo juho v skledo in dodamo posebej na kocke zrezan in opečen kruh.

ČAJNO PECIVO

Četrt kilograma moke, 10 dkg sladkorja, 3 jajca, 4 žlice mleka, 3 žlice olja, četrt kilograma moke, 1 dkg pecilnega praška, maščoba za pekač.

Na deski zgnetemo iz moke, sladkorja, jajc, mleka in olja testo, ki naj počiva v porcelanasti skledi 24 ur. Naslednji dan dodamo še ostalo moko, pomešano s pecilnim praškom in testo dobro pregnetemo. Testo nato razvaljamo, razrežemo na razne oblike ali pa narežemo s koleščkom pravokotnike ali kvadrate. Pecivo polagamo na dobro pomazan pekač in ga nato lepo rumeno spečemo.

Po »Sodobnem gospodinjstvu«

SODOBNO GOSPODINJSTVO, št. 28 (4)

Nova številka revije »Sodobno gospodinjstvo«, ki jo izdaja Centralni zavod za napredek gospodinjstva v Ljubljani, prinaša v novi številki uvodoma članek s slikami ing. Franca Špilerja o slovenskih imenih novih gospodinjskih aparatov. V stalni rubriki »Ekonomika v gospodinjstvu« je v tej številki članek, ki ga je napisal Franjo Perič, »Vloga gospodinjstva v gospodarskem procesu«. Tovarišica Andreja Grum v članku »Prenašanje bremen v gospodinjstvu« daje nasvete, kako in s kakšnimi sredstvi si gospodinja olajša delo, štedi čas in energijo. Ing. Ivan Klemenčič piše o sodobni peči, ki naj bi bila čim bolj praktična in ekonomična. To naj bi bila obenem sugestija podjetjem, kakšne peči naj izdelujejo. V rubriki »Prehrana« so navodila za ravnanje z loncem Ekonom, nekaj receptov za kuhanje v Ekonomu in jedilnik za teden dni. Revijo zaključuje članek Marijana Munda »Kako uredimo kokošnjak«.

ALI STE ŽE POMISLILI NA UČITELJSKI POKLIC?

»Sedaj imamo dobre učitelje...«

(Nadaljevanje in konec)

Tradicije tega našega važnega in potrebnega vzgojnega zavoda segajo daleč v čase avstroogrske monarhije; sedanje učiteljišče se je razvilo iz nekdanjega maturitetnega tečaja v Portorožu, ko so bile potrebe Slovenske Istre po učiteljstvu največje. Toda od leta 1947, ko je začelo učiteljšče z delom v Portorožu brez najpotrebnejših osnovnih sredstev, pa do danes je naredilo velik korak naprej. Sicer tudi danes še nimajo vse potrebne opreme moderne šole, toda dali so do zdaj 68 absolventov, katerih večina je zaposlenih, nekaj pa jih študira naprej na Višji pedagoški šoli ali univerzi.

To so lepe besede, boste mogoče rekli, ki jih govorimo, ko hvalimo dobre strani kakega poklica. Toda večkrat slišimo govorice, da imajo prosvetni delavci sicer nekaj več počitnic kot ostali, zato pa so veliko slabše plačani. Glede te tehnične plati, materialne ureditve, smo prosili za pojasnilo tov. **Siksta Mariona**, okrajnega šolskega inšpektorja. Povedal nam je, kaj vse je naredila naša ljudska oblast po letu 1945 za naš prosvetni kader. Tu ne gre samo za to, da je vsakemu absolventu zagotovljena služba in da mu ni treba nanjo čakati leta in leta, kakor nekoč v stari Jugoslaviji. Tu gre predvsem za bistveno spremembo odnosa do učitelja in vrednotenja njegovega dela. Pa poglejmo številke:

Naš učitelj ima tedensko obveznost 25 ur, kar poučuje več, so nadure, ki so posebej honorirane z dopolnilno plačo. Dodatek ima učitelj prav tako na težjih delovnih mestih (1000 do 3000 din), če uči več kot dva razreda v enem oddelku, če ima v razredu več kot 40 učencev itd. Tako smo zračunali s svinčnikom v roki, da ima učitelj-pripravnik razen osnovne plače, ki je blizu 10 tisoč dinarjev, še mesečno okrog 7600 din dodatkov. K temu ne smemo pozabiti še prišteti brezplačno stanovanje in kurjavo. Tako dobijo n. pr. učitelji v Hrvojih nekaj čez 17 tisoč din mesečnih prejemkov, v Pregarju ali Gradini, kjer velja še posebni conski dodatek, pa okrog 21 tisoč. Vsekakor ni veliko poklicev, v katerih bi imeli mladi ljudje na začetku svojega službovanja take prejemke.

Razen tega pa službovati v vasi danes tudi ne pomeni več tistega, kot nekoč. Razmere po naših vaseh se vedno bolj zboljšujejo, razlika med mestom in vasjo je vedno manjša. Ne smemo pozabiti, da so vse naše vasi elektrificirane, da imajo vse šole radijske sprejemnike, večina vasi ima dobre prometne zveze itd. Razen tega pa leto za letom znižujemo število nižje organiziranih šol, kar olajšuje in izboljšuje delo, učitelju pomagajo tudi šolski odbori in podobno.

Pa da ne bi govorili samo zastopniki upravnega aparata in taki, ki se na poklic šele pripravljajo in so še polni idealov, poglejmo, kaj pravijo ljudje, ki že nekaj časa opravljajo učiteljski poklic in ki jim delo na vasi, ki ni ne upravno in ne kulturno središče, ni tuje. Takole govori tovarišica **Cirila Mesec**, učiteljica v Marezigah:

»Večkrat me je že kdo vprašal, za kateri poklic bi se odločila, če bi bila ponovno pred tem, da izbiram poklic. ‚Prav gotovo za učiteljski poklic', je vedno moj odgovor. Prav tako bi odgovorila velika večina učiteljev, ki že nekaj let poučujejo po naših šolah.

Danes pa se mnogi mladi ljudje, ki sicer čutijo veselje do učiteljskega poklica, zanj ne odločijo predvsem iz materialnih ozirov in iz strahu, da bo treba živeti na vasi. Pri tem vidijo samo senčno stran učiteljskega poklica, ne vidijo pa dela samega, zadovoljstva, ki ga človek čuti pri delu z učenci, zadovoljstva nad doseženimi uspehi.

»Ko sem se pred štirimi leti pripeljala v Marezige, nisem mogla verjeti, da bo res treba ostati v vasi, kjer ni dobiti ne kruha ne mesa, kjer je treba vodo nositi iz oddaljenega vodnjaka, kjer ni drugih lokalov razen gostilne in špecerijske trgovine itd. Začetek pouka je bil pred durmi, ostati je bilo treba. Za eno leto, sem si dejala takrat.

Drugi dan je prišlo novo razočaranje. Učenci so prihajali pod okna, kričali in žvižgali. Nikdar nisem zvedela, zakaj so s takim protestom sprejemali nove učitelje. Prvi tedni pouka so bili težki. V mojem razredu je bil vodja učencev vse šole, pravi »lump«, so mi pripovedovali odrasli. Bil je deček, ki mu je oče umrl, mati je bila v Trstu, fant pa zelo bister. Precej časa je minilo, da sva se sprijaznila, da je začel pisati domače naloge in je nehal namerno motiti pouk. Potem smo se v razredu dobro razumeli, delo je postalo laže in uspehi niso izostali.

Prvo šolsko leto je minilo, prošnjo za premestitev sem preložila za dve leti. Tri leta je že treba biti na istem mestu, da dosežeš uspehe! Odpor proti življenju na vasi je bil premagan, prej velike težave so se zmanjšale. Prav to doživljajo tudi drugi učitelji, čim dalj časa učiš, tem bolje učiš in večje veselje imaš do dela. Vsaka šolska ura prinese nekaj novega, vsak dan toliko sprememb. S kakšnim zadovoljstvom prideš iz razreda, če ti uspe, da učenci težko snov dobro razumejo, če je šolska naloga bila dobra. In ko razlagaš ali pokažeš nekaj novega, ko z odprtimi usti poslušajo, da bi česa ne zamudili, ali ko jih gledaš vse zatopljene v delo. Ko se je bližal dan izleta v Zagreb, kdo bi mogel odreči njihovi prošnji: »Tovarišica, pogovarjajmo se malo o izletu,« ko so sklanjali glave na klop in cepetali z nogami od veselja in nestrpnega pričakovanja.

Ni ga poklica, v katerem bi človek doživel toliko lepih ur, kot jih doživiš v šoli z učenci. Posebno zadoščenje pa čuti učitelj ob koncu šolskega leta, ko primerja, kaj so znali učenci v začetku leta in kaj znajo sedaj. Zadnji dan pouka sem bila v prvem razredu. Pa sem se spomnila besed tovarišice razredničarke tega razreda prve dni pouka: »Letos pa res ne vem, kakšni otroci so se zbrali pri meni, strašno so boječi, nerodni, nič ne znajo povedati, ne vem, če bo kaj z njimi.« A sedaj ob koncu leta vsi učenci pogumno dvigajo roko, vsi znajo brati, lepo pišejo, računajo. Ali ni učiteljica lahko ponosna na svoje delo?

Vsak učitelj na vasi pa lahko tudi izven šole najde delo, ki ga veseli in zanima: prosvetno društvo, Partizan, masovne organizacije. Tako je na primer pred štirimi leti knjižnica v Marezigah štela le nekaj desetin knjig, ki jih nihče ni bral. Danes jih imamo 1237 in knjižnica ima lepo število stalnih bralcev. Še pred letom dni smo tudi učitelji mislili, da knjižnico lahko zapremo, ko se začne delo na polju, toda letos vidimo, da je knjižnica dobro obiskana tudi sedaj, čeprav imajo kmetje največ dela.

Mnogo prijetnih večerov preživi učitelj, ki se zanima za dramatiko. Pri vajah za igre lahko sodeluje kot režiser, igralec ali šepetalec. Mesece in mesece se ljudje pogovarjajo o igri, ki so jo odigrali domači igralci in hvaležni so učitelju, ki je dal pobudo in pomagal spraviti igro na oder.

Sedaj, po štirih letih dela v isti vasi, bi mi bilo prav tako težko to vas zapustiti, kot mi je bilo pred štirimi leti težko v vasi ostati. Poznam vsakega učenca in rada jih imam, poznam mladino in starejše in dobro se razumemo in priznanje iz ust kmeta: ‚Sedaj imamo pa dobre učitelje,' je več vredno od bogate nagrade.

Zato svetujem vsem, ki še oklevajo: izberite si učiteljski poklic in ne bo vam žal.«

Ta razgovor ne potrebuje komentarja. Tako govorijo ljudje, ki so našli v življenju poklic, za katerega so določeni po svojih nagnjenjih in sposobnostih, ljudje, ki so se posvetili svojemu poklicu iz resnične ljubezni.

Z. L.

Kako je z zdravstveno službo v Kopru

Sedanja koprska občina obsega področje, ki ni nič manjše od bivšega koprskega okraja.

Iz zdravstvenega vidika je zdravstvena služba v težjem položaju, kakor je bila v prejšnjem okraju, zaradi novopriključenih krajev iz bivših okrajev Sežana in Buzet. Ti predeli so namreč pasivni, z neurejenimi prometnimi zvezami, oddaljeni od mesta, brez višjega in srednjega mecidinskega kadra — saj je le ena babica v Gračišču kot edini zdravstveni delavec v tem predelu. Zato pa je jasno, da je raven zdravstva nizka, in da mora vodstvo zdravstvene službe občine premagati večje težave. da bi razširilo zdravstveno prosveto v teh predelih.

Za vso občino Koper so sedaj le trije stalni zdravniki splošne prakse (v Kopru in Dekanih). Če smatramo za najnižjo zahtevo, da pride na štiri tisoč prebivalcev en zdravnik, je vsekakor jasno, da je sedanje število zdravnikov premajhno. Da je tako, se bo vsakdo prepričal, če stopi v čakalnico splošne ambulante in prisluhne negodovanju bolnikov, ker morajo po več ur čakati, da pridejo do zdravnika.

Kaj pa zobozdravstvena služba? V celi občini je samo ena zobna ambulanta z le enim terapevtom. Torej na 26.000 prebivalcev le en dentist. Ali je mogoče, da bi vse zadovoljil? Zdravniki se sicer javljajo in bi radi prišli v Koper, prav tako dentisti. Toda pri tem zadenemo na vprašanje stanovanj.

Pri tako majhni zasedbi zdravnikov v naši občini bi vsakdo sodil, da so vsaj sedanji zdravniki preskrbljeni z dostojnim stanovanjem. Dejstvo pa je, da je edini stalni zdravnik splošne ambulante Koper več mesecev moral spati na preiskovalnih mizah v ambulanti sami in ko se je tega končno naveličal, se je preselil v hotel Triglav, za kar mora uprava Zdravstvenega doma plačevati nekaj desettisočakov na mesec — zato, da obdrži te zdravnike v Kopru in da se splošna ambulanta ne zapre. Dejstvo je tudi, da imamo več reflektantov dentistov, katerim smo obljubili namestitev in ki neštetokrat urgirajo prihod v Koper, a jih ne moremo sprejeti, ker ni stanovanj. Dejstvo pa je, da še edini dentist v Kopru odhaja na novo službeno mesto. Vprašamo se: kdo bo zdravil zobe po 1. juliju tega leta in kam bodo hodili pacienti potem zdravit zobe?

Znana stvar je, da je Koper v zelo veliki stanovanjski stiski. To, da bi rabili v Kopru okrog 3000 stanovanj, do gotove meje opravičuje težave, ki jih imajo zdravstveni delavci, preden pridejo do stanovanja, vendar ne moremo razumeti, da se v sedmih mesecih le ni moglo nekje dobiti dostojno stanovanje za zdravnike, če so le nekateri (morda proti svoji volji?) bili preseljeni v novozgrajena stanovanja. Če bo še naprej vprašanje stanovanj za zdravnike ostalo na mrtvi točki, uprava Zdravstvenega doma ne bo mogla prevzeti odgovornosti, če se bosta zobna ambulanta in zelo verjetno tudi splošna v najkrajšem času zaprli. Zato z vednostjo javnosti apeliramo, da se postavi stanovanjsko vprašanje za zdravstvo kot nujno.

Zdravstveni dom Koper

DOBILI SO KINOPROJEKTOR

Občinski ljudski odbor v Postojni je iz lanskoletnega proračuna nabavil novo kinoaparaturo za Prestranek. Projektor je izdelala tovarna »Iskra« v Kranju in je veljal nad dva milijona dinarjev. Vaščani so obljubili, da bodo sodelovali pri preureditvi dvorane s prostovoljnim delom in lesom. Pričakujejo, da bo prva filmska predstava v novem kinu že jeseni.

ŠTINA

Raven - Nova vas

Ljudsko-prosvetno društvo »Sloga«, katerega člani so prebivalci Raven in Nove vasi v piranski občini, praznuje te dni peto obletnico svojega plodnega dela. Ob tej priložnosti so člani društva organizirali vrsto prosvetnih prireditev, ki so se začele 10. junija in se bodo zaključile 1. julija. Tako so v soboto uprizorili v polno zasedeni dvorani kulturnega doma v Ravnu Jurčičevega Desetega brata, v nedeljo pa koncert, na katerem so sodelovali tamburaši iz Sečovelj, vaški orkester in pevski zbor. Nastopili so tudi člani TVD »Partizan« in cicibani pod vodstvom svoje vrtnarice. V nedeljo popoldne bo v Novi vasi kulturna prireditev, v tem tednu pa je odprta razstava dela prosvetnega društva ter učencev osemletne šole v Ravnu.

Kaj pripravlja Šport-turist v letošnji sezoni

Turistično podjetje »ŠPORT-TURIST« je mlado piransko podjetje, ki združuje vse turistične naprave v občini Piran od Strunjana do Pirana. Njegova glavna objekta sta kopališči v Portorožu in Piranu, ki ju želi vodstvo podjetja tako preurediti in pripraviti, da bosta čim prijetnejši in privlačnejši. Razen tega bo po vsej verjetnosti prevzelo dve manjši motorni ladji in to M/l Portorož za 60 in M/l Lubnik za 75 potnikov, ki bi služili turistom za krajša potovanja ob istrski obali in za razne izlete. Dalje ima podjetje še 4 motorne čolne za približno 40 potnikov in več čolnov na vesla, dogovarjajo pa se še za dve večji jadrnici. Dva motorna čolna sta hitrejša in z njima bi bilo možno uvesti priljubljeni vodni šport — smučanje. Nekaj posebnega bodo vodni »bicikli«, ki jih bo izdelala piranska ladjedelnica (10 na nožni pogon — na pedale — 10 pa na vesla) in ki jih bo podjetje uvedlo že v tej sezoni.

Kopališče v Portorožu že posluje. Opremljeno je s 65 platnenimi in 130 zidanimi kabinami in lahko sprejme dnevno okrog 2000 kopalcev, ki so jim na razpolago še ležalni stoli, ležalne blazine, senčniki, vodni tobogan in manjši otroški na suhem, pa tudi kopalne obleke. Uredili bodo še nekdanji glasbeni paviljon, ki je doslej služil za skladišče, odslej pa bo okrepčevalnica; tako bo kopališče pridobilo še eno točilnico, saj prejšnja sama ni zmogla postreči vsem številnim gostom. Točilnica v kopališču v Piranu pa naj bi po prizadevanju uprave postala stalno gostišče, saj ga med Piranom in Portorožem ni.

Dva trgovska vajenca

sprejme takoj trgovsko podjetje »PRIMORKA« v Izoli.

Pogoj: uspešno dovršeni 4 razredi gimnazije. Plača po dogovoru.

Pismene ali ustne ponudbe sprejemamo do 30. junija 1956.

PIVKA

Te dni je Kulturno umetniško društvo iz Škofje Loke priredilo predstavo, pri kateri so sodelovali pevci, recitatorji in dramatska skupina. Predstave so se v glavnem udeležili mladinci iz Pivke in okoliških vasi.

IDRIJA

Delavska mladina v Idriji je pretekli teden uprizorila z velikim uspehom dramo proletarskega pisatelja, ki je padel med NOB Toneta Čufarja »Polom«. Ta predstava je bila v okviru številnih proslav in prireditev, ki so ta mesec v Idriji v počastitev pomembnih obletnic, ki jih letos proslavljajo Idrijčani.

V BOŽIČIH SO USTANOVILI PIONIRSKI ODRED

V četrtek 14. junija so se zbrali na pobudo šolskega odbora v Božičih in ob vsestranski pomoči krajevne organizacije SZDL v Hrvatinih, Društva prijateljev mladine iz Kopra ter delovnega kolektiva tovarne TOMOS, pionirji tamkajšnje šole v pionirskih krojih. Najprej so izvedli kratek kulturni nastop, nato pa so ustanovili pionirski odred »Mladih graničarjev«, kateremu je koprsko Društvo prijateljev mladine podarilo pionirsko zastavo. Razvitju zastave je botroval direktor tovarne TOMOS, delovni kolektiv tega podjetja pa je prevzel patronat nad odredom.

RAZSTAVA UMETNIŠKIH FOTOGRAFIJ Z MOTIVI SLOVENSKE ISTRE

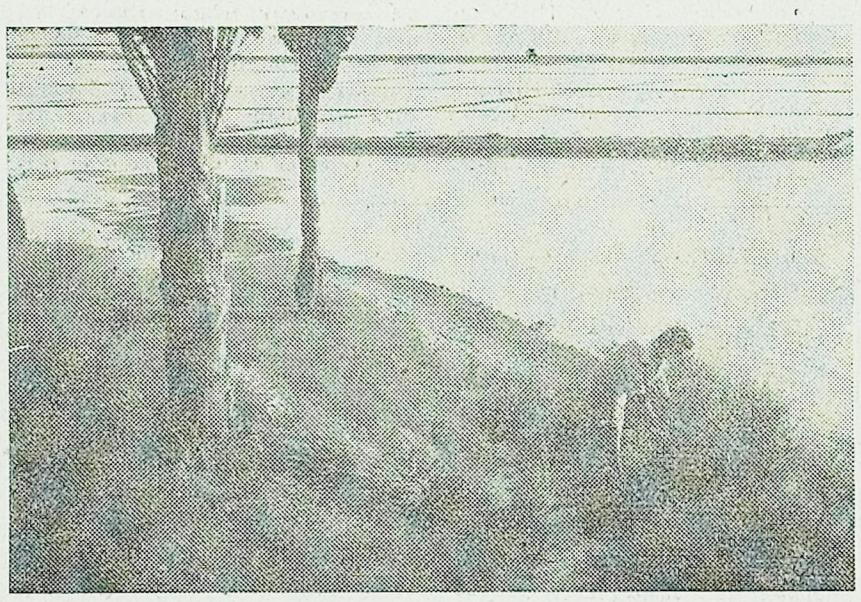

Med uspelimi prireditvami zadnjega Turističnega tedna v Kopru je bila tudi razstava umetniških fotografij z motivi Slovenske Istre. Razstava je bila v avli hotela Triglav v Kopru in je privabila številne gledalce. Turistično-olepševalno društvo, ki je priredilo razstavo, je razpisalo tudi tri nagrade za najboljšo fotografijo, o čemer je odločala posebna komisija. Prvo nagrado, 15.000 din, je dobil MARIJAN PFEIFER iz Ljubljane za motiv »Savudrija II«; drugo nagrado, 10.000 din, je prejel JOŽE MALLY prav tako iz Ljubljane za sliko z naslovom »Loggia s katedralo«; tretjo nagrado, 5.000 din, pa so podelili MITJI KOSU iz Kopra za fotografijo »Sečovlje«.

Razen nagrajenih del je žirija pohvalila še več del, ki jih bo koprsko Turistično-olepševalno društvo odkupilo. Posebno pohvalo so izrekli lepim barvnim posnetkom.

Na sliki — Mitja Kos: Sečovlje (III. nagrada)

France Magajna:

Ob »smrti« našega avtobusa

Avtobus, ki je že nekaj mesecev vozil na progi Postojna—Pivka—Vreme—Kozina—Koper in nazaj, je pred nekaterimi dnevi umrl nagle in neprevidene smrti. Zadel ga je menda »božji žlak«. Ni nam všeč ta njegova smrt, namreč nam, ki prebivamo v tej samotni dolini Reke ali Gornjega Timava. Spet nam bo le po železnici odprta pot v svet — ta železnica pa se mojstrsko izogiba do malega vseh vasi in kdor hoče priti na katero njenih postaj, mora najprej prepešačiti dva, tri, pet, osem in celo več kilometrov, kar je v veliki vročini, v velikem mrazu ali snegu in dežju zelo neprijetna reč. In vsa ta pota do železnice vodijo navkreber, da se potniki prepotijo celo pozimi.

Omenjena avtobusna proga ni mogla ugoditi vsem našim željam. Zjutraj dol, popoldne gor — vmes pa nič. Vendar smo bili dovolj skromni, da smo se zadovoljili tudi s tem. Še več — prav veseli smo je bili. Saj smo vsi videli, da kaj več ne moremo zahtevati. No, zdaj je prenehala še ta dobrota. Spet bomo plezali po rebreh do železnice, si tiščali rebra in si otirali znoj.

Zakaj je ta »naš« edini avtobus nehal voziti tod? Ne vem nič »uradnega«, pravijo pa, da zato, ker je bilo potnikov premalo in se ni izplačalo. In zavoljo tega, ker se »ni izplačalo«, mora avtobusno podjetje pustiti vse nas na cedilu! Ko bi naša poštna služba gledala na to, kje se ji njeno delo izplača in kje ne, bi majhna in oddaljena naselja po hribih bila brez poštnih uslug. Ali ni špasno, da mora pismonoša redoma prehoditi dve ali tri ure dolgo pot v hribe (in prav toliko nazaj) le zato, da tam, v tisti skrajni vasi odda eno ali dve pismi in kak časopis? Ali se izplača, če je poštna uprava prejela za to morda manj kot sto dinarjev na poštnini? Ne izplača se, mora pa tako biti. Aktivna področja krijejo izgubo pri pasivnih. Državljani vse dežele imamo enake dolžnosti do svoje domovine in imamo — teoretično vsaj — tudi vsi enake pravice. Zakaj naj bi torej bili zapostavljeni ali pozabljeni tisti, ki moramo prebivati v odročnih, ali malo prometnih krajih?

Avtopodjetje »Slavnik« ki je vzdrževalo in zdaj ukinilo to edino avtobusno progo skozi Vremsko in Reško dolino, je pač podjetje, ki se trudi za dobiček, kar je naravno in ga zato ne obsojam. Preden pa je ukinilo progo, bi moralo vendarle poskušati, če se ne da morda ta problem rešiti na kak drugičen način. Jaz bi ne imel nič proti temu, če bi primerno povišalo voznino, čeprav priznam, da je to »zdarvilo« dvomljiva neznanka.

Smola je za podjetje, da je šla ta proga skozi najbolj jalov teren. Postojnčani se lahko poslužijo raznih drugih avtobusov, ki vozijo dnevno v Koper. Potniki iz pivških vasi imajo razmeroma v bližini železniške postaje Postojna, Prestranek, Pivka. Vzamejo tam poljubni vlak, se peljejo do Divače, kjer dobijo vsakokrat avtobusno zvezo s Koprom. Isto velja za potnike iz Košanske doline. No in navzdol po Reški dolini je le nekaj majhnih vasic, ki morda vse skupaj dajo dnevno po enega, dva ali tri potnike. Pravi »naval« začne šele v Vremski dolini, »naval«, ki je štel povprečno kakih pet potnikov!

Mi, ki bivamo tod, smo se že sami pogovarjali o »smoli«, ki jo ima podjetje s to progo. In smo ugibali, ali bi ne bilo bolje, ko bi avtobus v Pivki krenil čez Knežak v Ilirsko Bistrico ter nadaljeval svojo pot navzdol po Reški dolini. Na tak način bi se približal številnejšim vasem. Tudi ob povratku bi imel več potnikov. Nadalje bi bilo vredno poskusiti s progo Ilirska Bistrica—Vreme—Koper in pustiti pivške vasi in Postojno. In če bi se vsi ti eksperimenti slabo obnesli, bi le bilo nepraktično, če bi avtobus na dosedanji progi vozil vsaj dvakrat ali trikrat na teden?

Vsem ljudem naše doline je žal, da je proga opuščena, čeprav je navzgor proti Postojni nismo prav nič rabili. Nihče je menda tja ni uporabljal, razen jutranjih potnikov, ki so se popoldne vračali. Veliko bolj bi jo potrebovali proti Il. Bistrici, ki je najvažnejše središče za večino brkinskih vasi.

Prosimo podjetje, naj nas ne pusti kar tako na cedilu, pa tudi Svet za promet pri OLO naj bi zadevo ponovno proučil!

Barba Vane pravi...

Pa je spet teden naokoli — lepo pozdravljeni! Naj Vam danes, dragi bralci in prijatelji, povem nekaj kratkih (toda zanimivih) s Postojnskega in Pivke, kamor so me nujno povabili na prisluh in ogled.

Ker posebno zasledujem našo plačno politiko (ne jokajočo, marveč politiko o plačah), slišal pa sem nekaj zvoniti, da so plače najvišje v naši najbogatejši občini Pivki, sem se kaj rad nameril tjakaj, da se o tem na lastne oči in ušesa prepričam. In zares: nabavljaču hlodovine Voji Jenku iz daljnega Skoplja plačuje Pivka mesečno (na podlagi povprečnega izračuna njegovih prejemkov za prve štiri letošnje mesece) kar 92.943 dinarjev! Razčlenjeno na posamezne postavke je prejel drug Vojo v prvih štirih mesecih za otroške dodatke 41.100 dinarjev, za dnevnice 51.000, za potne stroške 48.323 in za premije še 86.309 dinarjev — osnovni prejemki pa so mu znesli 145.040 dinarjev. Skupni prejemki za štiri letošnje prve mesece 371.772 dinarjev — vsekakor dohodek, s kakršnim se lahko pohvalijo le redki državljani, še celo pa ne delavci istega podjetja, čeprav je še nekaj takih izjem: drugi nabavljač, doma iz Slavonskega Broda, je dobil za prve štiri mesece — torej za isto obdobje kot Jenko, ki sicer bogato živi v Zagrebu, — takih prejemkov v skupnem znesku 253.835 dinarjev, medtem ko je domači nabavljač iz Prestranka plačan »nekoliko slabše« — »samo« 226.876 dinarjev je dobil v prvih štirih mesecih letošnjega leta!

Imajo pa na Pivki te dni še drugo znamenitost: domačega funkcionarja z Ostrožnega Brda, ki je zastavil ves svoj ugled in vpliv, da bi omogočil vaškim klerikalcem s fajmoštrom na čelu čimbolj slovesno in veselo praznovanje cerkvenega praznika. Takole se je zaletel v komandirja postaje Ljudske milice (pismeno seveda): »Menim, da ste precejšnjega kozla ustrelili, še posebno, ker smo izvedeli, da je Koper ples dovolil, Vi ste ga pa prepovedali.« Vse tako prizadeto, kot da je moral možak najmanj po domači spovedi hudo pokoro delati — jaz, Vane, pa si mislim in pričakujem, da bo prizadevni gorečnež za svojo visoko in javno dokazano »razredno« klerikalno zavest tudi prejel zasluženo plačilo že na tem svetu.

V Postojni pa sem se naučil, kako si lahko s prekupčevanjem na hiter in lahek način prislužiš denarje — na račun postojnskih potrošnikov seveda. Poučila pa me je o tem branjevka, ki je od nekod prinesla v Postojno naprodaj češnje. Ker je svoje, oziroma tiste, ki jih je pripeljala s seboj, kmalu razprodala, se je zaletela kar v Mestno tržnico: »Prodajte mi deset zabojev češenj.« Seveda jih je dobila in plačala po 55 dinarjev kilogram. Prenesla jih je samo čez cesto — pod kap postojnskega kina — in jih kratkomalo začela prodajati postojnskim potrošnikom — po 80 dinarjev kilogram! In še zardela ni pri tem! Videla pa je to predsednica potrošniškega sveta, tovarišica Pepca, in je v razumljivem ogorčenju privedla na kraj sam predstavnike občinske tržne inšpekcije in še organe Ljudske milice — vsi skupaj pa so z združenimi močmi komaj nagovorili podjetno in iznajdljivo prekupčevalko, da je popustila pri ceni deset dinarjev in začela prodajati češnje po 70 dinarjev kilogram — čeprav je to bila očividna nedovoljena trgovina in bi ji lahko po obstoječih predpisih in zakonih mirne duše vse češnje zaplenili in jih takoj po neki nizki ceni prodali postojnskim otrokom ali v bolnišnico. Pepca pa je še vedno huda in ima kar prav, ko grozi, da bo v svojem lastnem in v imenu vseh postojnskih potrošnikov že razčistila račune na prvem zboru volivcev oziroma potrošnikov.

Ostalo mi jih je še nekaj prav »mastnih« iz Postojne, da ne upoštevam tistih, ki se bodo naslednji teden še zgodile — no, pa bo počasi vse prišlo na vrsto. Do tedaj prav lepo pozdravljeni in mirno spanje vsem vsaj do prihodnjega petka želi

Vaš Vane

4. julij - Dan borcev

V počastitev Dneva borcev, ki ga bo jugoslovansko ljudstvo letos prvič in nato vsako leto proslavljalo 4. julija, pripravljajo množične organizacije koprske občine slavnostno akademijo. Na njej bodo sodelovali člani Gledališča Slovenskega Primorja, pevski zbor koprskega kulturno - umetniškega društva »Svoboda« in gosti iz Ljubljane. Na sam praznik bo pri predsedniku občine svečan sprejem prvoborcev NOB in nekdanjih antifašističnih borcev. Podobne proslave 4. julija bodo tudi v Šmarjah, Marezigah, Dekanih, Hrvatinih, Čežarjih—Pobegih, Škofijah in Antonu. Ob tej priložnosti se bodo nekdanji borci narodnoosvobodilne vojne spomnili svojih tovarišev, ki so darovali življenje za svobodo. Obiskali bodo njihove grobove in položili nanje vence. V Kopru pa nameravajo s tem dnem prirejati vrsto proslav in prireditev, ki bodo trajale do 22. julija — Dneva vstaje.

USTANOVILI SO PROSVETNO DRUŠTVO

V nedeljo so v Vremah ustanovili na pobudo osnovne organizacije SZDL Prosvetno društvo, ki šteje 206 članov. V njegovem okviru bo delovala tudi dramska skupina, ki bo predvidoma že v jeseni nastopila na odru. Uredili bodo tudi knjižnico, saj že imajo nekaj knjig in čitalnico. Pri tem jim bo pomagal tudi občinski ljudski odbor v Divači.

Težišče dela novega prosvetnega društva bo v splošnem izobraževanju prebivalstva s prirejanjem predavanj, tečajev, širjenjem napredne literature ter skrb za nabavo knjig in časopisov.

Po občnem zboru so priredili kulturno-prosvetno prireditev. Na njej so nastopili recitatorji in pevci, ki so med drugim posredovali poslušalcem Cankarjevega »Kurenta«. —er

Ob zaključku razstave

V Postojni so v soboto zaprli razstavo o delu ljudsko-prosvetnih društev in čitalnic. Obiskalo jo je nad 1200 ljudi, ki so si z zanimanjem ogledali razstavljene predmete. Žal moram pripomniti, da je bila ta poučna razstava ob dokaj neprikladnem času, to je po zaključku šolskega leta.

Razstava je imela dve šibki točki. Premalo je bilo dokumentov iz postojnskega področja in pa razstavni prostori niso odgovarjali. Je še dokaj zgodovinskega materiala raztresenega vsenovsod in bi ga vsaj za časa razstave lahko lastniki odstopili prirediteljem.

Preproste bele stene šolskih sob so preprečile, da bi prišli do izraza razstavljeni predmet na belih ploščah. Tudi ozelenitev razstavišča bi razstavo poživila. Zato je bil njen zunanji videz dokaj medel. Pri tej ugotovitvi se postavlja vprašanje, zakaj v Postojni, ki je iz dneva v dan bolj znano turistično središče, še niso urejeni prostori, kjer bi lahko prirejali številne razstave. Te bi gotovo pritegnile zanimanje marsikaterega obiskovalca Postojnske jame, tako domačina, kakor tudi tujca. Resno bo treba razmisliti o tem in prepričan sem, da bi se dalo to urediti z majhnimi stroški.

Prav bi bilo, da bi podobno razstavo, ki pa bi prikazala več dokumentov iz postojnskega področja, priredili v jeseni. Takrat bi si jo lahko v večji meri ogledala šolska mladina, ki bi si z njo izpopolnila svoje znanje o zgodovini naših krajev. —e—

KONCERT TOLMINSKIH UČITELJIŠČNIKOV

Ženski zbor tolminskega učiteljišča uživa precejšen sloves; s svojimi nastopi zajema velik del Primorske in tamkajšnjemu prebivalstvu v dovršeni obliki posreduje slovensko pesem, s čimer opravlja pomembno kulturno poslanstvo. Tudi v preteklem šolskem letu je ostal zbor zvest svojim nalogam, v pevsko skupnost pa so se vključili tudi moški dijaki in s svojimi nastopi (v moškem in mešanem zboru) pokazali, da se lepo vraščajo v pevsko delo.

Glede izbire sporeda je za zborovodjo prof. Maksa Pirnika značilno, da se z veliko ljubeznijo loteva manj znanih skladb. Predvsem skuša svojim pevcem in poslušalcem odstirati nova obzorja, uvajati jih v svet nove, komaj porajajoče se glasbe. Z nič manjšo vnemo pa ne posega v primorsko glasbeno preteklost in odkriva skladatelje, ki so delovali na primorskih tleh in vnemali ljudstvo za slovensko pesem in slovenstvo sploh, pa tonejo danes po krivici v pozabo. Na letošnjem koncertu, ki je dopolnjeval vrsto kulturnih slavnosti v Tolminu, je veljal glavni poudarek prav tem skladateljem. Hrabroslav Volarič, Vinko Vodopivec, Fran Ferjančič in Janez Laharnar so bili osrednji stebri koncertnega sporeda; okrog njih so se zvrstili sodobnejši skladatelji, predvsem s skladbami na besedila primorskih pesnikov.

Koncert je imel lep uspeh in tolminskim učiteljiščnikom je treba želeti le, da še vnaprej z enako ljubeznijo in vztrajnostjo goje slovensko pesem in jo prenašajo hvaležnemu poslušalstvu.

P. K.

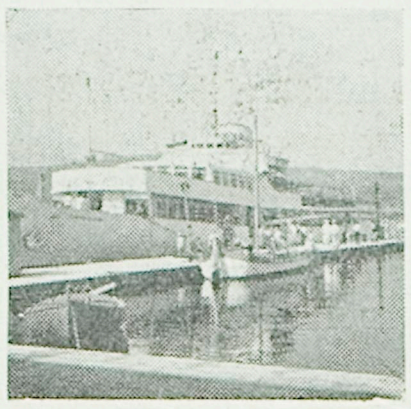

Kljub neugodnemu vremenu se je v nedeljo zvečer udeležilo okrog 700 Koprčanov nočnega križarjenja po koprskem zalivu z motorno ladjo »Ivan Cankar«, ki sta ga priredila potovalni urad ADRIA Koper in Jadranska linijska plovidba Reka. Ves večer je igrala na ladji godba. V nedeljo pa bo ista ladja napravila izlet v Poreč, z odhodom iz Kopra ob 7 in s povratkom ob 21.30. Cena vožnji bo 600 dinarjev, za člane sindikatov pa velja 20 % popusta. Organizatorji bodo za to vožnjo omejili število potnikov, ker je nedeljska prireditev pokazala, da gneča zmanjšuje namen izleta. Zato pohitite s prijavami!

ZBORI VOLIVCEV V IZOLI

Težave z reševalno postajo

V začetku tega tedna so bili na terenih SZDL zbori volilcev, ki so obravnavali družbeni plan in proračun Občinskega ljudskega odbora v Izoli, ki predvideva 70.000.000.— din dohodkov in prav toliko izdatkov. Za negospodarske investicije, za nova in za dokončanje že začetih del (kot ureditev ceste in adaptacija Nižje gimnazije).

Precejšnje razburjenje je povzročilo stanje mestne reševalne postaje, ki zaradi pokvarjenega avtomobila ni mogla nuditi pomoči niti v najnujnejših primerih. Skoraj nerazumljivo je, da se za popravilo odgovorni niso takoj zavztli, da ni bila izpolnjena obljuba Socialnega zavarovanja. Ko se je zgodilo pred kratkim motociklistična prometna nesreča, uslužbenec reševalne postaje ni mogel drugega, kot hladno reči, da je avto pokvarjen. Pomoč v težki nesreči je nudil nato mimo vozeči avtomobil.

Živahna razprava je bila tudi okoli že večkrat omenjenega problema premajhne osnovne šole. Volivci so ponavljali, da je treba za nadziranje dobiti sredstva kjerkoli, saj bo sicer polovici učencev onemogočeno uspešno učenje, kar bi imelo neljube posledice.

Na vrsto so prišli še drugi problemi, predvsem izredno slaba kanalizacija, ki ogroža zdravje prebivalcev in povzroča smrad, ter muhasta elektrika, ki zaradi slabega omrežja povzroča slabo voljo našim gospodinjam posebno, kadar nenadoma, brez vsakega sporočila, za dalj časa odpove. Mnogi novi priključki na staro omrežje stanje še slabšajo. —ik

SEJEM V DIVAČI

Z odlokom o ureditvi prometa blaga na trgih in sejmih na območju občine Divača, ki ga je v aprilu sprejel Občinski ljudski odbor Divača, je uveden stalen sejem v Divači vsakega 8. v mesecu. Če pa bi bil ta dan nedelja ali državni praznik, bo sejem naslednjega dne.

V ta namen so že obnovili ter uredili sejmišče na nekdanjem sejemskem prostoru sredi Divače. Občinski ljudski odbor pa je na svoji zadnji seji sklenil, da bo prvi sejem 8. julija. Za dogon živine na prvi sejem ne bo potreben živinski potni list, nujen pa bo v primeru prodaje ali nakupa živine. —er

KMETIJSKO POSESTVO »B R I Č« Puče pri Kopru sprejme takoj sposobnega kmetijskega tehnika.

Pogoji: dovršena kmetijska šola. Plača po dogovoru. Stanovanje zagotovljeno. Ponudbe poslati pismeno ali se predstaviti osebno v upravi posestva.

Zaorali so ledino

Dejavnost »Ljudske tehnike« v Šmarjah nad Koprom se je vse do nedavnega odvijala le v okviru avto-moto in modelarske sekcije. Z ustanovitvijo tovarne »ERMA« pa se je predvsem med mladino povečalo zanimanje za radioamaterstvo. Zato je upravni odbor LT organiziral radioamaterski tečaj, ki ga je obiskovalo 16 članov.

Teoretični pouk je nemoteno potekal, težave pa so bile pri praktičnih vajah. Primanjkovalo jim je materiala in tudi vreme jim je močno nagajalo. Kljub vsem neprilikam pa so vsi z uspehom opravili izpite ter se usposobili za »B« tečaj.

Najrednejši obiskovalci tečaja so bili mladinci, pa tudi starejši niso zamujali pouka. V okviru učnega načrta so bila predavanja o osnovah elektrotehnike, ki so tečajnike med drugim usposobila tudi za popravilo varovalk, električnih kuhalnikov, likalnikov in podobno. Med tečajem so člani LT izdelali nekaj detektorjev in sprejemnik.

Letos je šmarskim radioamaterjem v znatni meri materialno pomagal koprski Radio klub, prihodnje leto pa računajo na pomoč tovarne »ERMA«, ki jim bo, vsaj tako pričakujejo, lahko odstopila njihov odpadni material za nadaljnje delo. Zanimanje za radioamaterstvo je veliko in vse kaže, da se bo prihodnjih tečajev udeležilo še več članov šmarske organizacije Ljudske tehnike. EB

LITERARNO-GLASBENI VEČER POSTOJNSKE MLADINE

Kulturno društvo v Postojni je te dni priredilo glasbeno-literarni večer, na katerem so sodelovali gimnazijska pevska zbora pod vodstvom dirigentov tov. Reščiča ter prof. Samude ter dijaki postojnske gimnazije. Recitirali so Z. Bajc, odlomek iz Gogolijevega »Revizorja«, I. Ambrožič Borovo pesem Če padeš, J. Obreza Puškinovo Črni šal in M. Ostrouška Grudnovo pesem Slovenska zemlja, pa T. Marinšič in N. Zwölf. Klavirske skladbe so izvajali F. Tozon, D. Komac, V. Žerjal, M. Črnelič, ki je na klavirju spremljala pevko A. Steletovo, V. Ščuka, M. Jankovič in N. Debevc, na violino pa je zaigral Z. Bajc. Na sporedu je bila tudi zborna recitacija. Ob zaključku večera so se prvič predstvali javnosti gasilci-pionirji s svojim tamburaškim zborom. Pod vodstvom Cirila Komarja so navdušili občinstvo s Karbičevo Daj mi umreti in Gröbmingovo Bratje le k soncu svobodi.

VELEŽELEZNINA

„MERKUR“

KRANJ, MAISTROV TRG 4

TELEFON 241 — 518

ZALOGA: Valjani in vlečeni material, kvalitetna jekla, pisane kovine, žičniki, elektrode, vijačno blago, razno orodje, vodovodne armature, sanitarna oprema, keramične zidne ploščice »Rako«, uvoz itd.

Pisma uredništvu

Tovariš urednik!

Marsikomu se je verjetno že dogodilo, da je na koprski avtobusni postaji kupil vozni listek za Postojno, Sežano, Ljubljano, Divačo ali Piran in sedel v avtobus v trdni veri, da se bo udobno pripeljal do namembne postaje. Pa se je uštel! Sprevodnik mu je mirno dejal: »Tovariš, ta vozna karta velja za avtobus tega in tega podjetja, ki tudi vozi na tej progi, vendar ob drugi uri! Prosim plačajte ponovno!« in tako potuješ naprej z dvema vozovnicama.

Napaka se lahko dogodi pri nakupu vozovnice, včasih zato, ker potnik ne pove točne ure odhoda, včasih zato, ker blagajnik pomotoma izda vozni listek (dnevno prodajo v Kopru okrog 1800 vozovnic za 90 avtobusov, ki jih upravlja 10 avtobusnih podjetij in ima vsako več ali manj različno vozno tarifo — ni čuda če se potem blagajnik zmoti) včasih pa tudi zato, ker ob nekaterih urah odpeljejo v isto smer v nekaj minutnih presledkih avtobusi različnih podjetij in potnik, ki ne pozna razlike med enim in drugim, sede v napačnega. Tako nastajajo prepiri in dvojni stroški.

Meni se je to zgodilo pred kratkim. Res je, da sem pravilno naročil karto z rezervacijo, nisem pa preveril, če sta karta in rezervacija od istega podjetja. Sedel sem v avtobus, rezervacija v redu, karta pa ne. Plačati bi moral ponovno, vendar pa je bil sprevodnik toliko uvideven, da nam je odvzel listke, češ, da bo že on sam uredil to stvar.

Dvomim pa, če bi tako postopal vsak sprevodnik. Zato predlagam, naj bi blagajniki vprašali potnika za uro odhoda in ga ob izdaji voznega listka opozorili, da stoji avtobus na tem ali onem označenem mestu pred postajo, ki naj bi bil oštevilčen, kakor so železniški peroni; da bi po zvočniku opozarjali potnike na odhod avtobusa in da bi v primeru pomote postopali sprevodniki tako, kakor se je dogodilo meni, ko je sprevodnik uvidel napako, priznal voznino, vozne listke pa predložil v refundacijo drugemu podjetju. Seveda je pa to možno le, če so cene enotne.

Tone Hlede, Postojna

*

Tovariš urednik!

V članku »Konec črnega trgovanja z lesom v Ilirski Bistrici«, objavljenem v »Slovenskem Jadranu« dne 4. maja letos, pisec G. B. navaja, da sem jaz v svojstvu uslužbenca podjetja »Sloga« v Ilirski Bistrici prodal podjetju »Preluk« v Opatiji, oziroma njegovemu direktorju Danku Kalčiču, za 101.957 dinarjev borovega lesa. Ta znesek je po omenjenih navedbah podjetje »Preluk« sicer plačalo, vendar pa nikoli ni bil knjižen v korist podjetja »Sloga«.

Iz načina pisanja omenjenega članka bi se dalo sklepati, da sem jaz tisti, ki se je okoristil s tem denarjem. Dejansko pa sem imel jaz z vso zadevo opravka le v toliko, v kolikor sem ob prevzemanju lesa v skladišču v Ilirski Bistrici izdal predstavniku podjetja »Preluk« Viktorju Kinkeli dobavnico št. 125, iz katere je razvidno, da je podjetje »Sloga« ta dan, 26. 10 1954, dobavilo podjetju »Preluk« 2.917 m³ rezanega borovega lesa, pri čemer pa ni bila naznačena prodajna cena. Po podpisu dobavnice je njen original zadržal omenjeni Kinkela, ena kopija je šla v računovodstvo podjetja »Sloga« zaradi izdaje ustreznega računa, ena pa je ostala pri meni v bloku.

Če je bil kdaj izdan račun za ta les, kolikšen je bil in če je bil kdaj plačan, za to se nisem zanimal, ker to ni bila moja dolžnost. V kolikor je podjetje »Preluk« račun za ta les tudi poravnalo, mora o tem obstajati zadevno potrdilo, iz katerega mora tudi biti razvidno, komu je bil denar za ta les izplačan ali nakazan na podlagi tega pa je tudi jasno, da jaz s tem nimam nobenega opravka.

Jože Logar
Ilirska Bistrica

ČLANI SZDL!

Naročajte, berite in širite svoje glasilo »Slovenski Jadran«, ki vas izčrpno obvešča o vseh važnejših dogodkih doma in po svetu!

Primorska založba LIPA

(Nadaljevanje s 7. strani)

jeli predlog, naj bi bila v bodoče združena z zbornikom »Lipe« ter bi za sedaj izšla enkrat do dvakrat letno pod starim naslovom, če pa se bo povečalo število sodelavcev in kvalitetnih prispevkov, in s tem bralcev in naklade, pa kasneje lahko tudi večkrat letno. Vsebina bo razdeljena na literarne in znanstvene prispevke, ki naj po možnosti obravnavajo predvsem problematiko iz področja Slovenskega Primorja.

Kljub težavam zaradi prenatrpanosti tiskarn, izidejo v kratkem 4 njene nove knjige. Za ugankami in pesmimi za mladino Jožeta Šmita »Pol za šalo, pol za res« (z desetimi barvnimi ilustracijami!) bo izšla zbirka novel Franceta Bevka »Krivi računi«, ponatis znamenite Cankarjeve socialne povesti o otrocih dunajskih predmestij »Hiša Marije pomočnice« ter Janeza Mencingerja klasični potopis »Moja hoja na Triglav«. V tiskarni »Ljudske pravice« v Ljubljani pa bo dotiskana v začetku jeseni najlepše opremljena izdaja letošnjega leta, prekrasna zbirka 20. kitajskih in 20 korejskih pravljic, z originalnimi kitajsko-korejskimi ilustracijami, po ruski izdaji iz leta 1954. Jeseni bo izšla poljudna knjiga o glasbi »Približajmo se glasbi« znanega skladatelja Marjana Kozine, ki bo koristno izpolnila vrzel v popularizaciji lepot te najsubtilnejše vseh sedmih umetnosti.

d.

TELESNA VZGOJA · ŠPORT · ŠAH

Začeli smo tam, kjer je treba

Mladi koprski nogometaši v finalu prvenstva Slovenije

Nogometni klub Koper je letos izpadel iz ljubljansko-primoske nogometne lige. Vzrok: med drugim tudi zamenjava generacije. Tudi Koprčani lahko z optimizmom gledajo v prihodnost. V svojih vrstah imajo pretežno mlade, talentirane igralce, ki si počasi pridobivajo tudi tehnično znanje in rutino. Prvi sadovi so že tu — mladinci Kopra so se plasirali v finale prvenstva Slovenije, kjer se bodo s prvakom vzhodne skupine pomerili za naslov mladinskega prvaka Slovenije.

V prvi tekmi so Koprčani premagali prvaka gorenjske podzveze Jesenice s 4:2 (2:0). V prvem polčasu so imeli Koprčani veliko premoč na igrišču in so razen dveh golov tudi dvakrat zadeli prečko. V drugem polčasu pa je bila igra izenačena. Za Koper so dosegli gole: E. Berto 2 ter Kavalič in Bandelj za Jesenice pa je bil obakrat uspešen Strumbelj.

Še bolj je presenetila zmaga Kopra v odločilni tekmi za vstop v finale z prvakom ljubljanske podzveze Ljubljano. Koprčani so premagali nasprotnika z 1:0). Zmaga Kopra je bila povsem zaslužena, zlasti če upoštevamo, da so drugi polčas igrali le z desetimi igralci, ker je bil eden poškodovan. Zmagoviti gol za Koper je zabil v 36. minuti drugega polčasa Kavalič.

Koprsko mladinsko moštvo so zastopali naslednji mladinci: **Hrovatin, Božič, Mihelič, Kozlovič, Markučič, G. Bertok, Novak, Kavalič, Bandelj, Obrsnel in E. Bertok.**

V tej skupini sta se pomerila v nedeljo tudi novogoriški Branik in Ljubljana. Ljubljančani so zmagali s 3:2. Ta rezultat so dosegli že v prvem polčasu, v drugem delu igre pa je bil Branik v premoči. Kljub temu mu predvsem zaradi pomanjkanja izkušenj ni uspelo izenačiti.

NA KRATKO

Mednarodna nogometna tekma med Branikom iz Nove Gorice in italijanskim klubom Mossa iz Furlanije se je zaključila po zanimivi igri z zmago gostov s 4:2 (2:1).

*

Na okrajnem tekmovanju TVD Partizan v Novi Gorici je zmagal v ljudskem mnogoboju Šempeter pred Novo Gorico in Renčami. Sodelovalo je 13 društev goriškega okraja.

Tekmovanje za pokal maršala Tita

Koper boljši od Izole

V soboto je bila v Izoli nogometna tekma med Izolo in Koprom za pokal maršala Tita. Po zanimivi in borbeni igri je Koper zasluženo zmagal s 4:2 (3:1). Gole za Koper so dosegli Kavalič 2, Klasinc 1 in Poljšak 1. Za Izolo pa je bil uspešen Černe.

V prvem polčasu je bil Koper v veliki premoči in je brez večjih naporov preigraval nasprotnikove igralce ter dosegel štiri gole, od katerih enega sodnik ni priznal. V drugem polčasu so igralci Izole začeli igrati zelo ostro, sem pa tja celo surovo. Kljub temu so Koprčani dosegli še dva regularna gola, od katerih sodnik spet enega ni priznal.

Sodil je s pomanjkljivostmi Mazzucato iz Kopra, ki je imel v stranskih sodnikih slabo podporo. Eden od njiju je bil funkcionar Izole, ki je naravnost smešno navijal za domače moštvo. V prihodnje je treba poiskati za stranske sodnike ljudi, ki so bolj seznanjeni s športno moralo.

Zmaga Kopra je popolnoma zaslužena in tudi presenetljiva, saj je moštvo nastopilo brez šestih igralcev prvega moštva.

S to zmago se je Koper plasiral v naslednje kolo in bo igral zadnjo tekmo na Primorskem z bivšim članom prve conske lige Novo Gorico.

Tedenska prometna kronika

KER NI BIL PREVIDEN

Minulo sredo zvečer se je pri dovozu iz stranske poti na glavno cesto pri Izoli zaletel v tovorni avto voz z oslovsko vprego, s katero je upravljal 67-letni Alojz JURIŠEVIČ iz Izole. Voznik JURIŠEVIČ se pri vožnji v nepreglednem priključku stranske poti na glavno cesto ni prepričal, če je cesta prosta, kar bi bila vsekakor plačal s težko telesno poškodbo. Pri nezgodi si je zlomil nogo, razen tega pa se bo moral verjetno zaradi ogražanja varnosti prometa zagovarjati še pred sodiščem.

•

Z AVTOMOBILOM ČEZ OBCESTNI ZID

Dne 15. t. m. je vozil iz Trsta v Opatijo nemški državljan FURTNER Rudolf osebni avto, v katerem so bili še trije drugi inozemci. Pred naseljem Podgrad je na ravni cesti zavozil čez podporni obcestni zid v globino 4 m, nakar je precej razbit in prevrnjen pristal na travniku pod cesto. Voznik in en potnik sta se pri tem težje poškodovana, druga dva potnika pa sta ostala brez poškodb. Na avtomobilu je škode za okrog 300.000 dinarjev. Voznik trdi, da ga je obšla nenadoma slabost, bolj verjetno pa je, da je zaradi preutrujenosti za volanom zaspal. Tak skok z avtomobilom bi se lahko končal veliko bolj tragično. Samo srečnemu naključju je pripisati, da ni bilo težjih posledic.

MALI OGLASI

KUPIM dvosobno stanovanje v Kopru oziroma ga zamenjam z enosobnim v Izoli. Ponudbe pod »Lepa nagrada«. Naslov v upravi lista.

DVOKOLESA od 8.000 lir naprej in **MOTORNA DVOKOLESA** od 45.000 lir naprej dobite na obroke pri tvrdki »MARCON«, Trst, Ulica Pietà 3.

VELEBLAGOVNICA »FELICE«, ulica Carducci 41, Trst. Velika izbira delovnih oblek, srajc, pletenih suknjičev — hlač. Prvovrstno blago po najnižjih cenah v Trstu!

OBJAVA

Gospodarske organizacije, ustanove, kmetijske zadruge, hišni sveti, stanovanjske skupnosti, režijske skupine in zasebniki!

Vse vrste gradbenega materiala, gradbene in obrtniške usluge vam nudi in opravlja po solidnih cenah Gradbeno podjetje 1. MAJ Koper (sedež podjetja ob cesti Koper—Sv. Marko, v bližini nove garaže Mercedes).

Nudimo: betonsko železo, cement, gramoz, pesek, gašeno apno, gradbeni les, deske, bitumen in bitumenske izdelke, strešno lepenko, opečne izdelke vseh vrst, betonske cevi vseh profilov, salonitne izdelke, instalacijski material, sanitarno opremo itd.

Izdelujemo in dobavljamo izdelke iz umetnega kamna, teraco tlake in vse vrste mizarskih izdelkov ter opravljamo vsa v to stroko spadajoča popravila. Opravljamo po naročilu vsa gradbena dela, visoke in nizke gradnje, adaptacije, rekonstrukcije, renovacije itd.

Zahtevajte ponudbe in prospekte!

Gradbeno podjetje 1 MAJ KOPER

„AVTOTEHNA"

TRGOVSKO TEHNIČNO PREDSTAVNIŠTVO

IN KONSIGNACIJSKO SKLADIŠČE

ZA GM, OM in BOSCH

LJUBLJANA

CELOVŠKA CESTA 38

POSLUŽUJTE SE NAŠIH SERVISNIH USLUG!

Kmetijska šola Lože pri Vipavi razpisuje natečaj za

VPIS GOJENCEV

v prihodnjem šolskem letu 1956/57. Šola sprejema fante stare nad 16 let, ki so dokončali 2 razreda gimnazije ali šest razredov osnovne šole. Prednost imajo obiskovalci kmetijsko-gospodarske šole.

Šola je enoletna. Gojenci imajo vso oskrbo v šolskem internatu. Mesečna vzdrževalnina je 3.000 dinarjev. Za dodelitev štipendije naj se kandidati obnejo na svojo kmetijsko zadrugo ali pa neposredno na okrajno zadružno zvezo.

Lastnoročno napisano prošnjo s priloženim šolskim spričevalom in obvezo staršev ali kmetijske zadruge o plačevanju vzdrževalnine naj kandidati pošljejo na naslov:

Kmetijska šola Lože pri Vipavi

Gledališče SLOV. PRIMORJA

Petek, 22. junija, ob 20.30: Bréal — NAPOLEONOVI HUZARJI — Predstava v Piranu

Sobota, 23. junija, ob 20.30: Bréal — NAPOLEONOVI HUZARJI — Predstava v Šmarjah

Nedelja, 24. junija, ob 20.30: Bréal — NAPOLEONOVI HUZARJI — Predstava v Marezigah

Ponedeljek, 25. junija, ob 20.30: Ocvirk — Srečno ljudje! — Predstava v Dekanih

Torek, 26. junija, ob 20.30: BALETNI VEČER — Premiera — Red A in izven

Sreda, 27. junija, ob 15.00: BALETNI VEČER — Red C in izven ob 20.00: BALETNI VEČER — Red B in izven

Četrtek, 28. junija, ob 20.30: BALETNI VEČER — Predstava v Izoli

Petek, 29. junija, ob 20.30: BALETNI VEČER — Predstava v Piranu

Sobota, 30. junija, ob 20.30: Držić-Rupel — BOTER ANDRAŽ — Predstava na prostem v Dutovljah — Mladinski dom

Nedelja, 1. julija, ob 17.00: Držić-Rupel — BOTER ANDRAŽ — Predstava na prostem v Komnu

Objava

Putnik Slovenija, **poslovalnica Koper**, Vam preskrbi za Vaša potovanja potne liste, vize za vse države, avionske karte, mednarodne železniške in avionske vozovnice in vozovnice za tu- in inozemske spalnike, prav tako vrši rezervacije ladijskih kabin.

Za letni oddih Vam **rezervira hotelske sobe** v vseh krajih naše domovine.

Za razvedrilo **organizira izlete** po vsej Jugoslaviji za delovne kolektive in sindikalne podružnice ter člane zadružnike.

Sprejema prijave za vse Putnikove izlete v inozemstvo.

Informativna služba Putnika Slovenije Vam nudi brezplačno vse turistične informacije.

Organizira oglede turističnih in zgodovinskih znamenitosti Kopra in okolice, Lipice, Škocjanskih jam in kratke izlete z motornimi čolni in jahto »Burjo«.

Poslužujte se naših uslug in prepričani smo, da boste zadovoljni!

PUTNIK SLOVENIJA
POSLOVALNICA KOPER
HOTEL TRIGLAV
Telefon št. 93

Radio KOPER

NEDELJA, 24. junija: 9.00 Kmetijska ura — 14.15 Glasba po željah — 15.15 Poročila — 15.20 Glasba po željah (II. del) — 15.45 Poje moški zbor DPD »Svoboda« in zbor pionirjev s spremljevanjem tamburašov deškega vzgajališča iz Planine — 16.10 Promenadni koncert — 19.00 Primorski dnevnik — 23.10 Plesna glasba.

PONEDELJEK, 25. junija: 5.45 Poročila — 13.30 Poročila — 13.40 Od melodije do melodije — 14.00 Pesmi in plesi iz naših republik — 14.15 Zabavna glasba in objave — 19.00 Primorski dnevnik — 19.15 Priljubljene melodije izvajajo orkestri I. Pattacini, ansambel Iller, orkester Ceragioli in ansambel »Quin Jolly« — 23.10 Plesna glasba.

TOREK, 26. junija: 5.45 Vesti — 13.30 Poročila — 13.40 Štirideset minut traja naš operni sestanek. G. Bizet: »Carmen« — I. dejanje. Posnetek javne izvedbe v operi »Metropolitan« — New York — 14.20 Zabavna glasba in objave — 19.00 Primorski dnevnik — 19.15 Trio Pia Beck igra za ples in razvedrilo — 23.10 Plesna glasba.

SREDA, 27. junija: 5.45 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Od melodije do melodije — 14.00 Janez Krstnik Novak: Scenska glasba k veseloigri »Ta veseli dan, ali Matiček se ženi«. Izvajajo solisti, zbor in orkester ljubljanske opere, dirigira Samo Hubad — 19.00 Primorski dnevnik — 19.15 Melodije in ritmi za klavir igra George Shearing ob spremljavi ritmov — 23.10 Plesna glasba.

ČETRTEK, 28. junija: 5.45 Poročila — 13.30 Poročila — 13.40 Zabavna glasba in objave — 14.00 Glasba po željah — 19.00 Primorski dnevnik — 19.15 Francoski orkestri se predstavijo: Pepe Luiz, Jerry Mengo, Jacques Morino, Tito Fuggi in Loulou Legrand — 23.10 Plesna glasba.

PETEK, 29. junija: 5.45 Poročila — 13.30 Poročila — 13.40 Ugani z nami, kaj je to? — 14.20 Zabavna glasba in objave — 19.00 Primorski dnevnik — 19.15 Ritmi in melodije za razvedrilo — 23.10 Plesna glasba.

SOBOTA, 30. junija: 5.45 Poročila 13.30 Poročila — 13.40 Zdaj pa enkrat v ritmu . . . (pisan spored lahke in zabavne glasbe) — 14.20 Zabavna glasba in objave — 19.00 Primorski dnevnik — 19.15 — Mož s trobento: Ray Anthoniy in njegov orkester.

Kino

KOPER: 22., 23. in 24. junija ameriški barvni film POGUMEN KOT LASSY, 25., 26., 27. junija ameriški barvni film GROF MONTE CRISTO I. DEL.

PIRAN: 22. junija madžarski film **ŠE ŽIVIJO, 23. in 24. junija ameriški barvni film POGUMEN KOT LASSY, 25. in 26. francosko-mehiški film OHOLI, 27. junija ameriški film NASILJE.**

IZOLA: 22. ameriški film PIKOVA DAMA, 23. in 24. junija francosko-mehiški film OHOLI, 25. in 26. junija madžarski film ŠE ŽIVIJO, 27. junija švedski film MARGIT.

Sečovlje: 23. junija ameriški film POHLEPNEŽI, 24. junija švedski film MARGIT, 28. junija ameriški barvni film POGUMEN KOT LASSY.

ŠMARJE: 23. junija ameriški film KO ŽENE LJUBIJO, 24. junija ameriški film PIKOVA DAMA, 27. junija madžarski film ŠE ŽIVIJO.

ŠKOFIJE: 23. junija ameriški film PIKOVA DAMA, 24. junija ameriški barvni film POLETNO GOSTOVANJE, 27. junija ameriški barvni film POGUMEN KOT LASSY.

DEKANI: 23. junija švedski film MARGIT, 24. junija ameriški film KO ŽENE LJUBIJO.

POSTOJNA: 22., 23. in 24. francoski film ŽENSKE SO NEVARNE, 26. in 27. junija ameriški film PO TREH TEMNIH ULICAH.

ZALOGA UR

MAGNAGHI
FOM
TRST
ULICA S. LAZZARO 8

VELIKA IZBIRA VSEH UR ZNAMK
„XEMEROS" IN „XAROS"

Komisije za razpis mest direktorjev podjetij pri Občinskem ljudskem odboru Divača razpisuje mesto

direktorja

KOLODVORSKE RESTAVRACIJE DIVAČA

Pogoji: Srednja strokovna izobrazba z večletno strokovno, komercialno in upravno prakso v vodstvu gostinskega podjetja z menzo. Nastop službe s 1. avgustom 1956.

Kolkovane ponudbe z opisom dosedanjega službovanja oz. kratkim življenjepisom je poslati komisiji do 10. julija 1956.

Okno v svet — ZANIMIVOSTI OD VSEPOVSOD

Avtomatizacija – zlo ali pridobitev

Kakor atomska energija, tako je tudi avtomatizacija dvignila veliko prahu in povzročila mnogo strahu in upanja. Njene fantastične možnosti še najbolje karakterizira karikatura, ki je izšla v nekem ameriškem časopisju. Na njej je narisana tovarna hladilnikov, pred njo pa velik kup hladilnikov, na katerega še zmerom lezejo novi frižiderji. Direktor stoji ves obupan in si puli lase: »Oh, sinoči sem pozabil izključiti tok, pa je tovarna vso noč delala.«

Bistvo avtomatizacije je v tem, da delavca popolnoma nadomestijo stroji. Zasnovana je na delovanju radiocevi, ki razdeljujejo strojem različno močan tok. Za sedaj jo vpeljujejo v tiste industrijske veje, ki proizvajajo le eno vrsto artiklov. Najmočneje se je uveljavila v avtomobilski industriji. Delavca, ki je leta 1912 pričvrstil v eni delovni uri 116 vijakov, nadomestuje sedaj stroj, ki privije v eni delovni uri 7000 vijakov. Fordova tovarna avtomobilskih blokov v Clevelandu je popolnoma avtomatizirana. V dvorani, ki je dolga pol kilometra, je 42 velikanskih strojev in na stotine elektromotorjev. Ti stroji so med seboj povezani s tekočim trakom. Vsak stroj opravi 530 različnih operacij. Dnevna proizvodnja — 4600 blokov za avtomobilske motorje.

Avtomatski stroji seveda niso kdovekako zahtevni, žrejo elektriko in ne potrebujejo niti stanovanja niti plače. Tovarne odpuščajo živo delovno silo. V kapitalističnih deželah je zato nastal med delavci preplah zaradi grozeče brezposelnosti. Izbruhnili so že prvi štrajki. Walter Reuter, predsednik sindikata avtomobilskih delavcev ZDA, je ob neki priložnosti izjavil: »Če bi avtomatizacijo pametno uporabljali, bi lahko skrčili delovni teden na štiri dni, podaljšali bi letni dopust, razen tega bi pa lahko delavce tudi prej upokojili.«

Vsekakor bo morala vmes poseči v kapitalističnem svetu država in preskrbeti vse delavce, ki bodo zaradi avtomatizacije proizvodnje izgubili zaposlitev, medtem ko pomeni v socialističnih deželah, kjer so sredstva za proizvodnjo v rokah družbe, avtomatizacija pravi skok v razvoju in izgradnji socializma. V pogojih družbenega upravljanja ni bojazni, da bi delovni človek kljub še takšni avtomatizaciji in mehanizaciji proizvodnje ostal brez dela in zaslužka, zato mi smatramo avtomatizacijo proizvodnje za veliko pridobitev našega časa.

Avto na reaktivni pogon

V tovarni avtomobilov v Gorkah (ZSSR) so pred nedavnim izdelali prvi poskusni avtomobil na reaktivni pogon. Po zunanjosti je precej podoben cigari, na gornjem delu ima dvoje kratkih stabilizatorskih kril in doseže 300 km na uro.

Raca zrušila letalo

Nad ogromnim movčirjem v Avstraliji je letelo reaktivno letalo. Nenadoma je pilot začutil, da je motor ugasnil in da je začelo letalo strmoglavljati. Pilot je živ in zdrav pristal v blatu. Ko je pogledal motor, je videl, da je bila v srednji turbini za zrak raca, ki je blokirala motor in ga onesposobila.

»Zakaj tako kričite, kaj še nikoli niste videli pomivalca oken?«

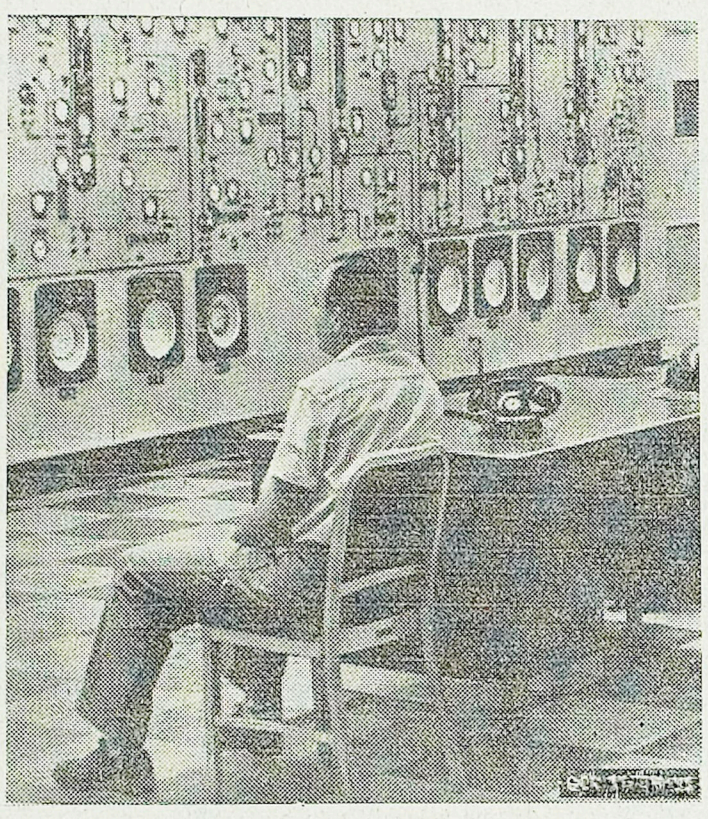

Človeku, ki ga kaže gornja slika, bržda ne bi prisodili, da dela — prej bi ga osumili, da lenari. Takšno je pač »garanje« v avtomatiziranih tovarnah. Pred seboj ima cel kup kompliciranih instrumentov, ki kažejo, kaj se dogaja in kako poteka produkcija v tovarni, kjer sicer ni žive duše. Le sem in tja pritisne na gumb in to je dobesedno ves njegov telesni napor. Slika je bila posneta v Fordovi tovarni blokov za avtomobilske motorje v Clevelandu, ZDA

Samo štiri sekunde

Hitrosti modernih letal so enostavno fantastične. Razdaljo med Ljubljano in Beogradom bi priletel v pičle pol ure. Neki ameriški reaktivni lovec je letel z brzino 1300 km na uro proti drugemu lovcu, ki ni imel nič manjše brzine. Pri tem je fotografiral letalo, ki mu je prihajalo nasproti, ko ga je šele komaj videl. Ko je napravil drugi posnetek natanko čez štiri sekunde, je bilo letalo že tako blizu, da bi ga lahko skoraj z roko dosegel. Fotografiji je potem pokazal mladim pilotom in jim obrazložil nevarnosti, ki grozijo pri takšnih hitrostih v zraku zaradi trčenja dveh letal.

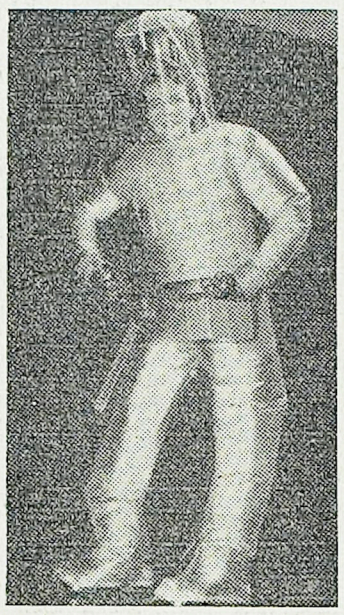

Motite se, če mislite, da prikazuje gornja slika pilota letečega krožnika ali pa modni model za leto 2000.
To je le obleka za delavce v atomskih tovarnah. Res je, da niso kdove kako praktične in tudi ne lepe na pogled, so pa zato v njih delavci popolnoma varni pred radioaktivnim izžarevanjem.

Letalo iz nylona

V ZDA, kjer se rodijo najbolj nenavadni izumi, so pred nedavnim delali poskuse z letalom iz nylona. Pred poletom ga napihnejo, po končanem poletu pa zrak spet spustijo, letalo zvijejo in spravijo v skladišče. Podjetje, ki je letalo izdelalo trdi, da ga je laže napihniti kakor avtomobilsko gumo. Edini kovinski deli so motor, podporniki letalskega trupa, kolesa in okvir za pilotov sedež.

Angleška vlada še vedno ni uvidela, da s terorjem ne bo mogla doseči pomiritve na Cipru in rešitve tega vprašanja. Kljub najhujšemu pritisku in vojaškemu nastopanju odpor Ciprčanov vse bolj raste in bo moral privesti do korenite spremembe. Izgovori o strateških vzrokih krčevitega oklepanja Cipra za Anglijo skoraj ne morejo več držati in so brez podlage, ker tudi britanskega imperija v klasičnem smislu ni več. Guverner Harding seveda tega ne upošteva in so zato vojaške akcije proti domačinom na Cipru, kot jih prikazuje naša slika, na dnevnem redu

Gina v Parizu kot Esmeralda v »Notredamskem zvonarju«

Gina za rešetkami! Italijansko filmsko igralko Gino Lollobrigido so spravili v ječo — filmsko seveda. V novem francoskem filmu, ki je menda že tretja verzija znanega romana Victorja Hugoja »Notredamski zvonar«, igra Gina vlogo temperamentne ciganke Esmeralde,

Japonska je znana po svili, porcelanu, pa tudi po svojih biserih. V morju ob severni japonski obali je zelo veliko školjk-bisernic. Za nabiranje biserov so specializirana izključno mlada japonska dekleta tistega področja — pravijo jim Amas — morske deklice. Eno izmed njih prikazuje tudi naša slika, kako se skozi vodo spušča na dno morja, zaradi varnosti je navezana na vrv kot alpinist v nevarni gorski steni. Seveda je to delo silno naporno in nevarno ter na ta način pridobljen denar več kot zaslužen.

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

POSLOVENIL RADO BORDON

6

»Oh, seveda,« je rekla. »Tako je vsega konec.«

Pogledala sva Rinaldija, ki je kramljal z drugo bolničarko.

»Kako ji je ime?«

»Ferguson. Helen Ferguson. Vaš prijatelj je zdravnik, kajne?«

»Da. In sicer zelo dober.«

»Odlično. V takšni bližini fronte je težko najti dobrega. Saj smo blizu fronte, ali ne?«

»Čisto blizu.«

»To je prav bedasta fronta,« je rekla. »Vendar je kar lepo. Se pripravlja kakšna ofenziva?«

»Da.«

»Potem bomo imeli dela. Zdaj ne počnemo čisto nič.«

»Ste že dolgo bolničarka?«

»Od konca devetnajstopetnajstega. Začela sem, ko je on padel. Spominjam se, kako sem imela blazno idejo, da bi on lahko prišel v bolnišnico, v kateri sem bila. Ranjen od sablje, recimo, in z obvezano glavo. Ali pa s prestreljeno ramo. Nekaj slikovitega.«

»To je slikovita fronta,« sem dejal.

»Da,« je rekla. »Ljudje ne morejo dojeti, kako je v Franciji. Če bi mogli, ne bi moglo iti tako dalje. Ni bil ranjen od sablje. Razneslo ga je na kosce.«

Ničesar nisem odvrnil.

»Menite, da bo to vselej trajalo?«

»Ne.«

»Kako naj bi se pa končalo?«

»Bo že kje popustilo.«

»Mi bomo popustili. Popustili bomo v Franciji. Ni mogoče početi takšne reči kot na Sommi, ne da bi popustili.«

»Tu ne bodo popustili,« sem rekel.

»Mislite, da ne?«

»Ne. Lansko poletje je šlo kar dobro.«

»Lahko bi popustili,« je rekla. »Vsakdo bi lahko popustil.«

»Tudi Nemci.«

»Ne,« je odvrnila. »Mislim, da ne.«

Stopila sva k Rinaldiju in Miss Ferguson.

»Imate radi Italijo?« je vprašal Rinaldi v angleščini Miss Ferguson.

»Quite well.«

»No understand,«* je zmajal z glavo Rinaldi.

»Abbastanza bene,«** sem prevedel. Zmajal je z glavo.

»To ni dobro. Imate radi Anglijo?«

»Ne preveč. Veste, jaz sem Škotinja.«

Rinaldi me je ošinil z zmedenim pogledom.

»Škotinja je, zato ima rajši Škotsko kot pa Anglijo,« sem rekel v italijanščini.

»Toda Škotska je Anglija.«

Prevedel sem te besede Miss Ferguson.

»Pas encore,«*** je odvrnila Miss Ferguson.

»Zares ne?«

»Nikoli. Nimamo radi Angležev.«

»Nimate radi Angležev? Nimate radi Miss Barkley?«

»Oh, to je druga reč. Ne smete jemati vsega tako dobesedno.«

Čez nekaj časa sva se poslovila od njiju in odšla.

Ko sva stopala proti domu, je Rinaldi rekel:

* »Ne razumeti.« (angl.). — Op. prev.

** »Kar precèj.« (ital.). — Op. prev.

*** »Še ne.« (franc.). — Op. prev.

»Miss Barkley ima tebe rajši kot mene. To je popolnoma jasno. Toda mala Škotinja je prav lepa.«

»Zelo,« sem rekel. Nisem je bil niti opazil. »Ti je všeč?«

»Ne,« je odvrnil Rinaldi.

V

Naslednji popoldan sem šel spet obiskat Miss Barkley. Ni je bilo na vrtu in vstopil sem skozi stranska vrata vile, skozi katera so vozili noter ambulančni vozovi. Notri sem srečal glavno bolničarko, ki mi je rekla, da je Miss Barkley zaposlena.

»Vojna je, saj veste.«

Rekel sem, da vem.

»Vi ste Američan v italijanski vojski?« me je vprašala.

»Da, gospa.«

»Kako je to mogoče? Zakaj se niste priključili nam?«

»Ne vem,« sem odvrnil. »Ali se lahko priključim zdaj?«

»Mislim, da se zdaj ne morete. Povejte mi! Zakaj ste se priključili Italijanom?«

»Bil sem v Italiji,« sem odvrnil, »in govorim italijanščino.«

»Ah,« je rekla. »Tudi jaz se je učim. Krasen jezik je.«

»Nekdo je rekel, da se je človek lahko nauči v dveh tednih.«

»Oh, jaz se je že ne bom naučila v dveh tednih. Učim se je že več mesecev. Lahko jo pridete obiskat po sedmi uri, če želite. Takrat bo prosta. Toda nikar ne pripeljite s seboj cel trop Italijanov.«

»Niti zavoljo lepega jezika ne?«

»Ne. Niti ne zaradi lepih uniform.«

»Lahko noč,« sem dejal.

»Arrivederci, tenente.«*

»Arrivederci.«

Pozdravil sem in odšel. Ni mogoče pozdraviti tujca kot Italijan, ne da bi ti bilo nerodno. Vse kaže, da italijanski pozdrav ni za izvoz.

* »Nasvidenje, poročnik.«